

Täysistunto

Keskiviikko 26.3.2025 klo 14.00—18.51

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 18.51.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—15.59), toinen varapuhemies Tarja Filatov (15.59—17.59) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (17.59—18.51).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus 2024 (K 14/2025 vp).

3. Välikysymys hallituksen lisäleikkauksista soteen ja koulutukseen

Välikysymys VK 2/2025 vp

Välikysymyksen esittäminen

Puhemies Jussi Halla-aho: Välikysymyksen esittämistä varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Edustaja Eveliina Heinäluoma ja 75 muuta edustajaa ovat tehneet välikysymyksen VK 2/2025 vp hallituksen lisäleikkauksista soteen ja koulutukseen. Annan nyt puheenvuoron välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle. — Edustaja Heinäluoma, olkaa hyvä.

Eveliina Heinäluoma esitti välikysymyksen.

Työjärjestyksen mukaisesti välikysymys lähetettiin keskustelutta valtioneuvostolle vastattavaksi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 17/2025 vp

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.15 Valtiovarainministeri Riikka Purra (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lähetekeskustelussa on hallituksen esitys koskien vuosi sitten kehysriihessä päätettyjen linjausten toimeenpanoa. Vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen, pitkäaikaissästämissopimuksen ja työntekijän maksamien kollektiivisesti järjestetyn lisäeläketurvan maksujen vähennyskelpoisuus ehdotetaan poistettavaksi. Tämän lisäksi esitys sisältää muun muassa verotusmenettelylain mukaisen tiedonantovelvollisuuden sekä tulorekisteri-ilmoitusten antamisvelvollisuuden laajentamisen koskemaan suomalaisella aluksella työskentelevän rajoitetusti verovelvollisen vuokratyöntekijän saamaa tuloa ja muita työskentelyyn liittyviä tietoja. Lisäksi suomalaisella aluksella työskentelevän rajoitetusti verovelvollisen vuokratyöntekijän pitäisi jatkossa hakea ennakkoveroja. Ennakkoperintärekisteriin voitaisiin jatkossa merkitä myös sellainen rajoitetusti verovelvollinen, jonka asuinpaikka on Euroopan talousalueella. Oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ennakonpidätyksen toimittamisen laiminlyönnin johdosta ennakonpidätys määrätään suorituksen maksajalle kaavamaisesti 40 prosentin suuruisena, ellei kysymys ole sellaisesta suorituksesta, jolle on säädetty tai määrätty muun suuruinen pidätysprosentti. Veronkantolain säännös veronpalautusten säilyttämisestä ehdotetaan kumottavaksi. Verohallinnosta annettuun lakiin lisättäisiin säännös, joka mahdollistaa vuokratun työvoiman käyttämisen verotuksen avustavissa tehtävissä ja Verohallinnon avustavassa puhelinpalvelussa. Vuokrattua työvoimaa ei voisi käyttää tehtävissä, joihin kuuluu verotusta koskevan päätöksentekovallan käyttöä.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuloverolakia, korkotulon lähdeverosta annettua lakia ja seitsemää muuta lakia.

Arvoisa puhemies! Työnantajan maksamien kollektiivisen lisäeläketurvan maksujen verokohteluun ei ehdoteta muutoksia. Lakimuutos tulisi voimaan vuoden 2027 alusta. Ehdotuksen tavoitteena on yhtäältä verotulojen kasvattaminen. Toisaalta ehdotuksen tavoitteena on myös siirtyä kohti neutraalimpaa ja yhdenmukaisempaa verojärjestelmää, jossa vapaaehtoinen eläkesäästäminen rinnastuisi aikaisempaa paremmin muihin säästämissuotoihin. Esityksessä ehdotetaan kohtuusyistä, että vapaaehtoiseen yksilölliseen eläkevakuutukseen tai pitkäaikaissästämissopimukseen kertyneet enintään 5 000 euron suuriset säästövarat olisi mahdollista nostaa kokonaisuudessaan kertasuorituksena kahden vuoden aikana maksujen vähennyskelpoisuuden poistamisen voimaantulosta ilman, että suorituksia verotetaan korotettuna. Maksujen vähennyskelpoisuuden poiston arvioidaan lisäävän verotuottoja 37 miljoonaa euroa vuodessa vuodesta 27 alkaen. Valtion tuloverojen osuus tästä on 36 miljoonaa euroa.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Mahdollisuuden nostaa pieniä säästövaroja arvioidaan lisäksi kasvattavan verotuloja 20 miljoonalla eurolla vuosina 2027 ja 2028.

Arvoisa puhemies! Vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuen poistamisesta päätettiin hallituksen kehysriihessä keväällä 2024. Vapaaehtoisia yksilöllisiä eläkevakuutuksia ja pitkäaikaissäästämissopimuksia oli noin 437 000 henkilöllä. Kollektiivisen lisäeläketurvan maksuja maksoi vuonna 2023 noin 3 800 työntekijää, yhteensä 2,75 miljoonaa euroa. Uusia vapaaehtoisia yksilöllisiä eläkevakuutuksia tai pitkäaikaissäästämissopimuksia ei ole käytännössä otettu lainkaan vuoden 2013 lakimuutoksen jälkeen, jolloin eläkkeen maksamisen ikärajoja kiristettiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

14.20 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Valtiontalouden sopeuttaminen vaatii valtavan määrän päätöksiä, jotta saadaan tuloja nostettua ja menoja karsittua. Yksi tällainen on käsittelyssä oleva vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuen poisto, joka tuo julkiselle taloudelle 57 miljoonan euron lisätulot vuodessa. Lausuntopalautteissa verotuen poistoa on kannatettu tehotomana tukimuotona.

Puhemies! Tässä yhteydessä on syytä pysähtyä miettimään myös laajemmin Suomen verojärjestelmää. Se on vuosikymmenten saatossa paisunut monimutkaiseksi viidakoksi, jossa vähennykset, tuet ja erilaiset erityisjärjestelyt tekevät siitä vaikeasti hahmotettavan. Eikö olisi parempi, että verotus olisi kaikille selkeämpää ja tilanne huomioiden vähäisempää eikä sitä jatkuvasti ohjailtaisi erilaisin poikkeuksin ja etuuksin? Samalla meidän pitäisi panostaa enemmän suomalaisten taloustaitojen opettamiseen.

Puhemies! Tässä valtiontalouden tilassa esitystä on helppo kannattaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

14.21 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Tässä kun nyt keskustellaan todella tästä vapaaehtoisen eläkesäästämisen maksujen verovähennysoikeuden poistamisesta, niin kuin ministeri totesi, se on kohtuullisen looginen jatko sille, mitä tässä talossa jo reilu kymmenen vuotta sitten on päätetty, minkä jälkeen todella näitä lisäeläkkeitä on huomattavasti vähemmän enää otettu, ja kun ottaa nyt huomioon valtiontaloudenkin tilanteen, niin tämä toimenpide kuulostaa kohtuullisen järkevältä. Mutta on totta kai niin, kun tämä taitaa kuitenkin koskettaa viime vuoden ja edellisen vuoden osalta vajaata pariasataatuhatta suomalaista, jotka ovat näitä maksuja verotuksessa vähentäneet, että heillehän tämä toimenpide on veronkiristys.

Vaikutukset ovat suurin piirtein niin, että alle 50 000 euron tuloilla, jos olet säästänyt lisäeläkettä, veronkorotuksen suuruus on tuommoinen 150 euroa, ja sitten siitä ylöspäin kun katsotaan, niin 100 000 euron vuosituloilla taitaa veronkiristys olla tuommoinen kolmisensataa euroa vuodessa. Ymmärrän hyvin, että näiden satojentuhansien suomalaisten osalta varmasti moni miettii, että tähänkö päälle vielä veronkiristys tarvitaan, mutta niin kuin totesin, valtiontalouden näkökulmasta ja ottaen huomioon ne päätökset, joita jo aikaisemmin on tehty, tämä on kohtuullisen looginen toimenpide.

Mutta sitten, arvoisa puhemies, tässä yhteydessä on varmaan hyvä todeta sekin, että tämä asiahan koskettaa vain nyt sitten niitä luonnollisia henkilöitä, jotka ovat itse säästäneet lisäeläkettä varten, ja varmaan sitten se suurempi kysymys, mikä aina myös

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

kansalaisten suusta kuuluu, liittyy ihan muihin lisäeläkkeisiin, vaikkapa valtionyhtiöiden palkitsemisessa tarjottuihin lisäeläkkeisiin, joista itse asiassa tälläkin viikolla olemme jälleen saaneet lukea, kun eräs valtionyhtiö valtio-omistajan kannan vastaisesti kohtuullisen avokätisesti omaa johtoaan on palkinnut näillä erilaisilla lisäeläkejärjestelyillä. Voisi ajatella, että kansalaisten oikeustajun mukaista olisi kyllä hakea myös verotuksellisia ratkaisuja näihin kysymyksiin. Onko todella niin, että he, ketkä saavat kaikista suurimman ja painavimman kädenpuristuksen, jäävät kiristysten ulkopuolelle mutta sitten tavan kansan etuihin ollaan kyllä monesti valmiita koskemaan? Toivoisin, että tätäkin asiaa jatkossa enemmän pohdittaisiin, ja sitä kautta myös sitten verotukselliset näkökulmat, jotka liittyvät näihin eri lisäeläkejärjestelyihin, olisi varmaan myös kansalaisten oikeustajun mukaisesti paljon paremmin hoidettu.

Sitten, arvoisa puhemies, en malta olla kyllä sanomatta tässä vaiheessa myös, kun ylipäättänsä verotuksesta tässä salissa keskustellaan ja sitten väitellään monesti ihan hyvinkin siitä, mihin suuntaan tätä asiaa pitäisi viedä, että todellahan nyt elämme tilanteessa, missä eri selvitysten pohjalta varsinkin keskituloisten suomalaisten verorasitus on korkeimmalla tasolla kymmeneen vuoteen. Voisi ajatella, että sillä on varmaan jotain tekemistä myös sen kanssa, että meidän kuluttajien luottamus on poikkeuksellisen alhaisissa lukemissa. Sehän on itse asiassa keskeinen syy siihen, miksi me emme myöskään ole saaneet talouskasvua käyntiin, koska ihmisillä ei ole luottamusta tulevaan. Kun tätä aihekokonaisuutta pohtii ja kun tässä keväällä on erilaisia verotoimenpiteitä ollut pilvin pimein ilmassa, millä me voisimme saada valtionkin toimenpitein kasvua liikkeelle, niin toivoisin todella, että kun vaalien jälkeen hallituskin tähän puoliväliriiheen käy, johon kyllä odotukset on nostatettu varsin korkeiksi, niin mikäli täällä verotuksen puolella jotain liikkumavaraa on, niin se todella käytettäisiin siihen, että tavallisten suomalaisten verorasitusta pystyttäisiin madaltamaan, koska sillä olisi valtavan positiivinen vaikutus myös kuluttajien luottamukseen ja sitä kautta ihan talouskasvuun.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun on hyvä todeta, että mitä tulee sitten tähän käsittelyssä olevaan asiaan eli lisäeläkesäästämisen verokohteluun, niin todella olen siinä käsityksessä, että tämä on kohtuullisen johdonmukainen toimenpide suhteessa siihen, mitä jo aikaisemmin tässä talossa on tehty. Mutta ymmärrän hyvin, että moni heistä, joita tämä nyt kirpaisee, ajattelee, että vieläkö tähänkin joku veronkiristys tarvittiin. [Ben Zyskowitz: Eli mikä oli SDP:n kanta? Ei ihan tullut selväksi!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

14.26 Pia Viitanen sd: Arvoisa herra puhemies! Kuten tuossa äsken edellä totesimme, kysymys on vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuen poistamisesta, joka siis on tietenkin veronkiristys liki 200 000 ihmiselle. Mutta kuten myös äsken kuulimme, kyllähän edustaja Räsänen sen tosiasian myös sanoi, että tietenkin tässä taloudellisessa tilanteessa jollakin tavalla voi ymmärtää sitä, että lisätuloja tarvitaan. Tällähän arvioidaan saatavan 37 miljoonaa vuodesta 27 lähtien, niin että siitä suuruusluokasta nyt puhutaan. Mutta kuitenkin kyllä minäkin ymmärrän hyvin, että eivät ne veronkiristykset koskaan kovin hyvältä vaikuta, ja tämä nyt sitten kohdistuu tuleviin eläkkeensaajiin.

Puhemies! Kun tässä nyt puhutaan tulevien eläkkeensaajien veronkiristyksistä, niin minä haluaisin kyllä muistuttaa tässä vaiheessa myös siitä, että hallitus on valitettavasti onnistunut nyt tekemään jo tällä hetkellä kiristysten nykyisten eläkeläisten verotukseen.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Puhun tietenkin tästä hallituksen kehittelemästä lisäverosta eläkkeensaajille, jota olen usein tässä salissa nimittänyt ryöstöveroksi. Se ei ole ollenkaan hyväksyttävää, että tässä tilanteessa hallitus keksi vieläpä lisäverottaa eläkkeensaajia, kun päinvastoin nimenomaan tänä päivänä tarvittaisiin sitä ostovoimaa myös eläkkeensaajien kukkaroon.

Minä ihmettelen tätä ryöstöveroa myös siksi, että kaivoin tuossa pääministeri Orpon sitaatin, mitä hän ennen vaaleja sanoi. Hän sanoi, että ”tehdään se nyt kerralla selväksi: me emme leikkaa sote-palveluista emmekä nipistä eläkeläisten ostovoimaa”. Ja juuri äsken kuulimme erittäin perustellun välikysymyksen, minkä edustaja Heinäluoma luki, jossa nimenomaan kysytään näiden lisä-sote-leikkausten perään, ja nyt sitten tässä hallitus on niiden lisäksi myös nimenomaan nipistänyt eläkkeensaajien ostovoimaa tällä ryöstöverolla.

Kuten tuossa edustaja Räsänen totesi, nyt tilanne on se, että selvitysten mukaan tämä hallitus verottaa ihan tavallista keskituloista palkansaajaa enemmän kuin kymmeneen vuoteen, eli se verotaakka on kovin kireä, ja mehän olemme tunnetusti SDP:ssä esittäneet toisenlaista ratkaisua, sitä, että pieni- ja keskituloisten verotaakka olisi pienempi, ja tästä tietenkin toivon hallituksen ottavan kappia.

Ministeri Purra, kun tuossa tulivat esiin nämä lisäeläkkeet esimerkiksi valtionyhtiöiden osalta, niin toivon, että voisitte esimerkiksi omassa puheenvuorossanne vielä kommentoida, että kannattaisiko siitakin ottaa koppi, että myös sinne sitten näitä veronkiristyksiä tehtäisiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

14.28 **Jaana Strandman ps:** Kunnioitettu puhemies! Arvoisa ministeri! Käsitellyssä olevalla hallituksen esityksellä sujuvoitetaan veromenettelyjä ja täsmennetään verotuksen sääntelyä. Esimerkiksi Eta-alueen rajoitetusti verovelvolliset voitaisiin jatkossa merkitä ennakonperintäkisteriin ilman erillistä verosopimusta Suomen kanssa.

Pitkään käytäntönä ollut ennakonpidätyksen toimittamisen laiminlyönnistä aiheutuva kaavamainen 40 prosentin pidätys kirjataan nyt myös lakiin, koska tämän suhteen on ollut jopa korkeimmassa hallinto-oikeudessa epäselvyyksiä. Verohallinnolle mahdollistetaan vuokratyövoiman käyttö, jotta etenkin puhelinpalvelun ruuhkia voidaan vähentää.

Esityksen keskeinen osio on kuitenkin vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuen poisto. Tästä päätettiin viime vuoden keväällä, kun hallitus linjasi kolmen miljardin lisäsopeutuksesta hallitusohjelmassa päätetyn kuuden miljardin päälle. Tämän verotuen poiston arvioidaan vahvistavan julkista taloutta 57 miljoonalla eurolla vuodesta 2027 alkaen. Vakuutuksen perusteella maksettavan eläkkeen verotus pysyy pääosin ennallaan. Kuitenkin enintään 5 000 euron suuriset eläkesäästöt voisi nostaa kertasuorituksena lain voimaantulon jälkeen ilman, että suoritusta verotetaan korotettuna. Tämän arvioidaan lisäävän verotuloja noin 20 miljoonaa euroa vuosina 2027 ja 2028.

Arvoisa puhemies! Verotuksen pitäisi olla mahdollisimman neutraalia, ja verotusjärjestelmän pitäisi olla mahdollisimman helposti ymmärrettävissä. Tällä hetkellä se ei ole kumpaakaan. Vapaaehtoisen eläkesäästämisen verotuen poisto on yksi keino, jolla verotuksen neutraaliutta saadaan lisättyä. Verotusjärjestelmän paremman ymmärrettävyyden eteen on tehtävä lisää työtä, ja Suomesta on tehtävä maailman talousosaavin kansa, kuten hallitusohjelmassa on linjattu.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Arvoisa puhemies! Tässä kuussa uutisoitiin, että hallitus on poistamassa kaivosten ja datakeskusten verotuen eli niiden alennetun sähköverokannan. Verotuelle on ehkä aikanaan ollut perusteet, mutta esimerkiksi datakeskuksille Suomi on houkutteleva ympäristö viileän ilmastonsa ja puhtaan sähköntuotantonsa vuoksi. Erilliselle verotuelle ei ole perustetta. Toivotan hallitukselle rohkeutta tarkastella myös muita verotukia kriittisesti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

14.31 Juha Hänninen kok: Arvoisa herra puhemies! Verotuksen tehtävänä on turvata yhteiskunnan toiminta, mutta samalla sen on oltava oikeudenmukaista, kannustavaa ja ennakoivaa. Yhteiskunnan tulee verottaa vain välttämätön, jotta ahkeruudesta ja yritteliäisyydestä aidosti palkitaan. Hallituksen esitys tuloverolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta vastaa tähän periaatteeseen.

Arvoisa herra puhemies! Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi vapaaehtoisen eläkesäästämisen ja pitkäaikaissäästämisen verovähennysoikeus. On tärkeää todeta, että vaikka verovähennysoikeus päättyy, kukaan ei estä kansalaisia jatkamasta omaehtoista eläkesäästämistä. Ei kuitenkaan voi olla niin, että vapaaehtoinen eläkesäästäminen on yhteiskunnalle hallinnollisesti raskaampaa ja kalliimpaa kuin siitä saavat hyödyt.

Vapaaehtoisen eläkesäästämisen suosio on hiipunut jo vuosien ajan. Valtaosa nykyisistä säästösopimuksista on tehty ennen vuotta 2010, eikä uusia sopimuksia ole juurikaan solmittu vuoden 2013 jälkeen, jolloin eläkesäästöjen nostamisen alaikäraja korotettiin. Samalla on nähty, että pienimuotoiseen eläkesäästämiseen liittyvät hallinnolliset kulut voivat olla säästön tuottoa suuremmat pitkällä aikavälillä. Tosiasiassa nykyinen verotuki on tullut kalliiksi yhteiskunnallemme ilman, että se olisi merkittävästi lisännyt säästämistä. Verotuen poistaminen yksinkertaistaa verojärjestelmää ja vahvistaa julkista taloutta.

Arvoisa herra puhemies! Esityksellä parannetaan myös verovalvontaa muun muassa laajentamalla tiedonantovelvollisuuksia ja -velvoitteita ja ennakonpidätyksen menettelyä. Verotuksen yhdenvertaisuus ja valvonnan oikeudenmukaisuus ovat jokaisen kansalaisen etu.

On tärkeää, että kaikkia kohdellaan tasapuolisesti ja tasavertaisesti ja että rehellinen työnteko on aina kannattavaa. Verohallinnon toimintaa tehostetaan lisäksi sallimalla vuokratyövoiman käyttö avustavissa tehtävissä. Tämä on käytännönläheinen uudistus, joka turvaa Verohallinnon kyvyn palvella kansalaisia laadukkaasti myös ruuhkahuippujen aikana. Samalla on tärkeää huolehtia siitä, että viranomaisvastuu ja tietoturva säilyvät ensiluokkaisina.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on kyse hallinnollisen taakan keventämisestä, julkisen talouden tasapainottamisesta ja oikeudenmukaisen verotuksen vahvistamisesta. Kansalaisten luottamus verojärjestelmään syntyy selkeydestä, oikeudenmukaisuudesta ja siitä, että yhteiset varat käytetään vastuullisesti. Kannatan hallituksen esitystä. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

14.35 Ville Valkonen kok: Arvoisa puhemies! Vahva talous on hyvinvoinnin perusta, ja Suomi on jo pitkään ollut vaarallisesti velkaantuva yhteiskunta, jonka perusta on kaukana

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

terveestä. Tämän hallituksen tärkein tehtävä on pelastaa hyvinvointiyhteiskunta myöskin tuleville polville laittamalla talous kuntoon, ja sitä, totta vie, tehdään laajalla sopeutusohjelmalla, joka on kooltaan historiallinen, ei missään nimessä helppo mutta sitäkin tarpeellisempi.

Tämä kyseinen hallituksen esitys on pieni osa tätä sopeutusohjelmaa, ja ehkä on hyvä korostaa sitä, että kyseessä on siis yhden sijoitustuotteen erillisen verotuen poisto. Yksilötasolla ilmiöön nimeltä vapaaehtoinen eläkesäästäminen ei puututa. Ihminenhan voi varautua lukemattomin eri tavoin, ja kannattaakin varautua omiin eläkepäiviin. Kokonaisuudessaan säästämisen ja sijoittamisen verotus tässä ei mihinkään muutu, vaan kyse on tosiaan yhden vakuutustuotteen verokohtelun muuttamisesta, ja kuten täällä jo todettiin, pitkään aikaan enää uusia näitä ei ole otettu. Tässä mielessä kyse on myös verojärjestelmän neutraaliuden parantamisesta, eli varsin perusteltu esitys. Toki pääasiallinen peruste on fiskaalinen.

Haluan nostaa tästä hallituksen esityksestä, jossa on siis muitakin lakeja kuin tuloverolaki muutettavana, esille myöskin sen, että täällä tehdään hyvä järkevöitys julkiseen palvelutuotantoon, eli vuokratun työvoiman käyttö mahdollistetaan verotuksen avustavissa tehtävissä Verohallinnolle. Tämentyylisiä julkisen sektorin kehittämistä meidän aina kaikissa tilanteissa kannattaa tehdä, kun se on mahdollista. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

14.37 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Todellakin tämän itse maksetun eläkkeen veroetuuden poistaminen on arvion mukaan, kuten kuulumme äsken, noin 20 miljoonan euron suuruinen etuus, joka menetetään. Jos hieman mittaluokkaa hakee tälle luvulle, niin yli 12 000 miljoonaa kun otetaan velkaa, niin 20 miljoonan parannuksesta siinä voisi sanoa, että se on lähinnä statistinen tapahtuma, hyvin pieni, mutta totta kai askel oikeaan suuntaan. Ja toisaalta kun tarkastelee sitä eläkesäästäjää itseään, niin tämän päivän maailmassahan löytyy kaiken maailman instrumentteja, joilla voidaan omaa eläketurvaa parantaa. Muitakin omaeläkemahdollisuuksia on olemassa, ja tietenkin voi sijoittaa rahojaan ihan minne vain, ja rohkeimmat lottoavat — kaikki tältä väliltähän on käytettävissä. Että kyllä niitä keinoja löytyy, joten uskon, että tämä ei ole tämän suurempi asia kuin mitä nyt olemme kuulleet.

Tämän keskustelun ehkä paras anti on tietoisuus siitä, että valtiontalouden tilanne on todella kurja. Kaikkihan me sen tiedämme. Jos tähän tilanteeseen ei saada puututtua tehokkaalla kädellä, niin se on kuitenkin varmaa, että veroja kiristämällä tai pieniä verohelpotuksia tekemällä se ei tule onnistumaan. Ainoa, missä se voisi toimia, on näiden valtaviin turhien kulujen poistaminen. Olen niistä puhunut teille jo pitkään. En lähde itseäni toistamaan sen enempää, totean vain, että jos näitä valtaviin lisäkulujen automaatteja ei tässä maassa ruveta purkamaan, niin sitten kohtapuolin, muutaman vuoden päästä, puretaan semmoisia juttuja, joita ei kukaan halua, ja sitä päivää minä en mielelläni toivoisi näkeväni.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

14.39 **Ville Vähämäki ps:** Kiitoksia, kunnioitettu puhemies! Edustaja Hoskonen pääviesti oli aivan oikein, ja se oli vakava. Mutta poimitaan yksi luku, tämä 20 miljoonaa. Tämä

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

tulee siis siitä, että mahdollistetaan, että ennenaikaisesti nostetaan näistä eläkevakuutuksista enintään viisi tonnia. No, tämä tulee siis tulona valtiolle. Tästä eläkevakuutuksen ja pitkäaikaissäästämisen vähennyskelpoisuuden poistosta valtio saa 37 miljoonaa, mutta se 20 miljoonaa tulee niistä ennenaikaisista nostoista.

Leikittelen ajatuksella, että jos mahdollistettaisiin ennenaikaisia nostoja enemmän, vaikka 10 000:een asti, niin saisiko valtio sieltä silloin 40 miljoonaa tuloja. En tiedä, tämä on vain tällainen ajatusleikki.

Tosiaan meidän on mahdollistettu paljon näitä muitakin vakuutusyppisiä tuotteita. Säästö- ja sijoitusvakuutuksia on Suomessa ilmeisesti jo 600 000 kappaletta ja myöskin 340 000 osakesäästötiliä, joilla on tietyt etuudet tietenkin sen sijoitustoiminnan kautta. Kansalaiset ovat lähteneet aktiivisesti sijoittamaan, ja sitä kautta myös kansankapitalismi toimii. Nyt poistetaan tämä tietty etu, koska, niin kuin tässä aikaisemmin on sanottu, eihän näitä eläkevakuutuksia enää ole tehty vuoden 2013 muutosten jälkeen. Silloin käytännössä nostettiin eläkeikää ja sitten säästöjen nostoaikoja pidennettiin. Ei kenenkään enää ole ollut kannattavaa tehdä näitä eläkevakuutus sopimuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelulle tässä vaiheessa varattu aika lähestyy loppuaan. — Vielä vastauspuheenvuoro, ministeri Purra, neljä minuuttia. Olkaa hyvä.

14.41 Valtiovarainministeri Riikka Purra: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia edustajille keskustelusta. Siinä käsiteltiin jokseenkin yleisellä tasolla verotusta, veropolitiikkaa ja sitten tästä esityksestä erityisesti verotuen poistoa eläkesäästämiseen liittyen. Kuvattiin valtion saamaa verotuottoa ja syitä, minkä vuoksi tähän päätökseen on vuosi sitten kehysriihessä päädytty.

Yleisenä huomiona se, että tässä on esimerkki toimenpiteestä, jota voidaan pitää aika tehottomana verotukena. Tuki on selvästi kohdistunut enemmän paremmin voivalle, hyvätuloisemmalle väestöosalle tämän verotuen... Tai ylipäättänsä eläkesäästämiseen tehdyt muutokset ovat käytännössä aiheuttaneet jo kauan sitten sen, että tämä tilanne on ollut melkoisen staattinen. Ja nyt sitten, kun hallitus on tehnyt tähän tämän muutoksen, jolla saadaan valtion tulopuolelle hieman kovasti tarvittavaa täytettä — ja sosiaalidemokraateistakin tätä osattiin ainakin kohtuullisen oikeana pitää — kritiikiltä ei tässäkään tapauksessa säästyty. Siitä huolimatta, että tämä taitaa täyttää kaikki teidän vaatimuksenne juuri sellaisten verotukien poistamisesta ja kiristyksestä, joita te olette kannattaneet, edustaja Räsänen oli pakko tätäkin moittia, [Joona Räsänen välihuuto] mikä kertoo ehkä tästä kokonaiskeskustelusta. Meiltä ei ole tullut yhtä ainutta sen paremmin veropuolelle kuin menopuolellekaan kohdistuvaa toimea, jota oppositiosta voitaisiin kannattaa, mikä kertoo tietenkin tästä kokonaisuudesta.

Mutta kaikkein paras vaihtoehto edetä tiellä kohti toivottavasti joskus koittavia veronalennusmahdollisuuksia on juuri se, minkä edustaja Hoskonenkin täällä nosti esille, eli menojen leikkaaminen, käyttötalousmenoista säästäminen. Vaikka se on tässä taloudessa ja kansantaloudessa, yhteiskunnassa välttämätöntä siksikin, että me pystymme tulevaisuudessa tässä väestönkehityksessä pitämään huolen hyvinvointiyhteiskunnan palveluista ja etuuksista, niin erityisesti tätä poliittista suuntausta edustavalle se on myös ainoa reitti siihen, että me pystyisimme joskus sitä korkeaa kokonaisveroastetta saamaan alaspäin. Sen sijaan tämä malli, jossa esitetään samaan aikaan sekä veromoukaria että sitä,

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

että mistään ei säästetä, ei tosiasiaassa mene lainkaan tähän suuntaan, siitä huolimatta, että se retorisesti varsinkin ennen vaaleja saattaa olla houkuttelevaa.

Puhemies! Lyhyesti: Kokonaisveroaste tällä hallituskaudella ei nouse siihen verrattuna, millaiseksi se viime hallituskaudelta meille jäi. Olemme vasta puolivälissä hallituskautta, ja nyt jo tilanne on selkeästi tämä. Se, mikä yleisesti kokonaisveroastetta on alaspäin hilannut, on erityisesti liikenteessä tapahtuvat muutokset eli liikenteen sähköistyminen, koska sähköistyneestä liikenteestä kerätään selvästi vähemmän verotuloja.

Mutta näillä puheilla. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.44.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.43.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Sinne on jäänyt yksi puheenvuoro. Edustaja Strandman on poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

5. Rikkomaton - kielletään eheytyshoidot

Kansalaisaloite KAA 6/2023 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2025 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 4/2025 vp. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Eerola, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.45 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen nyt tosiaan tämän lakivaliokunnan mietinnön ja samalla haluan kiittää näitä aloitteen tekijöitä. Kiitän myös lakivaliokuntaa tämän sensitiivisen aiheen asianmukaisesta käsittelystä. Uskon, että tämä hyvä henki, mikä meillä valiokunnassa oli, jatkuu myös tämän keskustelun ajan.

Tämä lakivaliokunnan mietintö tosiaan koskee kansalaisaloitetta, jonka tavoitteena on kieltää hoidot, jotka tähtäävät seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen niin kutsuttuun

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

eheyttämiseen. Näillä eheytyshoidoilla ja -terapioilla tarkoitetaan kansalaisaloitteen mukaan seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin muuttamiseen tähtääviä hoitomuotoja. Aloitteessa katsotaan, että vaikka eheytyshoidot useimmissa tapauksissa ehkä täyttäisivätkin pahoinpitelyn tunnusmerkistön, olisi eheytyshoitojen aiheuttamien haittojen torjumiseksi tehokkainta säätää ne erikseen lailla rikollisiksi tahi muuttaa pahoinpitelyn määritelmää rikoslaissa siten, että se yksiselitteisesti sisältää myös nämä eheytyshoidot. Aloitteessa edellytetään lainvalmisteluun ryhtymistä eheytyshoitojen kriminalisoimiseksi. Kyse on toimenpideoitemuotoisesta ehdotuksesta, joka ei sisällä mitään konkreettisia lakiehdotuksia.

Lakivaliokunnan mietinnössä kuvataan ensiksi tätä oikeustilaa täällä Suomessa ja eräissä muissa maissa. Suomessa ei ole lainsäädäntöä kansalaisaloitteesta tarkoitetuista eheytyshoidoista. Niitä ei ole lailla erityisesti kielletty, eikä niitä ole rikoslaissa erikseen siis kriminalisoitu. Eheytyshoidoissa tarkoitettuihin tilanteisiin voidaan kuitenkin soveltaa rikoslain pahoinpitelyä koskevia säännöksiä, joiden lisäksi merkityksellisiä voivat tapauskohtaisesti olla useat muut rikoslain säännökset, kuten esimerkiksi säännökset syrjinnästä tai pakottamisesta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tiedossa ei ole aloitteesta tarkoitettuja eheytyshoitoja koskevaa oikeuskäytäntöä. Käräjäoikeuden käsiteltäväksi on kuitenkin aivan vastikään tullut tapaus, jossa vastaajia syytetään pahoinpitelystä, koska heidän väitetään antaneen tämmöistä eheytyshoitoa erälle henkilölle, mutta tuomioistuimien ei ole vielä antanut tässä asiassa ratkaisua.

Kansainvälisesti sitten taas tilanne vaihtelee. Jotkin valtiot ovat kieltäneet eheytyshoidot lailla, ja joissakin valtioissa taas on tukeuduttu terveydenhuollon ammattijärjestöihin, joiden tehtävänä on ryhtyä kurinpitotoimenpiteisiin eheytyshoitoihin osallistuvia jäseniään vastaan. Pohjoismaista, lähimmistä verrokkimaista, Norja on kriminalisoinut eheytyshoidot erikseen. Ruotsissa tätä asiaa on vuosien mittaan selvitetty mutta on päädytty katsomaan, että nykyiset rangaistussäännökset kattavat vakavimmat vaikuttamistavat ja että ne teot, jotka jäävät rangaistavan alan ikään kuin ulkopuolelle, eivät ole niin vakavia, että olisi aiheellista säätää kriminalisoinnista.

Valtaosa lakivaliokunnan kuulemista asiantuntijoista pitää näitä eheytyshoitoja yksiselitteisesti vahingollisina. Niiden katsotaan voivan loukata useita hoidettavien perus- ja ihmisoikeuksia, kuten yhdenvertaisuutta sekä oikeutta terveyteen ja yksityisyydensuojaan. Erityisen haavoittuvina pidetään seksuaali- ja sukupuoli-vähemmistöön kuuluvia yksilöitä sekä myös lapsia ja nuoria. Niin kutsuttua eheyttämistä kerrotaan tapahtuvan erityisesti uskonnollisissa yhteisöissä mutta myöskin esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon piirissä, joskaan näissä jälkimmäisissä ei välttämättä katsota olevan kyse tietoisesta eheyttämisestä. Toisaalta on tuotu esiin, että ilmiöstä on varsinkin Suomessa vain rajallisesti tällaista tutkittua tietoa.

Asiantuntijoiden näkemykset, arvoisa puhemies, aloitteessa ehdotetusta eheytyshoitojen kriminalisoimisesta kuitenkin jakaantuvat. Osa kannattaa aloitteessa ehdotettua lainvalmisteluun ryhtymistä eheytyshoitojen kriminalisoimiseksi, kun sitten taas osa ei pidä sitä aiheellisenä tai jopa vastustaa sitä. Osa vuorostaan katsoo, että se, pitäisikö eheytyshoidot Suomessa kriminalisoida vai ei, vaatii tarkempaa selvitystä tästä ilmiöstä sekä arviota nykyisen rikoslainsäädännön soveltamisesta siihen. Toisaalta esille on myös tuotu, että eheytyshoidot tulisi rangaista osana niin kutsutun pakottavan kontrollin rangaistavuutta. Tältä osin sääntelymallina on viitattu oikeusministeriölle laadittuun

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

selvitykseen, jossa ehdotetaan, että rikoslakiin säädetään pakottavasta kontrollista uusi rikostunnusmerkistö.

Lakivaliokunta päätyy mietinnössään katsomaan, että aloitteessa tarkoitetuissa eheytyshoidoissa on kyse terveydelle haitallisesta, kohteensa perus- ja ihmisoikeuksia loukkaavasta toiminnasta. Vaikka rikoslain rangaistussäännösten voidaan katsoa jo nykyisinkin voivan tulla sovellettaviksi eheytyshoitoihin liittyviin tilanteisiin, oikeustila ei välttämättä ole riittävän selkeä eikä myöskään kattava. Haasteita vaikuttaa liittyvän eheytyshoitojen merkityksen tunnistamiseen suhteessa nykyisiin rangaistussäännöksiin sekä nykyisten rangaistussäännösten soveltamiseen psyykkisen väkivallan tilanteisiin.

Valiokunnan mielestä nykyinen oikeustila ei ole ongelmaton, kun otetaan huomioon eheystoiminnan vakava luonne sekä toiminnan kielteiset vaikutukset seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen perus- ja ihmisoikeuksiin. Näin ollen valiokunta katsookin, että eheystoiminnan kieltoa ja rangaistavuutta on aiheellista selventää. Tällä voidaan korostaa eheystoiminnan paheksuttavuutta ja moitittavuutta, millä voidaan sitten arvioida olevan yleis- ja erityisestävää vaikutusta. Lisäksi rangaistavuutta selkeyttämällä voidaan tehostaa ilmiön tunnistamista sekä edelleen torjuntaa. Sääntelymalliin valiokunta ei sinänsä ota kantaa vaan katsoo, että eri vaihtoehtoja on perusteltua selvittää ja arvioida lainvalmistelua sitten tarkemmin.

Arvoisa puhemies! Mietinnössä on käyty läpi lakivaliokunnan rikoslain käytölle aiemmin eri yhteyksissä asettamia yleisiä edellytyksiä ja kriminalisointiperiaatteita sekä perustuslakivaliokunnan käytäntöä. Lakivaliokunta korostaa, että rangaistussäännösten säätämiseksi asetetut vakiintuneet yleiset edellytykset ja kriminalisointiperiaatteet sekä perusoikeuksista tällaiselle sääntelylle asetuvat rajoitukset tulee ottaa lainvalmistelussa asianmukaisesti huomioon normaalien lainvalmisteluperiaatteiden mukaisesti.

Johtopäätöksensä lopulta lakivaliokunta päätyi puoltamaan, että kansalaisaloitteeseen sisältyvä ehdotus lainvalmisteluun ryhtymisestä hyväksytään. Valiokunta piti tärkeänä, että tähän lainvalmisteluun myös ryhdyttäisiin ripeästi. Mietintö ei kuitenkaan ollut yksimielinen, mutta päätösehdotus kuuluu, että eduskunta hyväksyy kansalaisaloitteeseen 6/2023 sisältyvän ehdotuksen lainvalmisteluun ryhtymisestä. Kaksi vastalauseetta tähän sitten tuli. — Kiitokset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, edustaja Eerola. — Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

14.54 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Eheytyshoidot eivät ole hoitoja ollenkaan, vaan rajua henkistä väkivaltaa. Siksi on erittäin hyvä asia, että lakivaliokunta on päättänyt esittämään tämän kansalaisaloitteen hyväksymistä. Kiitän valiokunnan laajaa enemmistöä yhteistyöstä aloitteen hyväksi.

En usko, että tässä salissa pystytään kovin vahvasti samastumaan eheytyshoitojen uhrien kokemuksiin. Toivon kuitenkin, että mietimme, miltä se tuntuu, kun oma perhe tai laajemmin koko yhteisö viestittää, että juuri sinä olet vääränlainen ja sinut täytyy korjata. Miltä se tuntuu, kun olet alaikäinen ja omat vanhempasi vievät sinut sielunhoitoterapiaan, niin että voisit parantua omista ajatuksistasi? Entäpä se, kun lähiyhteisösi painostaa sinua harjoittelemaan, että voisit olla enemmän maskuliininen tai enemmän feminiininen?

Usein eheytyskeskustelussa unohtuu, että eivät nämä niin kutsutut hoidot tapahdu missään tyhjiössä. Tosiasiassa ne ovat osa sateenkaarihistoriaa, joka on syrjinnän ja ennakkoluulojen varjostama. Ei eheytyshoitoja tapahdu sellaisessa ympäristössä, jossa

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

jokaisen seksuaalisen suuntautuminen ja sukupuoli-identiteetti ovat arvokkaita ja hyväksytyjä. Nämä hoidot ovat yksi syrjinnän muoto ja vakava sellainen, koska niillä pyritään kajoamaan syvälle ihmisen identiteettiin.

No, miksikä me sitten tarvitsemme sääntelyä näiden hoitojen kieltämiseksi? Useat kansainväliset ihmisoikeusinstituutiot ovat todenneet nämä hoidot kansainvälisten ihmisoikeussopimusten turvaamia ihmisoikeuksia loukkaaviksi ja suositelleet toimia niiden kieltämiseksi. Ainakin 14:ssä eri maassa eheytystoimintaa rajoitetaan jollain tavalla lainsäädännöllä. Uusia tuoreita kieltoja on toteutettu esimerkiksi Islannissa ja Norjassa.

Kun puhumme eheytyshoidoista, puhumme hyvin perustavanlaatuisen oikeushyvän suojaamisesta. Yksilön itsemääräämisoikeus, fyysinen ja psyykinen hyvinvointi ovat sellaisia oikeushyviä, joiden suojaamiselle on vahva tarve, varsinkin kun kyse on haavoittuvassa asemassa olevista vähemmistöistä.

Valiokunnassa kuullut asiantuntijat toivat esiin, että eheytyshoitoihin liittyy merkittävää psyykkistä, emotionaalista ja fyysistä vahinkoa, joka voi jättää pitkäaikaisia traumoja niiden kohteeksi joutuneille. Psyykkisiä haittoja ovat muun muassa ahdistuneisuushäiriöt, masennus, syyllisyyden ja häpeän tunteet, itsearvostuksen heikkeneminen sekä pahimmillaan itsetuhoiset ajatukset. Emotionaalisella tasolla eheytyshoidot voivat johtaa eristäytymiseen, ihmissuhteiden katkeamiseen, perhesuhteiden ja sosiaalisten verkostojen heikkenemiseen sekä vahvaan identiteettikriisiin, kun yksilön oma seksuaalinen suuntautuminen tai sukupuoli-identiteetti leimataan ongelmaksi tai sairaudeksi. Vakavissa tapauksissa eheytyshoitoihin voi liittyä myös fyysistä väkivaltaa, kuten parantaviksi väitetyt, uskonnollisiksi rituaaleiksi naamioidut pahoinpitelyt.

On myös huomattava, että vaikka eheytystoimintaa on Suomessa harjoitettu jo pitkään, ei aiheesta ole oikeuskäytäntöä, vaikka käräjäoikeuden käsiteltäväksi onkin toki vastikään tullut asiaa koskeva tapaus. Tuomioistuin ei tässä ole vielä ehtinyt antaa ratkaisua.

Oikeuskäytännön puuttumisesta voi esimerkiksi päätellä, että eheytyksen uhrit eivät tunne omia oikeuksiaan. Samanaikaisesti parhaimmillaankin on epäselvää, missä määrin pahoinpitely- ja pakottamisnimikkeen nojalla voitaisiin nykytilassa tosiasiaa tuomita rikosoikeudelliseen rangaistukseen eheytyshoitojen toteuttamisesta tai niihin painostamisesta. Tällainen puuttuminen todennäköisesti jäisi hyvin avoimeksi ja satunnaiseksi parhaimmillaankin, ja tämä ei ole oikeusvarmuuden kannalta lainkaan tyydyttävä tilanne. Rikosoikeudellisen legaliteettiperiaatteen vuoksi nimenomainen, selkeästi tähän toimintaan soveltuva kriminalisointi olisi parempi vaihtoehto, ja lain soveltamisen ollessa epäselvä on myös lainsäätäjän tehtävä sitä selkeyttää tavalla, joka varmistaa kattavuuden.

Arvoisa puhemies! Toivon todella, että saamme viimein Suomessa kiellettyä eheytyshoidot, ja lopuksi totean, että suuren kiitoksen ansaitsevat aloitteen tekijät ja allekirjoittajat. Sateenkaari-ihmisten oikeuksia on historiamme ajan usein edistetty nimenomaan kansalaisaloitteiden avulla. Tämä kertoo, että suuri ja aktiivinen joukko kansasta puolustaa sateenkaari-ihmisiä. Vaikka eheytyshoidot toivottavasti eivät koske monia, monet välittävät. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Jonkunlaista kiinnostusta näyttää olevan debattiin, joten edustajat voivat pyytää minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

15.00 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Gebhardin puheessa nousi esiin juuri se ongelma, jonka vuoksi mielestäni tämä kriminalisointi olisi ongelmallinen ja vahingollinen. Hän nosti esiin perheet, erilaiset yhteisöt, uskonnolliset yhteisöt, ja tässäkin puheenvuorossa jäi määrittelemättä tämä koko eheytyksen käsite, mitä sillä lopulta tarkoitetaan. Mahdollinen kriminalisointi johtaisi helposti poliisitutkintoihin, syytteisiin, oikeudenkäynteihin, joissa ruodittaisiin toisistaan poikkeavin muistikuvien esimerkiksi menneitä, yksittäisiä keskusteluhetkiä tai rukoushetkiä. Tässä aloitteessa henkilön itsensä pyytämän rukoushetken kriminalisointia esimerkiksi vaaditaan kiellettäväksi sen vuoksi, että seksuaalinen tai sukupuolinen suuntautuminen ei voi muuttua. Kaikki tiedämme, että identiteetit voivat suuntaan tai toiseen muuttua, ja toiseksi esimerkiksi rukoushetkissä usein [Puhemies koputtaa] rukoillaan vaikkapa parantumattoman syövän puolesta. Tiedämme, että se on inhimillisesti mahdotonta, [Puhemies koputtaa] mutta silti näitä hetkiä pidetään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard, olkaa hyvä.

15.01 **Elisa Gebhard sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai me tarvitsemme täsmällisen ja tarkkarajaisen lainsäädännön, jossa kaikki käsitteet ovat selviä. Ei kukaan ole väittänyt mitään muuta, ja oletettavasti normaalissa lainvalmisteluprosessissa näitä aina mietitään. Mutta ehkä vastakysymyksenä voisin esittää, että kun kuitenkin aika monessa maassa on pystytty nämä eheytyshoidot nimenomaisesti kieltämään ja on pystytty luomaan tällaisia määritelmiä, niin itse en ole ollenkaan vakuuttunut siitä, että tämä ei olisi muka Suomessa mahdollista. Ajattelen niin, että nimenomaan tarvitaan tällainen oikeustilaa selkeyttävä, marginaalisessa ryhmässä olevia, haavoittuvaisia ryhmiä suojeleva lainsäädäntö.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

15.02 **Pihla Keto-Huovinen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitos aloitteen tekijöille, että olemme tässä pisteessä tänään.

Oma kantani, samoin kuin kokoomuksen puoluekokouskanta, on selvä, eliikkä eheytyshoidot tulee kriminalisoida, koska näillä hoidoilla on huomattava negatiivinen vaikutus niiden kohteeksi joutuville. Ne voivat aiheuttaa vakavia psyykkisiä haittoja ja mielenterveyden ongelmia, ja vaikka tällä hetkellä rikoslain rangaistussäännöksiä voidaan soveltaa eheytyshoitoihin liittyviin tilanteisiin, niin oikeustila ei missään määrin ole riittävän selkeä eikä kattava. Nykyinen oikeustila huomioiden on tärkeää, että tätä rangaistavuutta selvitetään tarkemmin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

15.03 **Oras Tynkkynen vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Me puhumme tosiaan tänään eheytyshoidoista, vaikka kyse ei ole hoidoista alkuunkaan vaan puoskaroinnista ja henkisestä väkivallasta. Jokainen voi omalla kohdallaan kuvitella näitten hoitojen mielettömyyden, jos asettaa itsensä siihen tilanteeseen, että vaikka edustaja Räsästä, joka tässä edellä painavasti puhui, yritettäisiin käännäyttää heterosta

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

homoksi tai jos jotain miestä yritettäisiin käännättää miehestä naiseksi tai naista mieheksi. Siitä ei mitään tule, mutta paljon vahinkoa voidaan saada aikaan.

Eheytshoidot on korkea aika kieltää myös Suomessa, ja on hyvä, että lakivaliokunnan selvä enemmistö on tälle kannalle kallistunut. Ennen kaikkea tietysti kiitos kaikille niille tuhansille suomalaisille, joiden ansiosta pääsemme tätä asiaa jälleen kerran eduskunnassa käsittelemään ja ottamaan tämän askeleen eteenpäin kohti yhdenvertaisuutta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

15.03 **Pekka Aittakumpu ps** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kaikenlainen pakottaminen ja painostaminen yksilön sukupuoli- ja seksuaalikäsitteiden muuttamiseksi on tuomittavaa ja väärin, mutta tämän kansalaisaloitteen yksi iso ongelma on se, että nimenomaan siinä ei tule esille sitä, mikä kaikki ylipäätään luettaisiin kriminalisoitavaksi eheytshoidoksi, eikä se lakivaliokunnassakaan ainakaan itselleni selvinnyt.

Asiahan on niin, että uusia rangaistussäännöksiä tehtäessä on tärkeää, että se lainsäädäntö on hyvin tarkkarajaista ja täsmällistä ja että kansalaisilla on tieto siitä, mikä on rangaistavaa ja mikä ei. Monet valiokunnan asiantuntijoista pitivät uhkana sitä, että tämän aloitteen hyväksymisen seurauksena esimerkiksi normaalit uskonnon harjoittamisen muodot ja henkilön omasta tahdosta kumpuava halu muuttaa seksuaalisuuttaan vailla painostusta nähtäisiin osana eheyttämistä.

Näyttää valitettavasti vähän siltä, arvoisa puhemies, että joidenkin tavoitteena on tämänkin kautta vaientaa eri mieltä olevat. Kaikkien pitäisi kumartaa sateenkaariaatetta, mutta näinhän se ei ole.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

15.05 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Kiitos aloitteen tekijöille. Kiitos myöskin lakivaliokunnalle, että tämä tärkeä kansalaisaloite on vihdoin nyt etenemässä täällä salissa. Kansalaisaloite demokratian välineenä on taas näyttänyt merkityksensä asiassa, joka koskee ihmisoikeuksia ja juuri sateenkaari-ihmisten oikeuksia. Todellakin toivon, että tässä salissa laidasta laitaan äänestetään tässä asiassa nimenomaan ihmisoikeuksien puolesta ja monelta puolueelta löytyvien hyvien puoluekokouskantojen mukaisesti.

Eheytys on haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin kohdistuvaa äärimmäisen vahingollista, satuttavaa ja ihmisarvoa loukkaavaa hyväksikäyttöä. Kenenkään sukupuoli tai seksuaalinen suuntautuminen ei ole asia, jota tarvitsee tai ylipäätänsä voi eheyttää. Toivottavasti tämän aloitteen hyväksyminen lähettää jokaiselle nuorelle selvän viestin: olet hyvä juuri sellaisena kuin olet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivärinta, olkaa hyvä.

15.06 **Susanne Päivärinta kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sellaista, mikä ei ole rikki, ei voi korjata — sitä ei voi korjata. Jokaisella on oikeus olla oma itsensä ilman, että sukupuoli-identiteettiä tai seksuaalista suuntautumista yritetään niin sanotusti näillä eheytshoidoilla korjata, tukahduttaa tai muuttaa toiseksi. Siis kenenkään ei tule joutua tällaisten epäinhimillisten, julmien ja mielenterveyttä rikkovien huuhaahoitojen kohteeksi.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Ne eivät ole siis mitään hoitoja, niin kuin tässä on todettu. Sen takia on erityisen tärkeää suojata seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien henkilöiden perus- ja ihmisoikeuksia.

Meidän on nyt syytä ryhtyä ripeästi lainvalmisteluun. Eheytystoiminnan kieltoa ja rangaistavuutta tulee selventää, ja samalla kuitenkin keskusteluapu omaa sukupuoli-identiteettiään ja seksuaalisuuttaan pohtiville on turvattava. Meidän on aika tehdä Suomessa muutos. Jos niin monessa maassa on pystytty lakiteknisesti tällaiseen puoskarointiin puuttumaan ja jos meillä on Suomessa tahtoa, niin kuin meillä on, niin se voidaan tehdä myös Suomessa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

15.07 **Eemeli Peltonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan lakivaliokunta kuuli kansalaisaloitetta käsitellessään hyvin monipuolisesti asiantuntijoita tässä aloitteessa kuvatusta hyvin vahingollisesta ilmiöstä. Suurin osa valiokunnan kuulemista asiantuntijoista piti eheytyshoitoja yksiselitteisesti vahingollisina. Eheytyshoitojen katsottiin laajasti loukkaavan niiden kohteeksi joutuvien perus- ja ihmisoikeuksia. Pahimmillaan hoidot voivat rikkoa jopa kidutuksen ja epäinhimillisen kohtelun kieltoa, mikä kertoo kyllä todella karua kieltä siitä, miten vahingollisia ja vaarallisia muotoja eheytyshoidot voivat pahimmillaan saada.

Moni maa Euroopassa ja laajemminkin on jo ryhtynyt toimiin eheytyshoitojen kieltämiseksi, ja kyllä itsekkin ajattelen niin, että Suomessa olisi nyt korkea aika ottaa se askel kohti eheytyshoitojen kieltämistä, kun tämä kansalaisaloite toivottavasti laajalla eduskunnan enemmistöllä tulee tässä salissa hyväksytyksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

15.08 **Rami Lehtinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakivaliokunnan käsittelyssä tuli selvästi esiin se, että näistä niin sanotuista eheytyshoidoista on monesti haittoja, mutta yhtä lailla tuli myös esiin lausuntoja siitä, että niistä on saatu merkittävää hyötyä. Mistä tämä ristiriita johtuu? Se johtuu siitä, että on vaikea tulkita aina, mikä koetaan eheyttämishoidoksi, ja siinä on ehkä tämän lainsäädännön kaikkein suurin ongelma.

Se, että muut maat ovat pystyneet tekemään eheyttämiseen liittyvää kriminalisointia, ei osoita sitä, että sillä olisi mitään vaikuttavuutta näissä maissa. Siellä ei juurikaan ole tapauksia, joissa sitten oltaisiin voitu tätä tehtyä lakia viedä eteenpäin, ja on merkittävä riski siitä, että mikäli Suomessakin näin toimittaisiin, niin se laki jäisi symboliseksi, plus se, että siitä olisi merkittäviä haittavaikutuksia mahdollisesti niissä tilanteissa, joissa asiakas kokee, että terveydenhuollon ammattilaisten antama hoito tai mielipide olisi eheyttämistä, jolloin sitten pelättäisiin hakeutua ammattilaisten pakeille. Tämä olisi kyllä huomattavasti heikennys nykytilanteeseen siihen nähden, että saataisiin asioita parempaan hoitoon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

15.09 **Bella Forsgrén vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eheytyshoidot ovat väkivaltaa, vaikka ne puettaisiin lempeisiin sanoihin tai kauniisiin lupauksiin. Eheytyshoidot ovat yrityksiä kääntää ihmisen sisintä väkivalloin, usein sanoilla, hiljaisella painostuksella, joskus uskonnolla, joskus auktoriteeteilla. Nämä kaikki muodot ovat ongelmallisia.

Eheytyshoidot rikkovat ihmisoikeuksia, ne rikkovat oikeutta itsemääräämisoikeuteen, ne rikkovat lapsen oikeutta turvalliseen kasvuympäristöön, ja ennen kaikkea ne rikkovat ihmisten sisintä. Laki, joka kieltää eheytyshoidot, ei rajoita vapautta, se laajentaa sitä. Se antaa ihmiselle vapauden elää omana itsenään pelotta ja häpeilemättä. Siksi tarvitsemme selkeän ja yksiselitteisen lain, joka sanoo: Suomessa ei saa eheyttää ketään, koska ei ole mitään rikkinäistä. — Kiitoksia aloitteen tekijöille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jokelainen, olkaa hyvä.

15.10 **Jessi Jokelainen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos omastakin puolestani tämän kansalaisaloitteen tekijöille — äärimmäisen tärkeä aloite, ja on erinomaisen hyvä, että olemme tässä pisteessä nyt tämän aloitteen kanssa.

Tällä hetkellä järjestelmä tunnistaa valitettavan huonosti hengellistä väkivaltaa. Tämän aloitteen läpimeno olisi selkeä askel siihen suuntaan, että tässä yhteiskunnassa ei hyväksytä tai katsota läpi sormien minkäänlaista väkivaltaa missään muodossa.

Tässä salissa on oltu myöskin aika huolissaan siitä, onko tämä esitys nyt terminologisesti riittävän selkeä ja tarkkarajainen, mutta muistuttaisin, että eihän kansalaisaloitteen tarkoitus ole esittää toimeenpanovalmista lakia, vaan sen muotoilu on sitten sen jälkeen meidän lainsäätäjien tehtävä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

15.11 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On todellakin ikävää, että meillä historiassa on ollut ehkä paljonkin tapauksia, jolloin seksuaali- ja sukupuoli-identiteetiltään hämmennyksissä olevia ihmisiä on kohdeltu kaltoin ja vastoin kuin on inhimillistä ja oikein. Mutta aivan niin kuin tässä edellinen puhuja sanoi, tässä aloitteessa ja nyt siinä, mitä lakivaliokunta edellyttää — eli että ruvetaan pikaisesti valmistelemaan kriminalisoivaa lainsäädäntöä — on todellakin näin terveydenhuollon ammattilaisena hämmentävää, että puhutaan eheytyshoidoista ilman, että tiedetään, mistä me oikein puhutaan. Kun on sanottu vain, että ne ovat laaja kattaus kaikenlaista, niin tarvitsisi tietysti ensin tietää, mistä me oikein puhutaan, kun puhutaan niistä.

Toinen asia, mikä on hämmentävää näin lainsäätäjän näkövinkkelistä ja lakivaliokunnan asetelmasta, on tietysti se, että ennen kuin lähdetään lainsäädäntöön, niin totta kai pitäisi selvittää, mikä on tämmöisten niin sanottujen eheytyshoittojen ilmenemismuoto, esiintyvyys, uhrien määrä, laatu. Vasta sen jälkeen tiedetään, onko tarvetta ja minkä tyyppiseen lainsäädäntöön tai lainsäädännön muutokseen. Eli tämä tuntuu hämmentävältä, [Puhemies koputtaa] että ensin määritellään tavoite ja vasta sen jälkeen katsotaan, onko siihen tarvetta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

15.12 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin sanotut eheytyshoidot ovat väkivaltaa ja osa sateenkaari-ihmistien syrjinnän pitkää historiaa. Ne pohjaavat jo valmiiksi vääristyneeseen ajatukseen siitä, että ihmisessä olisi jotakin korjattavaa — ei ole, jokainen on ehjänä syntynyt. Väitteet siitä, että esimerkiksi syöpää sairastavan ihmisen puolesta rukoileminen kiellettäisiin, ovat sumutusta. Älkää antako tällaisten puheenvuorojen hämätä. [Laura Huhtasaari: Eikö sitäkään saa tehdä?] Siinä on kyse aivan jostain muusta. Tässä ei ole kyse uskonnonvapaudesta, ei ole kyse sananvapaudesta. On kyse ihmisten vapaudesta olla oma itsensä turvallisesti, vailla syrjintää ja väkivaltaa.

Haluan kiittää kaikkia kansalaisaloitteen tekijöitä, kaikkia sen tukijoita, jotka ovat tehneet sitkeää työtä. Tämä on jo toinen kerta, kun tämä vastaava kansalaisaloite on eduskunnassa, ja olen todella iloinen siitä, että olemme näin lähellä ottamassa askelia kohti tämän väkivallan muodon kieltämistä myös Suomessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Huhtasaari, olkaa hyvä.

15.14 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä me voidaan puolustaa sateenkaari-ihmistien oikeuksia ilman, että me puututaan ihmisen, yksilön, tämmöiseen itsemääräämisoikeuteen. Jos joku haluaa ottaa vastaan eheytyshoitoja tai joitain muita hoitoja kirkossa tai poppamieheltä tai keltä hyvänsä, niin kyllähän yksilöllä pitää olla siihen oikeus, samalla lailla kuin esimerkiksi transnainen haluaa ottaa hormonihoitoja tai käydä kirurgisilla toimenpiteillä. Moni on muuten myös katunut niitä hoitoja, koska ne ovat aiheuttaneet semmoisia asioita, mitä he eivät sitten elämäänsä halunneet, ja ehkä identiteetti on muuttunut. Mutta lähtökohtana se, että jos me oikeasti haluamme kunnioittaa ihmisen oikeutta olla kuka hän on, se tarkoittaa uskonnonvapautta, se tarkoittaa sananvapautta ja se tarkoittaa myös oikeutta vapaaehtoisiin hoitoihin. Mutta minä ymmärrän sen, että tämä aihe on nykyään sellainen, että tässä oikeasti on vain se yksi mielipide, ja se on yksi syy — tämä on sensitiivinen aihe, ja se on yksi syy, miksi esimerkiksi edustaja Räsänen käy viidettä vuotta oikeutta siitä, että hänellä on uskonnollinen mielipide, minkä hän on jakanut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

15.15 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitokset tämän aloitteen tekijöille. Lakivaliokunnan jäsenenä olen erityisen iloinen siitä, että valiokunta esittää tämän kansalaisaloitteen hyväksymistä.

Sitä, mikä ei ole rikki, ei voi korjata eikä eheyttää. Niin sanottu eheytys on ihmisoikeuksia ja ihmisarvoa loukkaavaa ja myös terveydelle vaarallista. Kenenkään sukupuoli tai seksuaalinen suuntautuminen ei ole ominaisuus, jota tulisi tai jonka voisi korjata.

Eheytys on väkivaltaa, jolta lain on suojattava jokaista, myös sateenkaari-ihmisiä. Vaikka eheytystä tulisi jo nyt arvioida pahoinpitelynä, on tätä lakia selkeytettävä, jotta tällainen psyykkinen väkivalta tunnistetaan nykyistä paremmin. Se, että ilmiötä, vaihtoehtoja tai täsmällisiä muotoiluja on vielä arvioitava, on aivan normaali osa lainvalmistelua, ja on tärkeää, että tähän lainvalmisteluun ryhdytään ripeästi.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Anna-Kristiina Mikkonen, olkaa hyvä.

15.16 Anna-Kristiina Mikkonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidät on kaikki luotu juuri sellaisiksi olennoiksi kuin me jokainen ollaan. Annetaan meidän jatkossakin olla rauhassa omia itsejämme, rikkomattomana.

Euroopan parlamentti suosittaa jäsenmaita kieltämään eheytyshoidot. Kidutuksen uhrien kansainvälinen kuntoutusneuvosto on esimerkiksi arvioinut, että eheytyksessä täyttää kidutuksen tunnusmerkistön. Myös esimerkiksi Suomen Psykiatriyhdistyksen mukaan eheytyshoidoista on olemassa tutkimusnäyttöä, jonka mukaan altistuminen tälle niin sanotulle eheytykselle on ihmisen mielenterveydelle haitallista ja kärsimystä aiheuttavaa. Kyse on siten terveydelle haitallisesta, kohteensa perus- ja ihmisoikeuksia loukkaavasta toiminnasta.

Näin ollen haluan kiittää omalta osaltani aloitteen tekijöitä ja tukijoita ja toivon, että eduskunta lähtee ripeästi lainvalmisteluun eheytyshoitojen kriminalisoimiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten palaamme puhujalistalle. — Edustaja Garedeu, olkaa hyvä.

15.17 Kaisa Garedeu ps: Arvoisa puhemies! Eheytyshoitojen kieltäminen olisi suuri virhe ja merkittävä heikennys uskonnon- ja yksilönvapaudelle. En siis missään tapauksessa ole lakivaliokunnan enemmistön kanssa samaa mieltä eheytyshoitojen kieltämisestä ajavan kansalaisaloitteen edistämisestä. Kiitos myös lakivaliokunnan perussuomalaisille jäsenille, jotka jättivät mietintöön vastalauseen.

Eheytyshoitojen kieltämisaikana on jälleen yksi vihervasemmistolainen keino pyrkiä demonisoimaan kaikki ajatusmallit ja arvot, jotka eivät ole Setan tavoitteiden mukaisia. Eheytyshoidoilla tarkoitetaan tyypillisesti sen tukemista, jos henkilö kipuilee oman seksuaali- tai sukupuoli-identiteettinsä kanssa ja haluaa elää heterona tai biologisen sukupuolensa mukaisessa kehossa — eli täysin normaalia. Kiellosta halutaan uusi ase näitä perinteisiä arvoja kunnioittavia ihmisiä vastaan.

Eheytyshoito ei ole mikään tietty yksittäinen terapiamuoto, vaan sillä voidaan tarkoittaa melkein mitä tahansa. Kansalaisaloitteessakaan sitä ei määritellä, koska sitä ei yksinkertaisesti voi määritellä. Se on mahdotonta. Moninaisten käytäntöjen pohjalta olisi erittäin vaikea lähteä muuttamaan rikoslakia, jonka tulee olla täsmällinen ja tarkkarajainen.

Jotkut nopeaa sukupuolenvaihdosleikkausta toivovat henkilöt ovat alkaneet kutsua jopa hoitojaan edeltävää psykososiaalista keskustelua eheytyshoidoksi, koska eivät haluaisi joutua käymään psykologista arviointia ja mielenterveysongelmien vaikutuksen kartoittamista ensin läpi. Australiassa ja Yhdysvalloissa lääkäreihin ja psykologeihin on kohdistunut sen takia jo ammattioikeuksien menettämisen uhka. Tutkimusprosessista turhautuneet transaktivistit ovat myös nauhoittaneet keskusteluja salaa, muokanneet ja levittäneet niitä sekä yllyttäneet väkivaltaan. Tällaiselle toiminnalle ei tule antaa minkäänlaista laillista porsaanreikää.

Ehyyttämiseksi kutsutussa toiminnassa voi käytännössä olla kyse esimerkiksi vertaistuesta, sielunhoidollisesta keskustelusta tai rukoilemisesta. Jokainen niistä on perustavanlaatuisia oikeuksia, joihin ei missään nimessä oikeusvaltiossa tule puuttua. Kansalaisaloitteessa tietysti väitetään, ettei sen tavoite ole sielunhoidon tai uskonnonvapauden kieltäminen, mutta lause jatkuu ehdolla: niin kauan kuin se ei loukkaa

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

perusoikeuksia tai terveyttä. Vihervasemmistolaisessa ajatusmaailmassa biologisten tosiasioiden toteaminenkin nähdään melkein perusoikeuden rikkomisena, ja sukupuoli määräytyy heidän mukaansa tunteen perusteella, joten väitteellä, ettei uskonnonvapautta haluttaisi rajata, on aika hutera pohja.

Perussuomalaisen vastalauseen mukaan monet valiokunnan kuulemista asiantuntijoistakin näkivät riskinä nimenomaan sen, että aloitteen hyväksymisen seurauksena myös normaali uskonnon harjoittaminen ja henkilön oma halu muuttaa seksuaalisuuttaan vailla painostusta nähtäisiin osana eheyttämistä. Setan hallitus on jo linjannut, että eheyttämisen täyskiellon tulisi ulottua myös uskonnonharjoitukseksi luettavaan muutospyrkimykseen, kuten yhteiseen rukoiluun toisen puolesta muun muassa seksuaalisen suuntautumisen muuttamiseksi. Jos aikuinen ihminen kipuilee identiteettinsä kanssa ja pyytää rukousta puolestaan, mikä oikeus Setalla on vaatia sitä laittomaksi? Näissä eheyttämiseen liittyvissä kohtaamisissa ei tietenkään tule luvata tiettyjä lopputuloksia. Niissä ei myöskään saa esiintyä painostamista tai henkistä tai hengellistä väkivaltaa. Mikäli väkivaltaa esiintyisi, se on jo nykyinsäädännössä aivan riittävällä tasolla kriminalisoitu.

Uskonnonvapauden kannalta olisi täysin kestävämpiä estää seurakuntaa opettamasta ja ohjaamasta siihen, mitä Raamatussa sanotaan. Lain vaarallisuudesta kertoo muun muassa se, että Ranskassa katolinen pappi joutui syyttäjän tutkintaan jopa siitä, kun hän oli uskonnollisessa tarkoituksessa kutsunut homoseksuaalisuutta heikkoudeksi.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteen vaatimus eheytyshoitojen kieltämiseksi on absurdi, vaarallinen ja täysin mahdoton toteuttaa. En tule kannattamaan sitä, ja perussuomalaiset tulevat vielä tässä keskustelussa esittämään siihen vastalauseen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

15.23 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Nämä niin sanotut eheytyshoidot ovat väkivaltaa ja osa sateenkaari-ihmisten syrjinnän pitkää historiaa, ja siksi olen tyytyväinen, että eheytyshoitojen kieltämisessä ollaan ottamassa askelta eteenpäin.

Heti alkuun haluan vielä kerran kiittää kaikkia tämän kansalaisaloitteen tekijöitä ja tukijoita. Kiitos, että seisotte sitkeästi ihmisoikeuksien puolella väkivaltaa vastaan.

Näillä niin sanotuilla eheytyshoidoilla, joiden kieltämiseen kansalaisaloite pyrkii, tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla pyritään muuttamaan henkilön seksuaalista suuntautumista tai sukupuoli-identiteettiä. Ne siis pohjaavat jo alun alkaenkin vääristyneeseen ajatukseen siitä, että ihmisissä olisi jotakin korjattavaa, että esimerkiksi heteroseksuaalisuudesta eroava seksuaalinen suuntautuminen tai syntymässä määritellystä sukupuolesta eroava sukupuoli-identiteetti olisivat jollain lailla parannettavia tai korjattavia tai eheyttämistä vaativia ominaisuuksia — eivät ole. Jokainen on ehjänä syntynyt.

Nämä niin sanotut hoidot pitävät sisällään erimuotoista henkistä väkivaltaa, toisinaan myös fyysistä väkivaltaa. Me tiedämme, että ne ovat aiheuttaneet uhreilleen syviä traumoja, vieneet ihmisiltä jopa hengen. Eheytyshoidot rikkovat ihmisiä. Valitettavasti eheytyshoidot ovat Suomessa todellinen ilmiö. Tämä on tullut ilmi myös lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisissa. [Sari Tanuksen välihuuto] Niin kutsuttua eheyttämistä tapahtuu esimerkiksi uskonnollisissa yhteisöissä, mutta erittäin huolestuttavaa on se, että lisäksi sitä

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

on ilmennyt myös sosiaali- ja terveydenhuollon piirissä, tosin ei välttämättä tietoisesti. On selvää, että tarvitaan välittömiä toimenpiteitä eheytyshoitojen kieltämiseksi. Useat psykologiset ja lääketieteelliset järjestöt sekä Suomessa että maailmalla ovat irtisanoutuneet eheytyshoidoista, ja myös Suomen ev.-lut. kirkko on ne tuominnut. Näistä niin sanotuista hoidoista ei ole mitään tieteellisesti todistettua hyötyä, sen sijaan huomattavasti haittaa. Myös Euroopan unioni on kehottanut jäsenvaltioitaan kieltämään eheytyshoidot, ja useat maat ovatkin näin tehneet. Eheytyshoitoja kieltäneitä tai kriminalisoineita jäsenmaita ovat muun muassa Islanti, Ranska, Saksa, Kreikka, Malta, Espanja, Kypros, ja monissa muissa maissa käydään parhaillaan keskustelua hoitojen kieltämisestä. Nyt on meidän vuoromme.

Lakivaliokunta on mietinnössään puoltanut, että tähän kansalaisaloitteeseen sisältyvä ehdotus lainvalmisteluun ryhtymisestä hyväksytään. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että lainvalmisteluun ryhdytään ripeästi, ja huomauttanut, että kyse on terveydelle haitallisesta, kohteensa perus- ja ihmisoikeuksia loukkaavasta toiminnasta. Ja kuten täällä on todettu, on aivan normaalia, että lainvalmistelun yhteydessä laaditaan erilaiset selvitykset, mietitään lain kohdentamista, rajauksia, sitä lainsäädäntötekniikkaa, mitä tarvitaan, jotta saadaan tarkkarajaista, selkeää ja yksiselitteistä lainsäädäntöä.

Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteen mukaan nämä eheytyshoidot tulisi kriminalisoida erikseen tai täsmentää pahoinpitelyn rangaistussäännöksiä. Myös lakivaliokunta on todennut, että tätä oikeustilaa on aiheellista selventää ottaen erityisesti huomioon eheytystoiminnan vakava luonne ja toiminnan kielteiset vaikutukset seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen perus- ja ihmisoikeuksiin. Sekin on totta, että rikoksiksi säätäminen antaisi selkeän viestin siitä, etteivät eheytyshoidot ole yhteiskunnallisesti hyväksyttäviä. Eheytyshoidot kieltämällä voimme paitsi puuttua tähän haitalliseen ilmiöön myös osoittaa hoitojen kohteeksi ja uhriksi joutuneille, että tunnistamme heidän kokemansa kärsimyksen ja heitä kohtaan tehdyn vääryyden.

Arvoisa puhemies! Aloitteen hyväksymisessä on kyse ihmisoikeuksien puolella seisomisesta, ihmisyyden ja vapauden puolella seisomisesta. Ei pitäisi olla mitään epäselvyyttä siitä, että aloite tulee hyväksyä ja hallituksen pitää ryhtyä kiireellisesti toimiin eheytyshoitojen kieltämiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

15.28 **Pekka Aittakumpu ps:** Arvoisa puhemies! Tähän kansalaisaloitteeseen on kirjattu tavoitteeksi kieltää hoidot, jotka tähtäävät seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen niin kutsuttuun eheyttämiseen eli seksuaalisuuden muuttamiseen heteroksi ja/tai sukupuolen muuttamiseen cis-sukupuoliseksi.

Arvoisa puhemies! Henkinen ja hengellinen väkivalta on aina väärin, ja toteamme perussuomalaisen vastalauseessa, että ylipäätyäänkin pakottaminen ja painostaminen yksilön sukupuoli- ja seksuaalikäsitusten muuttamiseksi on tuomittavaa. Ihmisellä on lupa ja oikeus olla oma itsensä.

Eheytyshoitojen kieltämistä ajavat kansalaisaloitteet on otsikoitu ”Rikkomaton” ja ”Ehjänä syntynyt”, jota käsitelimme viime kaudella. Tässäkin keskustelussa vihervasemmalta moni on painottanut sitä, että mitään korjattavaa ei ole. Siksikin on ehkä hieman outoa, että usein samat ihmiset, jotka ajavat eheytyshoitojen kieltämistä, ajavat myös esimerkiksi murrosiän hidastavia hormonihoitoja alaikäisille ja sukupuolielinten

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

leikkauksia vastakkaiseen sukupuoleen identifioituville. Eivätkö kaikki olekaan ehjänä syntyneitä ja rikkomattomia, vai miten tämä menee?

Arvoisa puhemies! On väärin, että koulujemme ovia avataan Setalle, joka järjestönä ajaa esimerkiksi sukupuolenvaihdoksia alaikäisille, vaikka tosiasia on, että nuoruudessa identiteetin rakentaminen on vasta meneillään eikä kehityksen lopputulos ole tiedossa ja 80 prosenttia niistä lapsista, jotka identifioituvat vastakkaiseen sukupuoleen, kokee kuitenkin murrosiässä toisin. Kyllähän lapsille ja nuorille pitää ylipäätäänkin antaa rauha kasvaa ja kehittyä. Sekoilun kouluissa pitää loppua, ja Setalla ei pitäisi olla asiaa Suomen kouluihin.

Arvoisa puhemies! Tähän kansalaisaloitteeseen liittyen tuomme perussuomalaisten vastalauseessa esiin, että yksi iso ongelma tosiaan on, että jää epäselväksi, mikä kaikki nyt ylipäätään luettaisiin kriminalisoitavaksi ja mikä ei. En yhtään vähättelisi sitä huolta, jota moni tässä salissa on tuonut esille siitä, miten käy meidän uskonnonvapauden ja sananvapauden. Maailmalta on ikäviä esimerkkejä siitä. Kuten tuossa debattipuheenvuorossa totesin, kyllähän meillä Suomessakin on sitä henkeä, että jos yhtään kriittisesti arvioit sateenkaari-ideologiaa tai Setaa, niin sinua syytetään ihmisoikeuksien polkijaksi, vaikka eihän se näin ole. Nimenomaan sananvapaus ja uskonnonvapaus kuuluvat keskeisesti meidän perusoikeuksiimme.

Huomionarvoista on se, että monet valiokunnan kuulemista asiantuntijoista pitivät uhkana, että aloitteen hyväksymisen seurauksena normaalit uskonnon harjoittamisen muodot ja tosiaan henkilön omasta tahdosta kumpuava halu muuttaa seksuaalisuuttaan vailla painostusta nähtäisiin osana eheyttämistä. Lakivaliokunnan saaman asiantuntijalausannon mukaan eheytyshoitojen kieltämisessä lailla on jopa potentiaalia siihen, että terveydenhuollon palveluvälikoimaneuvosto Palkon suosittama, identiteettiä refleктоiva psykososiaalinen interventio, samanaikaisten psykiatristen häiriöiden psykoterapeuttinen hoito, asianmukainen laaja-alainen psykiatrinen tutkimus erityistasolla ennen päätöksiä mahdollisista korjaushoidoista tai tarpeen ilmetessä psykoterapian tarjoaminen sukupuoltaan problematisoivalle henkilölle tulkittaisiin eheytyshoidoksi ja siten rangaistavaksi. Valiokunnan saamien tietojen mukaan näin olisi käynyt esimerkiksi Australiassa ja Yhdysvalloissa, ja lääkäreihin ja psykologeihin on kohdistunut sen takia jopa ammattioikeuksien menettämisen uhkaa. Tätäkö me Suomeen haluamme? Ainakaan minä en halua.

Vastalauseessamme toteamme, että kansalaisaloitteen tavoitteen toteuttamisen hankaluus kiteytyy osittain eheytyshoitojen määrittelyongelmaan. Aloitteessa ei käy selvästi ilmi, missä ei-eheyttävän ja eheyttävän uskonnollisen toiminnan raja kulkee. Aloitteen mukaan jopa potilaan omasta tahdosta lähtevä sukupuoli- tai seksuaalikäsitteitä muokkaava toiminta luettaisiin kieltäväksi toiminnaksi.

Arvoisa puhemies! On henkilön itsemääräämisoikeuden piirissä hakea haluamaansa tukea esimerkiksi oman vakaumuksensa mukaiseen elämään. Toteamme vastalauseessamme, että esimerkiksi kristillisillä seurakunnilla tulee olla uskonnonvapauden turvaama mahdollisuus opastaa jäseniään elämään uskonsa mukaisesti ja etsimään elämäänsä muutosta uskon, opastuksen ja sielunhoidon kautta. Valiokuntakäsittelyn aikana kävi ilmi, että esimerkiksi oikeusministeriön, poliisin ja monen muun asiantuntijan mukaan uusien rangaistussäännösten säätämistä ei pidetty tässä vaiheessa aiheellisena näihin eheytyshoitoihin liittyen.

Tuomme perussuomalaisten vastalauseessa esiin, että eheytyshoitojen esiintyvyyttä ja niiden aiheuttamia ongelmia tulisi ensin kattavasti selvittää, jotta tietäisimme, mistä

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

ylipäätään olemme tässä salissa päättämässä ja äänestämässä. On käsittämätöntä äänestää sellaisesta asiasta, josta emme edes tiedä, mistä nyt loppujen lopuksi sitten äänestämme. Vasta sen jälkeen voitaisiin harkita mahdollisia lainsäädäntötarpeita tai muita ratkaisuja, joilla ongelmiin voitaisiin puuttua tehokkaasti.

Arvoisa puhemies! Mielestäni on kuitenkin selkeästi tässä salissa tullut esiin se, että meistä kukaan ei hyväksy painostamista tai hengellistä tai henkistä väkivaltaa. Mutta ongelma on se, että tämän aloitteen tavoitteet ovat epäselvät ja on epäselvää, mistä nyt olemme ylipäätäänkin päättämässä, ja että haitat voivat olla lopulta hyötyjä suuremmat.

Arvoisa puhemies! Siksi teen perussuomalaisten vastalauseen mukaisen hylkäysesityksen. Ehdotamme, että eduskunta hylkää kansalaisaloitteeseen 6/23 sisältyvän ehdotuksen lainvalmisteluun ryhtymisestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen, olkaa hyvä.

15.34 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Eduskunnan lakivaliokunta on saanut valmiiksi mietintönsä kansalaisaloitteesta, jossa edellytetään lainvalmisteluun ryhtymistä niin kutsuttujen eheytyshoitojen kriminalisoimiseksi. Haluan vielä kerran kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä ja kaikkia aloitteen allekirjoittaneita siitä, että mahdollistitte tämän tärkeän aiheen eduskuntakäsittelyn. Yli 50 000 allekirjoitusta kertoo siitä laajasta ja vakavasta huolesta, joka eheytyshoitoihin kohdistuu meillä Suomessakin. Kansalaisaloitteen saaminen tänne eduskuntaan asti käsiteltäväksi on aina vaativa ponnistus, jolle myös meidän kansanedustajien on syytä antaa arvoa.

Arvoisa puhemies! Eheytyshoidoilla pyritään vaikuttamaan yksilöön hänen seksuaalisen suuntautumisensa tai sukupuoli-identiteettinsä muuttamiseksi, kieltämiseksi tai tukahduttamiseksi. Näiden täysin epätieteellisten hoitojen kirjo on laaja, ja ne voivat kattaa erilaisia painostuskeinoja suostuttelusta väkivaltaisiin toimiin asti.

Lakivaliokunta kuuli kansalaisaloitetta käsitellessään monipuolisesti asiantuntijoita aloitteesta kuvatusta huolestuttavasta ilmiöstä. Suurin osa valiokunnan kuulemista asiantuntijoista piti eheytyshoitoja yksiselitteisesti vahingollisina. Tämä viesti asiantuntijakuulemisissa välittyi vahvasti. Eheytyshoitojen katsottiin laajasti loukkaavan niiden kohteeksi joutuvien perus- ja ihmisoikeuksia. Pahimmillaan hoidot voivat rikkoa jopa kidutuksen ja epäinhimillisen kohtelun kieltoa, mikä kertoo osaltaan siitä, miten vahingollisia ja vaarallisia muotoja eheytyshoidot voivat saada.

Tätä taustaa vasten onkin hyvin ymmärrettävää, että moni maa on ryhtynyt toimiin eheytyshoitojen kieltämiseksi tai jo kieltänyt ne. Lakivaliokunnan kuulemisten perusteella eheytyshoidot on jo kielletty lailla esimerkiksi Kanadassa, Islannissa, Ranskassa, Saksassa, Kreikassa ja Espanjassa. Lisäksi eräissä Euroopan maissa pohditaan parhaillaan vallitsevan lainsäädännön muuttamista eheytyshoitojen kieltämiseksi. Myös Euroopan parlamentti on tunnistanut eheytyshoitojen muodostaman ongelman ja kehottanut unionin jäsenvaltioita kieltämään eheytyshoidot. Meillä Suomessa näin ei kuitenkaan ole vielä tehty.

Arvoisa puhemies! Kuten lakivaliokunnan mietinnössä todetaan, Suomessa ei ole lainsäädäntöä kansalaisaloitteesta tarkoitetuista eheytyshoidoista. Niitä ei siten ole lailla erityisesti kielletty, eikä niitä ole rikoslaissa myöskään erikseen kriminalisoitu. Tämä siitä huolimatta, että moni asiantuntijataho, kuten esimerkiksi Psykologiliitto, on ilmaissut

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

huolensa eheytyshoidoista ja ohjeistanut, ettei yhdenkään psykologin tule osallistua eheytyshoitojen toteuttamiseen.

Tähän epäkohtaan vallitsevassa lainsäädännössä nyt käsittelyssä oleva kansalaisaloite hakee muutosta. Aloitteessa ei esitetä yksityiskohtaista lainsäädäntöehdotusta asiasta, joten lainsäätäjille jää tarkoituksenmukaisesta sääntelyratkaisusta harkinnanvaraa. Tärkeää on kuitenkin nyt saada eduskunnalta vahva tahdonilmaus siitä, että eduskunta näkee eheytyshoidot ongelmaksi, johon pitää puuttua lainsäädännöllä tehokkaasti ja vaikuttavasti.

Kansalaisaloitteen perusteluissa katsotaan, että eheytyshoitojen kitkemiseksi olisi tehokkainta säätää eheytyshoidot erikseen lailla rikolliseksi tai muuttaa pahoinpitelyn määritelmää rikoslaissa siten, että laki yksiselitteisesti kattaa myös eheytyshoidot.

Tulevassa lainsäädäntövalmistelussa, johon toivottavasti ripeästi ryhdytään tämän kansalaisaloitteen käsittelyn johdosta, tulee huolellisesti arvioida, millaisella ratkaisulla eheytyshoidot olisivat kaikkein tehokkaimmin torjuttavissa Suomessa. Tähän ei valiokunnan mietinnössä oteta suoraan kantaa.

Kansainvälinen vertailu muiden Euroopan maiden lainsäädäntöratkaisuksista, jota eduskunnan lakivaliokunta teki melko laajasti kansalaisaloitetta käsitellessään, antaa varmasti hyviä lähtökohtia eheytyshoitojen kiellon toteuttamiseen myös Suomessa ja erilaisten vaihtoehtojen arvioimiseen. Mitenkään tyhjästä ei siten lainsäädäntövalmistelu lähtisi liikkeelle. Mitään esteitä ei ole siihen, etteikö Suomessa voitaisi tässä asiassa edetä ripeästi ja onnistua tyydyttävällä tavalla muuttamaan lainsäädäntöä. Kyse onkin siis enää vain tahdosta.

Arvoisa puhemies! Katson kansalaisaloitteen tekijöiden tavoin, että Suomen on syytä liittyä siihen kasvavaan joukkoon Euroopan maita, joissa eheytyshoidot on kriminalisoitu. Olen tyytyväinen siihen, että lakivaliokunta päätyi mietinnössään esittämään lainvalmisteluun ryhtymistä tässä asiassa kansalaisaloitteessa esitetyn mukaisesti. Kyse on tärkeästä askeleesta kohti eheytysoimintaan puuttumista lainsäädännöllä. Sosiaalidemokraattisen valiokuntaryhmän oli helppoa tukea tätä ratkaisua lakivaliokunnassa asiasta äänestettäessä.

Eduskunnan lakivaliokunnan saatua päätökseen huolellisen työnsä katseet kääntyvät tänne eduskunnan suureen saliin. Toivon, että tästä salista löytyy ensi perjantaina laaja enemmistö, jonka tuella eduskunta lähettää vahvan viestin toimeen ryhtymisestä eheytyshoitojen kieltämiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Alametsä, olkaa hyvä.

15.40 Alviina Alametsä vihr: Arvon puhemies! Nuorena seurakuntani aikuiset kuulivat, että minulla on tyttöystävä. Siitä seurasi rangaistus. Painostamisen lisäksi minulle kerrottiin, etten esimerkiksi voi enää osallistua isoskoulutukseen. Onneksi seurakunta ei ollut ainoa yhteisö minulle, monelle on. Onneksi päätin lähteä, moni ei voi. Moni sateenkaarinuori joutuu turvalliseksi luulemiensa aikuisten henkisen ja fyysisen väkivallan uhriksi. Eheytyshoitojen ja sen, että ihmistä yritetään väkivalloin käännättää pois seksuaali- tai sukupuoli-identiteetistään, seuraukset ovat selvät. Nämä ”muka-hoidot” aiheuttavat vakavia traumoja, mielenterveyden oireita ja itsetuhoisuutta. On eheytyshoitotapauksia, jotka ovat täyttäneet myös kidutuksen kriteerit.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Jo 14 maata on rajoittanut eheytyshoitoja. Suomen pitäisi ehdottomasti olla yksi näistä maista. Siksi on hienoa, että lakivaliokunnassa päätimme puoltaa eheytyshoitojen kieltoa lailla. Toivon, että pitkän tien päätteeksi tämä kansalaisaloite saa ansaitsemansa hyväksynnän eduskunnassa. Se on tärkeä askel sateenkaarioikeuksien puolesta. Kiitän syvästi kaikkia aloitteen tekijöitä ja allekirjoittajia. Se, että rakastaa samaa sukupuolta, ei ole virhe, joka pitäisi korjata. Ja väkivalta, se vain rikkoo, ei sallita sitä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

15.42 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Rikkomaton — kielletään eheytyshoidot -kansalaisaloitteessa ollaan ihmisoikeuksien ytimessä. Kyse on ihmisarvosta, oikeudesta olla oma itsensä ilman pelkoa, ilman häpeää, ilman pakkoa muuttua joksikin, mitä ei ole. Nyt niin kutsutut eheytyshoidot, joissa pyritään muuttamaan seksuaalinen suuntautuminen tai sukupuoli-identiteetti, ovat käytäntöjä, jotka perustuvat valheeseen, valheeseen, jonka mukaan jotkut meistä olisivat rikkinäisiä, valheeseen, jonka mukaan rakkaus voi olla väärä tai oma identiteetti harhaa. Me tiedämme tieteellisesti, juridisesti ja inhimillisesti, että tämä ei ole totta.

Arvoisa puhemies! Eheytyshoidot eivät ole harmiton marginaali-ilmiö. Niitä tapahtuu myös Suomessa, tänäkin päivänä. Potilas- ja ihmisoikeusjärjestöt saavat vuosittain yhteydenottoja ihmisiltä, joita on painostettu eheytyshoitoihin. Kyse ei ole menneisyydestä vaan tästä päivästä. Eheytyshoidot ovat huuhaa-tiedettä. Tieteellisen tutkimustiedon perusteella seksuaalista tai sukupuoli-identiteettiä ei voida muuttaa eheytyshoitojen kaltaisilla toimenpiteillä. Tutkimusten mukaan eheytyshoidot aiheuttavat pitkäaikaista haittaa mielenterveydelle. Itsetunto voi murentua, identiteetti hämärtyä ja häpeä kasvaa. Eheytyshoidot lisäävät riskiä masennukseen, traumaoireisiin ja jopa itsetuhoisuuteen. Silti nykyinen rikoslaki ei tunnista näitä tekoja riittävän selkeästi rangaistaviksi, vaikka ne täyttäisivät usein henkisen pahoinpitelyn tunnusmerkit. Ja mikä pahinta, eheytyshoitojen kohteeksi joutuvat jäävät usein ilman tukea, ilman tietoa, ilman turvaa. He jäävät usein yksin juuri silloin, kun tarvitsisivat kaikkein eniten ymmärrystä ja hyväksyntää.

Arvoisa puhemies! Emme ole yksin asian kanssa. Malta kielsi eheytyshoidot lailla jo vuonna 2016. Saksa on kieltänyt ne alaikäisiin kohdistuvina. Kanadassa ja useassa Yhdysvaltojen osavaltiossa eheytyshoidot on kriminalisoitu. Euroopan parlamentti on kehottanut kaikkia jäsenmaita kieltämään nämä käytännöt. Suomessa emme ole vielä tehneet selväksi, että tällaiset toimet eivät kuulu oikeusvaltioon. Nyt on aika muuttaa se.

Erityisesti alaikäiset tarvitsevat suojan. On tapauksia, joissa vanhemmat tai huoltajat ovat painostaneet lapsiaan eheytyshoitoihin. Se on vakavaa, ja se muuttaa lapsen kehityksen ja loukkaa heidän itsemääräämisoikeuttaan. Mutta suojelua tarvitsevat myös aikuiset. Tilanteissa, joissa ihminen on riippuvainen yhteisöstään taloudellisesti, sosiaalisesti tai uskonnollisesti, on hyvä ymmärtää, että suostumukset eheytyshoitoon eivät ole koskaan aidosti vapaita. Laki ei saa perustua kuvitteelliseen vapauteen, jota todellisuudessa ei ole. Tässä ei ole kysymys uskonnonvapauden rajoittamisesta. Tässä on kysymys siitä, missä menee raja, missä henkinen väkivalta alkaa. Jokainen saa uskoa, jokainen saa hakea hengellistä tukea, [Laura Huhtasaaren välihuuto] mutta ennen kaikkea kenenkään identiteettiä ei saa murskata sen varjolla. Meidän tehtävämme on piirtää tämä raja selkeästi lakikirjaan.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Hyvät kollegat! Eheytyshoidot ovat väkivaltaa, vaikka ne puettaisiin lempeisiin sanoihin ja kauniisiin lupauksiin. Eheytyshoidot ovat yrityksiä kääntää ihmisen sisintä väkivalloin, usein sanoilla, hiljaisella painostuksella, joskus uskonnolla, joskus auktoriteetilla. Nämä kaikki muodot ovat vaarallisia. Eheytyshoidot rikkovat ihmisoikeuksia, ne rikkovat oikeutta itsemääräämisoikeuteen, ne rikkovat lapsen oikeutta turvalliseen kasvuympäristöön, ja ennen kaikkea ne rikkovat sisintä. Laki, joka kieltää eheytyshoidot, ei rajoita vapautta, se laajentaa sitä. Se antaa ihmiselle vapauden elää omiana itsenään, pelotta ja häpeilemättä. Siksi tarvitsemme selkeän ja yksiselitteisen lain, lain, joka sanoo: Suomessa ei eheytetä ketään, koska ei ole mitään rikkinäistä. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

15.47 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Olen aiemmin toiminut lääkärinä ja olen ollut myös vuosikymmenet mukana monissa erilaisissa kristillisissä, seurakunnallisissa yhteisöissä ja kuvioissa enkä ole aivan vilpittömästi sanoen koskaan itse törmännyt sellaiseen väkivaltaan, sellaiseen toimintaan, jota täällä nyt laajasti kuvaillaan. En epäile, etteikö sellaista olisi voinut jossakin tapahtua, mutta missään nimessä ei ole mistään yleisestä ilmiöstä kysymys. Jokaisella on todellakin oikeus olla oma itsensä, eikä ketään saa pakottaa mihinkään. Mutta väitän, että tämän aloitteen takana, joka ei ole pelkästään kansallinen tavoite, vaan aivan samalla konseptilla tiettyjen järjestöjen taholta pyritään tätä samaa lainsäädäntöä tuomaan eri maihin, on pohjimmiltaan tavoite rajoittaa sananvapautta, rajoittaa uskonnonvapautta. On todellakin tärkeää torjua henkistä ja hengellistä väkivaltaa, mutta silloin kun liikutaan perusoikeuksien rajaamisen, sananvapauden, uskonnonvapauden rintamalla, tulisi noudattaa suurta varovaisuutta ja tarkkuutta.

Kansalaisaloitteen käyttämät termit ovat epätarkkoja, tulkinnanvaraisia, harhaanjohtavia. Todellakaan itse en ole törmännyt myöskään sellaiseen terveydenhuollon ammattilaisen toimintaan, joka muistuttaisi tätä sanaa ”eheytyshoito”. Sen sijaan esimerkiksi mediassa ja täällä salissakin nyt keskustelussa esiin nostetut tapaukset liittyvät vahvasti yksityisiin rukoushetkiin, jopa perheen keskinäiseen kommunikointiin, sielunhoitotilanteisiin, joissa aikuinen ihminen on oman vakaumuksensa perusteella niihin hakeutunut, esimerkiksi pyytänyt itse, että hänen puolestaan rukoillaan tai hänelle tarjotaan tukea seksuaalisuuteen liittyvissä kysymyksissä, mutta sitten hän kokee myöhemmin nämä tilanteet ei-toivottuina.

Kansalaisaloitteen mukaan tavoitteena ei ole sielunhoidon tai muun uskonnonvapauden harjoittamisen kieltäminen niin kauan kuin se ei muutu eheyttämiseksi. Milloin se muuttuu eheyttämiseksi? Tällainen kriminalisointi helposti johtaisi poliisitutkintoihin, syytteisiin, oikeudenkäynteihin, joissa ruodittaisiin sitten toisistaan poikkeavin muistikuvoin joitakin menneitä yksityisiä rukoushetkiä, keskusteluita. Vaikka lopulta tuomiota ei tulisi, pitkä oikeusprosessi, johon täällä muun muassa edustaja Huhtasaari omalla kohdallani viittasi, jo itsessään merkitsisi rangaistusta. Se merkitsisi tietynlaista hiljentämistä. [Laura Huhtasaari: Kyllä!] Samalla avun pyytäminen ja avun saaminen vaikeutuisivat, jos esimerkiksi sielunhoitaja, vaikka seurakunnan pastori, ei uskaltaisi edes ryhtyä keskustelemaan tällaisen henkilön kanssa, joka tulee pyytämään apua identiteettiongelmaansa.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Totesin myös sen, että henkilön itsensä pyytämän rukoushetken kriminalisointia on vaadittu rangaistavaksi sen vuoksi ja sillä perusteella, että seksuaalinen identiteetti tai sukupuoli-identiteetti ei voi muuttua. No, ensinnäkin tiedämme, että identiteetithän voivat muuttua suuntaan tai toiseen, mutta toiseksi kyllä sielunhoitotilanteissa rukoillaan monia mahdollisuuksien asioita. Ihminen saattaa pyytää esirukousta juuri vaikkapa mainitsemassani tilanteessa, jossa hän sairastaa pitkälle levinnyttä syöpää. Tiedämme, että inhimillisesti kukaan ei voi luvata parantumista, mutta silti voidaan tämän henkilön puolesta rukoilla, että hän parantuisi, jos hän sitä pyytää — ja sitten lopputulos jää Jumalan käteen.

Kansalaisaloitteessa jopa viitataan siihen, että niin sanotut ehyttävät yhdistykset voitaisiin lakkauttaa. Mitä näillä yhdistyksillä tarkoitetaan? Voimassa oleva lainsäädäntö suojelee jo tällä hetkellä tahdonvastaiselta tai muutoin ihmistä vahingoittavalta toiminnalta. Tämän vuoden alussa tällainen tapaus on jo ollutkin Pirkanmaan käräjäoikeudessa. Pitäisin viisaana, että eduskunta odottaisi esimerkiksi tämän prosessin käsittelyä, koska tähän kertoo siitä mahdollisuudesta, että jo nykyisen lainsäädännön nojalla voidaan puuttua tilanteeseen, jossa katsotaan, että on kysymys henkisestä pahoinpitelystä.

Kansalaisaloite kieltäisi siis myös täysi-ikäisen henkilön omaan tahtoon perustuvan tuen, jolla ihmisen heteroseksuaalista tai oman sukupuolen mukaista sukupuoli-identiteettiä pyrittäisiin vahvistamaan. Tuki ja apu olisi saatavilla vain vähemmistöidentiteettiä haluaville, kun taas toiseen suuntaan se olisi kriminalisointia. Tässä ihmisen itsemääräämisoikeutta rajoitetaan hyvin vakavasti. [Laura Huhtasaaren välihuuto]

Tässä kansalaisaloitteessa nostetaan esiin Malta, ja se on kyllä varoittava esimerkki. Nimittäin siellä on käyty oikeutta tapauksessa, jossa henkilöä nimeltä Matthew Grech vastaan on nostettu syytteitä. Häntä on syytetty ehytyshoitojen mainostamisesta sen jälkeen, kun hän antoi lehtihaastattelun, jossa hän kertoi jättäneensä homoseksuaalisen elämäntavan kääntymään kristityksi. Hän ei ole itse osallistunut minkäänlaisiin hoitoihin, eikä hän edes kertonut ehytyshoitojen olevan syynä tähän hänen muutokseensa, ja silti hän joutui syytteeseen, juuri tämän ehytyshoitolainsäädännön pohjalta. [Laura Huhtasaaren välihuuto] Uskonnonvapaus on kaikista perusoikeuksista vanhin. On mahdotonta peräänkuuluttaa moniarvoista yhteiskuntaa, mikäli ihmisen vapautta toimia oman vakaumuksensa mukaisesti rajoitetaan perustavanlaatuisesti.

Arvoisa puhemies! Totean lopuksi, että yksilön vapaaehtoinen osallistuminen esimerkiksi sielunhoitoon tai vertaistukiryhmiin ei ole väkivaltaa eikä se rajoita kenenkään muun vapautta oman identiteettinsä ilmaisuun. [Laura Huhtasaari: Hyvä puhe!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

15.55 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Aittakummun tekemää esitystä ja perustelen sitä seuraavilla näkökulmilla: Kansalaisaloitteessa ei tule ilmi, mikä on kriminalisoitavaa. Lisäksi aloitteen tavoitteet ja termit ovat epäselvät, ja olisi myös aika kattavasti selvitettävä, mitä näillä hoidoilla oikein tarkoitetaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

15.56 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! On aivan itsestään selvää, että kehenkään kansalaiseen, pieneen tai suureen, lapseen, nuoreen tai aikuiseen, ei saa kohdistua minkäänlaista väkivaltaa.

Täällä on puhuttu eheytyshoidoista, että ne osoittavat vahvaa väkivaltaa ja mitä kaikkea pahaa ne tekevätkään, mutta kukaan ei ole edes yrittänyt määritellä tai kertoa, mistä me oikein puhumme.

Haluan tässä aivan ensimmäiseksi sanoa, että kannatan myös edustaja Aittakummun hylkäysehdotusta. Yksi tärkeä syy sille on, että näkisin, että tämän talon, joka on keskeinen talo lainsäädäntöprosesseissa, täytyy pitää huoli siitä, että meidän lainsäädäntö on asianmukaista riippumatta siitä, kuinka paljon kadulta tai ulkoa tai eri järjestöistä huudetaan. Me emme tässä talossa tee linjauksia sen mukaan, mitä naapurimaasta huudetaan tai rapakon takaa huudetaan, vaan meidän tulee tehdä tässä talossa linjauksia sen mukaan, mikä on hyvää lainsäädäntöä.

Oli hämmäntävää kuulla, että lakivaliokunta vielä viime vuoden loppupuolella oli esittämässä mietintöluonnoksessaan tämän kansalaisaloitteen hylkäämistä mutta sen sijaan peräänkuulutti laajan selvityksen tekemistä, ja sen jälkeen, kun tämä lausuntoluonnos vuoti julkisuuteen ja alkoi massiivinen vyörytys mediassa, lakivaliokunnasta, minkä tulisi olla lainsäädäntöelimen aivan ytimessä, tuleekin määrittelevä mietinnön lopputulema siitä, että tulee ryhtyä jonkun asian kriminalisoivaan lainsäädäntöön ilman, että tiedämme, mistä oikeasti on kyse, mistä puhumme, missä laajuudessa tällaista Suomessa esiintyy, mitkä ovat sen ilmenemismuodot, ketkä ovat toteuttajia, minkä verran meillä on uhreja, mikä on laatu tai määrä Suomessa ja niin edelleen. Kyllä kai lainsäädäntöön lähdetään siten, että ensin selvitetään laajasti ja sitten katsotaan, onko tarvetta tai vastaako jo nykyinen lainsäädäntö tarpeeseen, ja sen mukaan lähdemme viemään asiaa eteenpäin. Näin myös rikosoikeuden emeritusprofessori Matti Tolvanen, joka ei kannata eheytyshoitojen kriminalisointia, nimenomaan esitti. Hän piti parhaana vaihtoehtona sitä, että eheytyshoitojen kriminalisoinnin sijaan säädettäisiin yleinen, pakottavan kontrollin rangaistavaksi säätävä rikossäännös. Tällaista on tehty esimerkiksi muissa Pohjoismaissa, Tanskassa, Ruotsissa, Englannissa, ja Ruotsissakin tehtiin hiljakkoin laaja selvitys eikä sielläkään päädytty kriminalisointiin.

Rikkomaton — olisi todella hienoa, että kaikki meidän lapset voisivat syntyä ehyinä, mutta minä naistentautien ja synnytysten erikoislääkärinä tiedän, että jo raskausaikana voi monenlaista rikkoutumista tapahtua. Me tiedämme, että lapsia, aivan pieniä, nuoria, hyväksikäytetään, kaltoinkohdellaan, laiminlyödään, monella tavalla valitettavasti tässä maailmassa rikotaan. Me tiedämme, että ihmissuhteisiin, myös seksuaalisuuteen ja siihen, miten sitä haluaa itse kukin ilmentää, vaikuttavat hyvin, hyvin monet asiat.

On väärin sanoa, että kaikki asiantuntijat kannattivat tätä kansalaisaloitetta eheytyshoitojen kriminalisoinnista. Oli useita terveydenhuollon ammattilaisia, jotka eivät sitä kannattaneet. Oli myös seksuaalivähemmistöihin kuuluvia, jotka eivät sitä kannattaneet. Oli myös muun muassa sellainen asiantuntija, joka kertoi, kuinka häntä pienenä poikana oli hyväksikäytetty seksuaalisesti vuosien ajan lastenkodissa ja kuinka hänellä sen jälkeen oli veto miehiin ja hän pyrki saamaan heiltä hyväksyntää. Meni vuosia, ennen kuin hän ymmärsi, kuinka häntä oli rikottu siellä lastenkodissa, ja kävi prosessin läpi ja pääsi sillä tavalla omille jaloilleen ja ilman tällaisia painolasteja rakentamaan omia ihmissuhteitaan ja myös tammöisiä intiimisuhteita.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Valiokunnassa on ollut myös Suomen Evankelisen Allianssin kannanotto, jossa teologian maisteri, pastori, kokemusasiantuntija, kouluttaja Ari Puonti on ollut kertomassa. Itse seksuaalivähemmistöön kuuluvana, joka on jo vuosikymmenten ajan ollut näiden asioiden kanssa tekemisissä, hän nosti monia näkökulmia esiin, miksi tätä aloitetta ei voi kannattaa. Hän kuuluu itse vähemmistöihin, ja sen takia hän on palavan punainen vaate Setalle.

Aloite ei määrittele riittävän tarkasti eheytyshoitoja ja ehyttämistä, ja kuitenkin tarkkaa määrittelyä tarvitaan, jos aiotaan jotakin rikolliseksi ja rangaistavaksi tehdä, hän muun muassa perustelee. Kansalaisaloite rikkoo uskonnonvapautta. Mites sitten heidän kanssaan, jotka etsivät seksuaalisuuden muutosta — transihminen, joka tavoittelee biologisen sukupuolen hyväksymistä? Hän on sitä mieltä, että tämä aloite haluaa riistää täysi-ikäisten uskonnollisten ihmisten itsemääräämisoikeuden seksuaalisuuden ja sukupuolen ilmaisun suhteen. Edelleen hän sanoo, että mielenterveyden ammattilaista tai pastoria voidaan syyttää ehyttämisestä, jos hän tukisi transsukupuolista, joka haluaisi hyväksyä biologisen sukupuolensa. Tai sukupuolen korjaushoitoja katuvaan auttaminen — sekin voitaisiin tulkita ehyttämiseksi. Kansalaisaloite todella toteaa, että ehyttäjät, keitä ne sitten olisivatkaan, tulisi sulkea yhteiskunnan palvelujen ja etujen ulkopuolelle. Tämä olisi askel autoritäärisen yhteiskuntaan.

Monissa maissa eheytyshoidot on todella kielletty. Monissa maissa on erittäin aktiivisia ja jopa väkivaltaisesti, hyvin dominoivasti käyttäytyviä, asiaa eteenpäin ajavia aktivisteja. Tätä on tuonut esille myös Tampereen nuorisopsykiatrian professori Riittakerttu Kaltiala nimenomaan terveydenhuollon henkilökunnan kannalta, ja hän toteaa, kuinka maalittamisen kohteena ovat terveydenhuollon ammattilaiset nuorisopsykiatrian poliklinikalla olleet. Teillä on ollut kuultavana terveydenhuollon ammattilaisia, todellakin tämä Riittakerttu Kaltiala, nuorisopsykiatrian professori, joka ei monestakaan syystä kannata tätä aloitetta. HUSin psykiatrian dosentti Tuisku ei kannata aloitetta vaan nimenomaan peräänkuuluttaa, että olisi oikein todeta, että tilanteesta Suomessa ei ole luotettavaa tutkimustietoa ja että lain säätämisen pohjaksi tarvitaan tutkittua tietoa eikä olettamuksia. [Puhemies koputtaa]

Edelleen haluaisin, arvoisa puhemies, vielä nopeasti nostaa ACC:n, Suomen kristillisten terapeuttien kattojärjestön, auktorisoidun järjestön. Mites sitten, kun meillä on lapsisuuntainen seksuaalinen suuntautuminen, pedofilia? Eikö teidän näkökannaltanne todellakaan tarvitsisi auttaa ja puuttua siihen, että meidän lapset ja nuoret eivät joutuisi tällaisten ihmisten uhriksi, jotta näitä ihmisiä, joilla on tällainen suuntautuminen, tulisi auttaa? Tai pornoaddiktio, tämäntyyppinen suuntautuminen. Terveydenhuollon ammattilaisena tuntuu pöyristyttävältä, kuinka kapeakatseisesti tässä salissa ajatellaan erilaisista ihmisistä [Puhemies koputtaa] ja erilaisten ihmisten tuen ja auttamisen tarpeista.

Toivoisin todellakin, että tämä aloite hylätään ja selvitetään asiaa ja mahdollisia lainsäädäntötarpeita huolellisesti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mehtälä.

16.04 **Timo Mehtälä kesk:** Arvoisa puhemies! Suomen lainsäädännössä on jo pitkään noudatettu periaatetta, jonka mukaan rikoslain muutokset perustuvat huolelliseen valmisteluun ja selkeään oikeudelliseen tarpeeseen. Nyt käsillä olevan kansalaisaloitteen osalta tällaista selvitystyötä ei ole tehty riittävästi. Meillä ei ole kattavaa kuvaa siitä, miten

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

eheytyshoitoja esiintyy Suomessa, kuinka laajasta ilmiöstä on kyse ja miten nykyinen lainsäädäntö jo soveltuu näihin tilanteisiin. Asiantuntijalausunnot ja ministeriöiden näkemykset ovat tuoneet esiin tämän valmistelun puutteellisuuden. Oikeusministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö ovat molemmat todenneet, ettei rangaistavaksi säätämiseksi ole vielä tässä vaiheessa riittävää perustetta. Kriminalisoinnin tulee aina perustua tarkkarajaiseen määritelmään ja painavaan yhteiskunnalliseen tarpeeseen. Rikosoikeudessa on myös viimesijaisuuden periaate: rangaistuksia käytetään vasta silloin, kun muut keinot eivät ole riittäviä. Tämän kansalaisaloitteen osalta ei ole esitetty riittävästi tietoa siitä, miten muut keinot, kuten koulutus ja tietoisuuden lisääminen, ovat toimineet ja olivatko ne parempi ratkaisu.

Arvoisa puhemies! Lakivaliokunta oli vielä syksyllä 2024 päätyvässä siihen, että ensin olisi tehtävä laaja selvitys ja vasta sen pohjalta arvioitava mahdolliset lainsäädäntötoimet. Tämä olisi ollut johdonmukaista lainvalmistelua. Kuitenkin mietinnön keskeneräisen luonnoksen vuotaminen julkisuuteen johti voimakkaaseen julkiseen paineeseen, ja valiokunnan enemmistö muutti kantaansa ilman, että oikeudellisia kysymyksiä olisi selvitetty sen tarkemmin. Emeritusprofessori Matti Tolvanen on todennut, että hänen mukaansa olisi johdonmukaisempaa säätää yleinen pakottavan kontrollin rangaistussäännös, kuten muissa Pohjoismaissa on tehty. Nyt käsillä oleva esitys ei kuitenkaan ole tätä vaihtoehtoa ottanut huomioon. Ruotsissa todettiin perusteellisen selvityksen jälkeen, että eheytyshoitoja ei ole erikseen tarpeen kriminalisoida.

Arvoisa puhemies! Rikoslain muokkaaminen pelkästään mielikuvien tai huutoäänestyksen perusteella on vaarallista. Lainvalmistelun tulee perustua huolelliseen selvitykseen ja oikeudellisiin periaatteisiin. Siksi ehdotan, että eduskunta hylkää kansalaisaloitteeseen sisältyvän ehdotuksen lainvalmisteluun ryhtymisestä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard, vastauspuheenvuoro.

16.07 **Elisa Gebhard sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tunnustan, että minua hieman hymyilyttää se, että perussuomalaisten mutta myös joidenkin muiden suulla täällä hirveän huolissaan ollaan lainvalmistelun laadusta ja siitä, onko käsitteet määritelty riittävän tarkasti. Tämä on itse asiassa ensimmäinen kerta, kun olen oman urani aikana todistanut tilannetta, että perussuomalaiset ovat lainvalmistelun laadusta huolissaan.

Lakivaliokuntahan käsittelee tälläkin hetkellä hallituksen esitystä, jossa rikoksen tekeminen osana rikollisjoukon toimintaa säädettäisiin koventamisperusteeksi. Jo lukemalla lausuntopalvelusta julkisena olevan palautteen tästä esitysluonnoksesta selviää, että rikollisjoukon määrittely on täsmällisesti hyvin vaikeaa, mutta tähän ei ole tietenkään estänyt hallitusta edistämästä kyseistä asiaa.

Kyllä nyt vaikuttaa vahvasti siltä, että täällä salin toisen laidan mielipide tästä kansalaisaloitteesta ei itse asiassa perustu huoleen lainvalmistelun laadusta vaan nimenomaan ideologiseen haluun vastustaa vähemmistöjen oikeuksien kehittämistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski.

16.08 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eheytyshoitojen kieltäminen on ihmisoikeusteko — tehdään se.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Täällä on erikoisia puheenvuoroja kuultu tässä keskustelussa siitä, että kyse ei olisi ihmisoikeuksista. Eheytyshoidot ovat väkivaltaisia ja vaarallisia uskomushoitoja, jotka perustuvat virheelliseen ajatukseen siitä, että seksuaalivähemmistöjen tai transihmisten olemus olisi jollain tavalla viallinen tai rikkinäinen. Näin ei ole, ja siksi tällaiset puoskarihoidot on kiellettävä. Lukuisat asiantuntijatahot ovat tuominneet nämä eheytyshoidot ihmisoikeuksien vastaisina, epäinhimillisinä toimenpiteinä, joilla aiheutetaan vakavaa haittaa henkilön mielenterveydelle. Esimerkiksi Suomen Psykiatriyhdistys ja Suomen Psykologiliitto ovat tuominneet eheytyshoidot. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeudet ovat ihmisoikeuksia, ja niiden on toteuduttava täysimääräisesti. Kiitos tämän aloitteen tekijöille. Meillä on nyt mahdollisuus ottaa tärkeä askel siihen suuntaan.

Lakivaliokunnan jäsenenä [Puhemies koputtaa] olen huojentunut ja iloinen siitä, että valiokunta esittää nyt käsiteltävää aloitetta hyväksyttäväksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Anteeksi, oliko teillä varsinainen puheenvuoro sieltä tulossa?

Luulin, että meillä oli debatti, mutta en tiedä, mitä meillä nyt oli.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: No, tarkoitus oli käydä debattia, koska olin antavinani vastauspuheenvuoron, mutta tästä vierestä notaari sanoi, että laitto vahingossa normaalin puheenvuoron ajan sinne näyttöön. Eli siinä mielessä pahoittelut koputtelusta, se johtui tästä väärinkäsityksestä.

Minulla on nyt täällä pyydettyinä vastauspuheenvuoroina edustajat Tynkkynen, Lehtinen, Tanus ja Mehtälä. Puuttuuko joku? Edustaja Räsänen, ja sen jälkeen edustaja Keto-Huovinen, varsinainen puheenvuoro. — Elikkä nyt edustaja Tynkkynen ja vastauspuheenvuoro, olkaa hyvä.

16.10 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on vähän yritetty maalata kuvaa ikään kuin olisi kyseessä jokin lainsäädännön valmistelun kannalta poikkeuksellinen prosessi. Se, mitä kuitenkin on tapahtunut, on se, että lakivaliokunnan enemmistö on asiantuntijoita käsittääkseni aika laajalti ja monipuolisesti kuultuaan päätenyt siihen, että tarve lain säätämiseksi on olemassa. Mitä tämän jälkeen tapahtuu: ministeriö ryhtyy normaaliin lainvalmistelutyöhön, ja olettaisin, että kun ministeriö tätä asiallisesti virkavastuulla tekee, se teettää tarvittaessa lainvalmistelun edellyttämät selvitykset työn tueksi, ja varmastikin on jälleen vuorossa lausuntokierros, ehkä useampikin, vaikutukset tulee arvioida, ja siellä joudutaan ja päädytään myös sitten ratkaisemaan kysymystä rajanvedosta ja myös tästä eheytyshoitojen määritelmästä.

Samoin tämän edessä olevan lainvalmistelun osana voidaan myös, ja pitääkin käsittääkseni, tarkastella mahdollisia jännitteitä, joita voi olla erilaisten perusoikeuksien välillä. Jos on tunnistettavissa ongelmia vaikka uskonnonvapauden tai sananvapauden näkökulmasta, niin itse ainakin toivon, että mahdollinen hallituksen esitys käsitellään myös perustuslakivaliokunnassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

16.11 **Rami Lehtinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se, että verrataan rikollisjoukkoa eheytyshoitoon tai niiden rinnakkaisuuteen, ikään kuin ne olisivat samanlaisia hankaluuksia, on kyllä varsin vaikeaa ymmärtää, miten edes löytää tällaisen tulokulman.

Mutta yhden asian haluaisin nostaa erityisesti tässä esiin, ja se on se, mikä on eheytyksen hankaluus. Se on monesti hyvin subjektiivinen kokemus. Jos ajatellaan vaikkapa sitä, että hakeutuu ryhmään, josta pyrkii hakemaan apua, ja siellä esimerkiksi rukoillaan hänen puolestaan ja sitten ikään kuin jälkikäteen tullaankin siihen ajatukseen, että eihän tämä ollutkaan sitä, mitä minä halusin, ja tehdään rikosilmoitus eheyttämisestä, niin se käytännössä johtaa siihen, että poliisi tutkii ja kuulustelee sitten nämä 50 henkilöä, tekee siitä pöytäkirjat ja sitten todetaan myöhemmin, että ei rikosta tai tahallisuus ei täyty. Tämä jos mikä on äärimmäistä resurssien hukkaamista ja ei missään nimessä tarkoituksenmukaista ja tavoiteltavaa tässä tilanteessa, jossa meillä on äärimmäisen iso pula jo muutoinkin tekevästä käsistä turvallisuuspuolella.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tanus.

16.13 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokaisella seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvalla, ihan mistä tahansa taustasta tulevalta, on yhtäläiset ihmisoikeudet ja perusoikeudet. Sen pitäisi olla selvää tässä salissa. Niin kuin minä sanoin, tässä annetaan monien puhujien suulla ymmärtää, että tätä kansalaisaloitetta tukisivat kaikki seksuaalivähemmistöt, mutta meillä on iso joukko seksuaalivähemmistöjä, jotka eivät tue tätä kansalaisaloitetta, koska he näkevät, että se ei todellakaan parhaalla mahdollisella tavalla edesauta ja varmista myös seksuaalivähemmistöihin kuuluvien oikeuksia. Niin kuin sanottu, monissa Pohjoismaissa on päädytty ratkaisuun, jossa on tehty laajoja selvityksiä, ja tällaista kriminalisointia ei olla siellä tehty. Käsittäakseni myös lakivaliokunnan mietintöluonnos oli toisentyypinen, mutta kun alkoi iso julkinen myllytys, niin tilanne kääntyi. Hämmäntävää tässä on, että ensin määritellään kriminalisoitavaksi joku asia ja siihen [Puhemies koputtaa] velvoitetaan tämä lainsäädäntötyö, ennen kuin selvitetään, onko minkätyyppiseen työhön tarvetta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mehtälä.

16.14 **Timo Mehtälä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En pyytänyt vastauspuheenvuoroa, mutta voin kyllä tässä muutaman sanan vielä sanoa.

Tässä edustaja Tanus toi hyvin esille juuri sen, että lakivaliokunnassa kuultiin valtava määrä asiantuntijoita ja miten iso joukko oli asiantuntijoita, jotka esittivät tämän kansalaisaloitteen hylkäämistä. Juuri niin kuin tässä jo tuli, tässä on nyt kaksi semmoista vähän erikoista asiaa tämän käsittelyn aikana: marraskuussa, kun oltiin jo saamassa mietintö valmiiksi, mietintöpohja oli valmiina ja meillä oli hyvä lausuma siihen perään, mitä eduskunta edellyttää tämän kansalaisaloitteen jatkotoimeksi, sitten tuli tämä julkisuuteen vuotaminen, ja sen seurauksena olemme nyt tässä tilanteessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt ilmeisesti kaikki pyydetty... — Edustaja Räsänen vielä.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

16.15 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! On todellakin uskonnon- ja sananvapauden kannalta ongelmallista, jos uskontokuntien omien näkemysten ja arvojen mukainen opetus ja sielunhoito, yhteinen rukous, nähtäisiin osana eheyttämistä ja silloin kriminalisoitavana tapahtumana. On aivan eri asia puhua henkisestä pakottamisesta ja henkisestä väkivallasta kuin esimerkiksi kristillisen vakaumuksen mukaisesta sielunhoidosta. Nähdään jo varoittavia esimerkkejä esimerkiksi Ranskasta, jossa eheytyshoitolaki, kriminalisointi, on tullut voimaan. Siellä katolinen pappi on saatettu tutkintaan ja syytteen juuri tämän eheytyshoitoja kieltävän lain perusteella, kun hän oli kutsunut homoseksuaalisuutta heikkoudeksi. Jos Raamatun opetuksia katsotaan, siellä puhutaan samaa sukupuolta olevien [Puhemies koputtaa] seksistä syntyä. Kiellettäisiinkö sekin sitten tämän lain pohjalta, näiden asioiden esiin tuominen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja nyt edustaja Lohikoski, varsinainen puheenvuoro.

16.16 **Pia Lohikoski vas:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos kansalaisaloitteen tekijöille.

Sitä, mikä ei ole rikki, ei voi korjata tai ehyttää. Lakivaliokunnan jäsenenä olen huojentunut ja iloinen, että valiokunta esittää nyt käsiteltävää kansalaisaloitetta hyväksyttäväksi. Tämä on tärkeä edistysaskel sateenkaari-ihmisten oikeuksille. Viime kaudella eduskunta valitettavasti epäonnistui vastaavan aloitteen käsittelyssä, ja on korkea aika, että laki saadaan suojaamaan jokaista julmalta väkivallalta. Kiitos tästä valiokuntakollegoille, ja erityiskiitoksen esitän kokoomuslaisille kollegoille, jotka toimivat yhtenäisesti valiokunnassa puolueensa puoluekokoukskannan mukaisesti. Toivon mukaan myös täällä salissa äänestettäessä muistetaan mahdollisimman laajasti puolustaa ihmisoikeuksia.

Niin sanotut eheytyshoidot ovat henkistä väkivaltaa ja puoskarointia. Ne kohdistuvat haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin, ovat täysin tieteseen perustumattomia, loukkaavat useita perus- ja ihmisoikeuksia ja ovat vaarallisia terveydelle ja hyvinvoinnille. Erityisesti nuori, jonka identiteetti on vasta muotoutumassa, tarvitsee suojelua psyykkiseltä väkivallalta. Ajatus siitä, että ihminen on identiteettinsä vuoksi rikkinäinen, on ihmisarvoa loukkaava ja julma. Kenenkään sukupuoli tai seksuaalinen suuntautuminen ei ole ominaisuus, joka tulisi tai jonka voisi korjata. Tästä kaikesta vallitsi laaja konsensus lakivaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden kesken.

Lakivaliokunta käsittelee mietinnössään kattavasti rikosoikeudellisia ja perustuslaista johtuvia edellytyksiä rangaistussäännösten säätämiseksi. Johtopäätöksensä valiokunta katsoo, että vaikka eheytyksen nykyisin täyttäisi esimerkiksi pahoinpitelyn tunnusmerkit, on rangaistavuuden selkeyttäminen tarpeen muun muassa siksi, että psyykkistä väkivaltaa ei nykyisin tunnusteta riittävästi.

Valiokunta esittää, että kansalaisaloite hyväksytään, ja pitää tärkeänä, että lainvalmisteluun ryhdytään ripeästi. Valiokunta ei ota kantaa siihen, miten kriminalisointi on muotoiltava tai tehdäänkö tämä esimerkiksi osana niin sanottua pakottavaa kontrollia, jonka kriminalisointia hallitus iloksemme on selvittämässä. Valiokunta korostaa myös muiden kuin rikosoikeudellisten keinojen tärkeyttä tämän vaarallisen toiminnan torjumiseksi ja siihen puuttumiseksi. Se, että ilmiötä, eri sääntelyvaihtoehtoja ja täsmällisiä muotoiluja lakiin on vielä tarpeen selvittää ja arvioida, ei ole minkäänlainen peruste

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

aloitteen torppaamiselle, vaan se on pelkkä veruke. Kaikki tämä kuuluu myös normaaliin, hyvään lainvalmisteluun, jota eduskunta tämän aloitteen hyväksymällä tietenkin edellyttää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Keto-Huovinen.

16.20 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Eheytyshoidoilla ja -terapioidella tarkoitetaan kansalaisaloitteen mukaan seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin muuttamiseen tähtääviä hoitomuotoja. Yhdyn aloitteen ajatukseen siitä, että nämä hoidot pohjaavat täysin vääristyneeseen ajatukseen, jonka mukaan heteroseksuaalisuudesta eroava seksuaalinen suuntautuminen tai syntymässä määritellystä sukupuolesta eroava sukupuoli-identiteetti olisivat jotenkin parannettavissa tai korjattavissa eli eheyttävissä. Tieteellinen tutkimus on osoittanut, ettei seksuaalinen suuntautuminen ole muokattavissa terapeutisoin interventioin. Sen sijaan lisääntyvää tutkimusnäyttöä on siitä, että eheytysterapioille altistuminen on ihmisen mielenterveydelle haitallista. Jokainen ihminen on ehjänä syntynyt, ja hoidot sen sijaan perustuvat ajatukseen, että esimerkiksi homoseksuaalisuus tai transsukupuolisuus olisi jotenkin ei-toivottavaa. Näinhän ei suinkaan ole, kyse on ihmisyydestä.

Arvoisa rouva puhemies! Lakivaliokunta käsitteli aloitetta huolellisesti ja kuuli laajasti asiantuntijoita — niin oikeustieteen professoreita, lääketieteen asiantuntijoita kuin kansalaisjärjestöjä. Näiden kuulemisten pohjalta esitämme mietinnössä eheytyshoitojen kriminalisointia koskevan kansalaisaloitteen hyväksymistä, kuten valiokunnan puheenjohtaja esittelyssä toi esille. Asiantuntijakuulemisissa tuli esille se, etteivät eheytyshoidot ole kadonneet Suomestakaan, ja valtaosa asiantuntijoista piti eheytyshoitoja yksiselitteisesti vahingollisina. Niiden katsotaan voivan loukata useita perus- ja ihmisoikeuksia, kuten yhdenvertaisuutta sekä oikeutta terveyteen ja yksityisyydensuojaan. Pahimmillaan eheytyshoitojen katsotaan voivan rikkoa jopa kidutuksen sekä epäinhimillisen ja julman kohtelun kieltoa.

Lisäksi eheytyshoitojen taustalla oleva ajatus siitä, että niiden kohteena oleva ihminen on identiteettinsä vuoksi rikkinäinen, on ihmisarvoa loukkaava. Eriyisen haavoittuvina pidetään seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvia yksilöitä, lapsia ja nuoria. Toivottavasti tämän aloitteen eteenpäinvieminen lähettää nuorillemme viestin, että jokainen on hyvä juuri sellaisena kuin on.

Olen itse lakivaliokunnassa jäsenenä, ja oma kantani asiaan on ollut koko ajan selvä, eli eheytyshoidot pitää kieltää, ja olen pyrkinyt toimimaan asian eteenpäin saamiseksi parhaalla mahdollisella tavalla myöskin valiokunnassa. Kokoomuksella on vuodelta 2020 puoluekokouskanta, joka kehottaa eduskuntaryhmää edistämään eheytyshoitojen kriminalisointia.

Arvoisa rouva puhemies! Kyse on vakavasta ilmiöstä, ja vaikka rikoslain rangaistussäännösten voidaan katsoa jo nykyisin voivan tulla sovellettaviksi eheytyshoitoihin liittyviin tilanteisiin, oikeustila ei ole riittävän selkeä eikä kattava. Haasteita liittyy eheytyshoitojen merkityksen tunnistamiseen suhteessa nykyisiin rangaistussäännöksiin sekä nykyisten rangaistussäännösten soveltamiseen muun muassa psyykkisen väkivallan tilanteissa. Nykyinen oikeustila ei siten ole ongelmaton, kun otetaan huomioon eheytystoiminnan vakava luonne sekä toiminnan kielteiset vaikutukset seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen perus- ja ihmisoikeuksiin.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Valiokuntana totesimme mietinnössä, että eheytystoiminnan kieltoa ja rangaistavuutta on aiheellista selventää. Tämä korostaa eheytystoiminnan paheksuttavuutta ja moitittavuutta, millä arvioidaan olevan myöskin yleis- ja erityisestävää vaikutusta. Lisäksi rangaistavuutta selkeyttämällä voidaan tehostaa ilmiön tunnistamista ja torjuntaa.

Kun kyse on kriminalisoinnista, on lainvalmistelun laatuun ja kriminalisointiperiaatteiden toteutumiseen kiinnitettävä erityistä huomiota, kuten mietinnössäkkin on todettu. Mietinnössä ei ole otettu tarkempaa kantaa sääntelymalliin vaan on korostettu sitä, että eri vaihtoehdot on perusteltua selvittää ja arvioida lainvalmistelussa tarkemmin, mihin edustaja Tynkkynenkin täällä jo viittasi. Toivon sydämestäni, että lainvalmisteluun ryhdytään mahdollisimman ripeästi ja asia otetaan sen ansaitsemalla vakavuudella myös lakivaliokunnan ulkopuolella koko eduskunnan tasolla.

Kiitos vielä aloitteen tekijöille, että olemme tässä pisteessä. Teillä on ollut sitkeyttä viedä asiaa eteenpäin, ja toivottavasti meillä on tässä salissa tahtoa viedä asia maaliin laajalla enemmistöllä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

16.25 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Aivan alkajaisiksi haluan kiittää kansalaisaloitteen laatijoita ja haluan sanoa, että pystyn ymmärtämään niitä perusteluita, miksi tämä aloite on laadittu. Kaikenlainen painostaminen, oli se sitten henkistä tai hengellistä, on yksinkertaisesti tuomittavaa ja väärin.

Lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisten perusteella ei ole kuitenkaan selkeää ja kattavaa kuvaa kansalaisaloitteessa tarkoitettujen eheytyshoitojen ilmenemismuodoista, esiintyvyydestä, toteuttajista, uhreista, laaduista ja määristä Suomessa. Asiasta ei ole saatavilla muutoinkaan luotettavaa tutkimustietoa. Kattavaa kartoitusta ei ole myöskään siitä, missä määrin voimassa olevat rikoslain säännökset jo soveltuvat kansalaisaloitteessa tarkoitettuihin eheytyshoitoihin ja liittykö niihin sellaisia moitittavia tekemuotoja, joihin nykyiset rikoslain säännökset eivät sovellu.

Tämän edellä kerrotun perusteella kannatan edustaja Mehtälän tekemää esitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

16.26 **Anna-Kristiina Mikkonen sd:** Arvoisa puhemies! Kansalaisaloitteen tavoitteena on kieltää hoidot, jotka tähtäävät seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen niin kutsuttuun eheyttämiseen eli seksuaalisuuden muuttamiseen heteroksi ja/tai sukupuolen muuttamiseen cis-sukupuoliseksi. Aloitteessa edellytetään lainvalmisteluun ryhtymistä eheytyshoitojen kriminalisoimiseksi, jota lakivaliokunta päätyi perustellusti kannattamaan.

Eheytyshoitoajatus pohjaa vääristyneeseen ajatukseen, jonka mukaan heteroseksuaalisuudesta eroava seksuaalinen suuntautuminen tai syntymässä määritellystä sukupuolesta eroava sukupuoli-identiteetti olisivat jotenkin parannettavissa ja korjattavissa eli eheyttävissä. Vaikka useimmissa tapauksissa eheytyshoidot täyttäisivätkin pahoinpitelyn tunnusmerkistön, olisi eheytyshoitojen aiheuttamien haittojen torjumiseksi tehokkainta säätää ne erikseen lailla rikolliseksi tai muuttaa pahoinpitelyn määritelmää rikoslaissa siten, että se yksiselitteisesti sisältää myös

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

eheytyshoidot. Rikokseksi säätäminen antaisi selkeän signaalin siitä, etteivät eheytyshoidot ole yhteiskunnallisesti hyväksyttäviä.

Arvoisa puhemies! EU-komissio pohtii parhaillaan strategiaa, ja EU-parlamentti on suosittanut jäsenmaita kieltämään eheytyshoidot. Kidutuksen uhrien kansainvälinen kuntoutusneuvosto IRCT on arvioinut, että eheytyksellä täytetään kidutuksen tunnusmerkistön. Myös esimerkiksi Suomen Psykiatriyhdistyksen mukaan eheytyshoidoista on olemassa tutkimusnäyttöä, jonka mukaan altistuminen niin sanotulle eheytykselle on ihmisen mielenterveydelle haitallista ja kärsimystä aiheuttavaa.

Euroopan parlamentin vuonna 2023 laatiman selvityksen mukaan jotkin valtiot ovat kieltäneet eheytyshoidot lailla, esimerkiksi Ecuador, Kanada, useat Yhdysvaltojen osavaltiot, Uusi-Seelanti, Islanti, Ranska, Saksa, Kreikka, Malta, Espanja ja Kypros. Lisäksi useassa valtiossa on selvityksen laatimisen aikana joko esitetty tai käyty keskustelua hoitojen kriminalisoinnista, esimerkiksi Belgiassa, Portugalissa, Itävallassa, Irlannissa, Alankomaissa, Britanniassa ja Sveitsissä. Joissakin valtioissa, kuten Brasiliassa, Albaniassa ja Israelissa, on vuorostaan tukeuduttu terveydenhuollon ammattijärjestöihin, joiden tehtävänä on ryhtyä kurinpitotoimenpiteisiin, kuten ammatinharjoittamisoikeuden poistamiseen, eheytyshoitoihin osallistuvia jäseniään vastaan.

Lakivaliokunta on kuullut kansalaisaloitteesta laaja-alaisesti asiantuntijoita. Asiantuntijakuulemisissa esiin tulleen mukaan eheytyshoitojen historiallisena taustana on se, että valtavirrasta poikkeavaa seksuaalista suuntautumista tai identiteettiä on pidetty haitallisena poikkeamana, sairautena tai jopa syntinä. Tätä pyrittiin hoitamaan muun muassa psykoterapian keinoin ja uskonyhteisöjen toimenpitein. Nykyisin psykoterapeuttisessa työskentelyssä kuitenkin kunnioitetaan autonomiaa ja pidättäytyään yrityksistä muuttaa henkilöä. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan eheytyshoidot eivät ole terveydenhuollon hyväksytyt menetelmät eivätkä ne kuulu Suomen julkisesti rahoitettuun terveydenhuoltoon.

Valtaosa asiantuntijoista pitää eheytyshoitoja yksiselitteisesti vahingollisina. Niiden katsotaan voivan loukata useita hoidettavien perus- ja ihmisoikeuksia, kuten yhdenvertaisuutta sekä oikeutta terveyteen ja yksityisyydensuojaan. Pahimmillaan eheytyshoitojen katsotaan voivan rikkoa jopa kidutuksen sekä epäinhimillisen ja julman kohtelun kieltoa. Lisäksi eheytyshoitojen taustalla olevaa ajatusta siitä, että niiden kohteena oleva ihminen on identiteettinsä vuoksi rikkinäinen, pidetään ihmisarvoa loukkaavana. Erityisen haavoittuvina pidetään seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvia yksilöitä, lapsia ja nuoria. Kyse on siten terveydelle haitallisesta, kohteensa perus- ja ihmisoikeuksia loukkaavasta toiminnasta.

Meidät on kaikki luotu sellaisiksi olennoiksi kuin me ollaan. Annetaan meidän myös jatkossa olla omia itsejämme, rikkomattomina.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen poissa. — Edustaja Oinas-Panuma.

16.31 **Olga Oinas-Panuma kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ihmisen pitää saada tosiaan olla just semmoinen kuin millaiseksi hän syntyy, ja haluan omasta puolestani myös kiittää tämän aloitteen laatijoita ja myös valiokuntaa erityisen hyvästä työstä.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Seksuaali- ja sukupuoli-identiteettiä ei voi muuttaa eheytyshoitojen kaltaisilla toimenpiteillä, eivätkä eheytyshoidot minun mielestäni ole nykypäivää, vaan kyllähän ne ovat henkistä väkivaltaa, niin kuin täällä on monesti jo sanottu. On mielenkiintoista, että monessa muussa EU-maassa on pystytty kriminalisoimaan eheytyshoitoja. Ihmettelen, miksi sitä ei Suomessa voisi tehdä. Käsittääkseni tähän myös Euroopan parlamentti meitä suosittaa.

Täällä on tullut puheenvuoroissa esille sitä, että me tarvitaan asiasta lisää tutkimustietoa. Olen siitakin täysin samaa mieltä, jotta meillä on myös faktoja, millä puhua. Toinen, mistä täällä on puhuttu, on se, että tämä aloite on jotenkin hämmäinen. Haluaisin kyllä muistuttaa, että mehän täällä säädämme juuri semmoisen lain kuin me haluamme ja juuri sillä tarkkuudella, millä se kuuluu.

Olen kyllä ainakin omasta puolestani erityisen iloinen siitä, että tämä laki etenee.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen.

16.32 **Rami Lehtinen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Aivan aluksi haluan ilmoittaa, että kannatan myöskin edustaja Aittakummun tekemää erinomaista hylkäysehdotusta ja ennen kaikkea sen hyviä perusteluita.

Tätä keskustelua kun olen kuunnellut, niin on entistä vaikeampi itseni ymmärtää sitä, mikä tämä ehyttäminen on ilmiönä, mitä sillä täsmällisesti tarkoitetaan. Jos ajattelee tätä kansalaisaloitteen tekstimuotoa, niin kansalaisaloitteen mukaan ”eheytyshoidoilla ja -terapioilla tarkoitetaan seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin muuttamiseen tähtäviä hoitomuotoja” — siis hoitomuotoja. Aloitteessa todetaan niiden pohjaavan ”vääristyneeseen ajatukseen, jonka mukaan heteroseksuaalisuudesta eroava seksuaalinen suuntautuminen tai syntymässä määritellystä sukupuolesta eroava sukupuoli-identiteetti olisivat jotenkin parannettavissa ja korjattavissa eli ehytettävissä”. Kuten täälläkin useita puheenvuoroja on käytetty siitä, että jokainen syntyy ehjänä ja sitä ei tulisi korjata, niin tämän johdosta minulle ei nyt ole täysin selvää se, olisivatko tämän aloitteen perusteella kaikki sukupuolen korjaamiseen tähtäävät toimet jatkossa ehyttämistä ja siten rikoksia, mikä merkittävästi muuttaisi tätä nykytilan käsitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eloranta.

16.34 **Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva kansalaisaloite on tärkeä askel ihmisoikeuksien ja jokaisen ihmisen fyysisen ja psyykkisen koskemattomuuden edistämiseksi. Ihmisen seksuaalisuus ja sukupuoli-identiteetti ovat synnynnäisiä piirteitä, joita ei tosiaan voi muuttaa. Näin ollen seksuaalisuuden tai sukupuoli-identiteetin muuttamiseen tähtääville hoidoille ei ole minkäänlaista tieteellistä pohjaa, vaan ne perustuvat puhtaasti ennakkoluuloille ja syrjiville asenteille. Siksi näiden muuttamiseen pyrkivät niin sanotut hoidot vastaavat yleensä psyykkistä väkivaltaa ja saattavat sisältää myös fyysistä väkivaltaa.

Eheytyshoidoiksi kutsutun henkisen väkivallan vaikutukset ovat asiantuntijoiden mukaan selvät. Ne johtavat usein masennukseen, ahdistukseen ja itsetuhoisuuteen. Syntyvät henkiset traumat voivat pysyä ihmisen mukana koko loppuelämän ajan. Pahimmillaan ne voivat johtaa jopa itsemurhaan. Jokainen menetetty ihmishenki, jokainen hajotettu mieli, jokainen itseään vihaava nuori on liikaa, ja meillä on tätä ilmiötä aivan

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

liikaa tässä yhteiskunnassa jo tällä hetkellä. Etenkin monen nuoren ihmisen mieli kärsii jo nyt masennuksesta ja ahdistuksesta. Eheytyshoitojen uhreina ovatkin usein hyvin haavoittuvassa asemassa olevat vähemmistöihin kuuluvat lapset ja nuoret, jotka joutuvat eheytyshoitoihin perheen ohjaamana, painostamana tai jopa pakottamana. Erityisesti näiden lasten ja nuorten suojelemiseksi toiminnan kriminalisointi on tärkeää.

Arvoisa puhemies! Vaikka jo nykyinen rikoslaki tarjoaa välineitä eheytyshoitojen torjumiseen esimerkiksi pahoinpitely- ja pakottamissäännösten kautta, on selvää, että lainsäädäntö ei ole riittävän selkeä tämän haitallisen toiminnan estämiseksi kokonaan. Tämän vuoksi myös lakivaliokunta ansiokkaassa mietinnössään katsoo, että eheytystoiminnan kieltoa ja rangaistavuutta on syytä selventää. Kriminalisointi lähettäisi selkeän viestin siitä, että yhteiskuntamme ei hyväksy tällaista toimintaa ja että sen torjumiseen on sitouduttava sekä lainsäädännön että muiden keinojen kautta. Lainvalmistelussa on tärkeää huolehtia siitä, että sääntely on tarkkarajaista ja oikeasuhtaista. On myös huomioitava, että jokaisella ihmisellä on oikeus saada tukea oman identiteettinsä tutkimiseen, kunhan se perustuu vapaaehtoisuuteen eikä painostukseen tai pakottamiseen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, että alaikäisiin ja muihin haavoittuvassa asemassa oleviin kohdistuva eheytystoiminta kielletään yksiselitteisesti.

Puhemies! Jokaisella lapsella ja nuorella ja myös aikuisella tulee olla mahdollisuus vapaasti tutkia ja löytää oma identiteettinsä turvallisessa ja hyväksyvässä ympäristössä. Jos lapsi tai nuori ei saa tukea ja ymmärrystä kotona, tulisi jokaisella olla joku turvallinen aikuinen, jonka kanssa asioista voi keskustella ja saada tukea. Myös meidän päätöksentekijöinä on tehtävä selväksi, että kenenkään synnynnäistä identiteettiä ei voi muuttaa eikä tarvitse pyrkiä muuttamaan.

Toivon siis, että eduskunta hyväksyy lakivaliokunnan mietinnön ja lähettää viestin kaikille seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluville, erityisesti itseään etsiville lapsille ja nuorille, että sinussa ei ole mitään eheyttävää, sinussa ei ole mitään väärää ja kukaan ei voi eikä saa pakottaa sinua olemaan jotain muuta kuin olet.

Lisäksi toivon, että eduskunnan tahtotilaa kunnioitetaan ja saamme oikeusministeriöltä vielä tämän vaalikauden aikana lakiesityksen, jolla voimme vihdoinkin kieltää tämän epäinhimillisen toiminnan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

16.38 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Itse äitinä ja opettajana ajattelen, että ihminen on syntyjään täydellinen ja hyvä sellaisenaan. Meidän tulisikin yhteiskunnassa lokeroimisen sijaan antaa jokaisen yksilön olla sellainen kuin tämä on: tyyppillinen mies tai tyyppillinen nainen, mitä se ikinä tarkoittaakaan, tai erilainen omalaatuinen yksilö, kaiken rakkauden ja onnen ansaitseva. Ketään ei tarvitse eheyttää.

En ole lakivaliokunnan jäsen enkä ole ollut käsittelemässä tätä aloitetta valiokunnassa. Mielestäni olisi kuitenkin paikallaan tässä yhteydessä laajentaa keskustelua koskemaan järjestöjen, kuten Setan, kouluihin kohdistamaa kampanjaa. Ideologian tuputtaminen siitä, että herkässä iässä oleva nuori olisi sittenkin ehkä väärässä sukupuolella tai että sukupuolia on lukuisia, on kerta kaikkiaan nuoren kehitykselle haitallista.

Eheytyshoidoissa ei kuitenkaan tämän lakialoitteen sisällön mukaisesti ole kyse laajasta tarjolla olevasta hoitomuodosta. Ne harvat tahot, joiden voidaan tulkita tarjoavan kansalaisaloitteessa mainittuja eheytyshoitoja, perustavat toimintansa täysi-ikäisen

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

henkilön omaan tahtoon, aivan kuten muutkin sukupuolen korjaamiseen tähtäävät toimenpiteet ja esimerkiksi Setan näkemys — tosin heillä se nimenomaan kohdistuu alaikäisiin. Poliisin tietoon ei ole tullut Suomessa tapauksia, joissa eheytyshoidot väitetysti olisivat täyttäneet pahoinpitelyn tunnusmerkistön.

Eli toivoisin, että koska tämän lakialoitteen sisältö on hyvä, niin tätä aihetta käsiteltäisiin myös laajemmin, koska eräällä tapaa voidaan katsoa, että esimerkiksi nämä Setan kampanjat ovat tietynlaista eheytyshoitoa, mitä kohdistetaan nuoriin, haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard.

16.40 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Hienoa, että sateenkaaritietous kouluissa tuli puheeksi. Kyse on nimittäin nimenomaan käsittääkseni siitä — oletan, että tässä viitattiin juuri näihin Helsingissä käyttöön otettuihin työpajoihin — että siis aloite on tullut nimenomaan nuorilta itseltään. Ei täältä eduskunnasta, ei mistään muista vaalipiireistä käsin voi tulla sanelemaan, missä määrin helsinkiläiset nuoret saavat sateenkaaritietoutta koulussa oppia.

Olen kyllä hieman yllättynyt siitäkin, että kovin moni täällä tunnistaa kyllä eheytyshoitojen haitallisuuden mutta samalla ilmeisesti kokee, että asialle ei pidä tehdä yhtään mitään. Ei ole esitetty vaihtoehtoa, ei ole esitetty tietoisuuden lisäämistä hoitojen haitoista eikä esimerkiksi eheytystoiminnan kohteeksi joutuneita ihmisiä auttavien järjestöjen tukemista. Eli mitään ei pitäisi tehdä tälle ongelmalle, joka kuitenkin tunnistetaan. Asiantuntijatahot mielenterveyden ammattilaisia myöten pitävät näitä niin kutsuttuja hoitoja hyvin haitallisina, ja ilmeisesti lainsäätäjän tulisi kuitenkin istua käsiensä päällä ja olla tekemättä asialle yhtään mitään, koska tämä on niin hankalaa.

Tämä on tosiaan toimenpidemuotoinen aloite, joka etenee toivon mukaan eduskunnasta täysin normaaliin lainvalmisteluprosessiin. Ei kansalaisaloitteelta normaalistikaan edellytetä täydellistä täsmällisyyttä. Tämä prosessi ei myöskään millään tavalla ole poikkeuksellinen normaalista, vaan tosiaan kaikki täällä ovat varmasti samaa mieltä, että tarvitsemme lainvalmisteluprosessin, jossa täysin tavanomaisesti selvitetään nämä tietyt rajanvetokysymykset, terminologian täsmällisyys ja muut, tässäkin keskustelussa esiin nousseet seikat.

En myöskään täysin ymmärrä, mitä normaalia lainvalmisteluprosessia laajempaa selvittämistä kollegat tässä toivovat. Esimerkiksi ilmiön laajuus on yksi asia, josta on ollut puhe, mutta kyllä meidän pitäisi tiedostaa, että tässä on kyse nimenomaan marginaalissa olevan ryhmän, haavoittuvassa vähemmistössä olevan ihmisjoukon, kohtelusta. Ei sillä ole merkitystä, kuinka laaja tai kuinka monta ihmistä koskettava tämä ilmiö on, vaan sillä, että tämä on erityisen haitallinen niille ihmisille, jotka muutenkin ovat yhteisönsä sisällä vaikeassa asemassa. Pahimmillaan näiden hoitojen uhriksi joutuvat myös alaikäiset. Ei lainsäädäntöä voi laatia vain siitä näkökulmasta, koskeeko se riittävän laajaa joukkoa, vaan ilman muuta vähemmistöjen suojeleminen on perusteltua.

Kuten totesin aiemmin, kyllä minusta on hienoa, että lainvalmistelun laatu kiinnostaa laajasti hallituspuolueita, kuten perussuomalaisia. Näin ei nimittäin aina ole tällä vaalikaudella ollut. Edustaja Eloranta sanoi erittäin hyvin. Toivon, että asia etenee täältä suuresta salista, mutta vastaavasti toivon myös, että ministeriössä tämä asia otetaan vakavasti.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vigelius.

16.44 Joakim Vigelius ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyymme on saapunut kansalaisaloite, jossa ehdotetaan lainvalmisteluun ryhtymistä eheytyshoitojen kieltämiseksi. Koska aloite ei esitä suoraa lakimuutosta, aloitteen henki on mahdollista toteuttaa erilaisin pykälä- ja sanamuodoin. Koska aloitteesta päättäessämme täällä eduskunnassa emme päättä tarkasta lain muodosta tässä vaiheessa, on kysymys tässä vaiheessa enemmänkin periaatteellinen: tulisiko lainsäädäntöä muuttaa eheytyshoidot selvemmin kieltävään suuntaan?

Eheytyshoitoihin liittyy useita määritelmällisiä haasteita ja tulkinnanvaraisuuksia, jotka tekevät niiden kriminalisoimisesta haastavaa. Eheytyshoidot suoraan kriminalisoivaa lainsäädäntöä on esimerkiksi Norjassa, mutta useimmin rangaistavuus toteutuu muiden rikosnimikkeiden kautta. Suomen lainsäädäntö kieltää jo joitakin aloitteessa nimettyjä toimintatapoja. Esimerkiksi terveydellisten vahinkojen tahallinen ja tuottamuksellinen aiheuttaminen on Suomessa eri muodoissaan varsin kattavasti säädetty rangaistavaksi rikoslain 21 luvussa. Myös vakavan vaaran aiheuttaminen terveydelle on tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta tehtynä rangaistavaa. Rikoslain 21 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan pahoinpitelyyn syyllistyy muun muassa se, joka ruumiillista väkivaltaa tekemättä vahingoittaa toisen terveyttä.

Sekä lakivaliokunnan mietinnössä että siihen jätetyssä perussuomalaisten vastalauseessa todetaan, että yksilön pakottaminen ja painostaminen sukupuoli- ja seksuaalikäytöksissä on tuomittavaa ja väärin. Näin katsovat myös lääketieteen ammattilaiset kautta linjan. Haasteeksi tämän estämiselle muodostuu se, miten vahingollinen painostus esimerkiksi uskonnollisten yhteisöjen ja perheiden taholta voidaan luotettavalla ja oikeusturvavarmalla tavalla näyttää toteen tai miten rikoslaki suhtautuisi esimerkiksi tilanteisiin, joissa henkilö on omasta tahdostaan pyrkinyt ehyttämään, eheytyshoitamaan, mutta hän jälkikäteen kokeekin sen olleen itselleen vahingollista.

Eheytyshoidot tai siihen liittyvä painostus varsinkin nuoriin ja lain silmissä vajaavaltaisiin on ongelmallista. Erityisesti lapsen, nuoren identiteetti on vielä kypsyvätön ja siten altis ulkopuolisille vaikutteille, pakottamiselle, painostamiselle, jopa henkiseen, psyykkiseen väkivallalle. Sukupuoli tai seksuaali-identiteetti on yksi identiteettimme osa-alueista, ja on virheellistä olettaa, että ne kehittyisivät irrallaan ja muuta psyykkistä kehitystä nopeammin. Koska nuoren identiteetti on kaikinensa vielä vakiintumaton, on sekä lainsäädännön että yhteisöjen suhtauduttava kriittisyydellä kaikkiin pyrkimyksiin painostavasti, pakottavasti ja pahimmillaan pysyvän vahingollisesti vaikuttaa nuoren terveyteen, fyysiseen tai psyykkiseen kehitykseen, äärimmillään jopa peruuttamattomien lääketieteellisin toimenpitein.

Toisin kuin tässä salissa annetaan monesti ymmärtää, edellä mainittu ei koske pelkästään erilaisia vanhoillisia ja uskonnollisia yhteisöjä, vaan myös niille hyvinkin vastakkaisia sateenkaarijärjestöjä ja myös vasemmistolaisia puoluepoliittisia liikkeitä. Huomaamme jo tilastoista kautta länsimaiden, että esimerkiksi sukupuoliahdistuneiden lasten ja aikuisten määrä on räjähdysmäisessä kasvussa. Samaan aikaan on kuitenkin alettu vaatia lapsen murrosikää jarruttavien lääkehoitojen eli hormoniblokkerien saannin helpottamista. Suomessa tätä ajavat julkisesti muun muassa Seta, Naisasialiitto Unioni, vihreät ja vasemmistoliitto omissa puolueohjelmissaan.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Murrosikä on yksi tärkeimmistä ja herkimmistä ihmisen, lapsen, kasvuvaiheista. Sen keinotekoinen estäminen lääkityksin on voimakkaassa ristiriidassa sekä lapsen edun, lapsen oikeuksien että lapsen kasvurauhan ja identiteetin vakiintumisen kannalta. Kuten valtiotieteiden tohtori ja sosiologian dosentti Linda Hart hiljattain Helsingin Sanomissa kirjoitti, Ruotsissa, Isossa-Britanniassa ja Saksassa toteutettujen lääketieteellisten tutkimusten ja tutkimuskatsausten mukaan ei ole näyttöä siitä, että murrosiän fyysisten muutosten estäminen lääkkeillä parantaisi sukupuolestaan ahdistuneiden lasten mielenterveyttä. Silti tahot, jotka vakuuttavat huolta lasten ja heidän seksuaalisuutensa ja sukupuolensa kasvurauhasta, esittävät alaikäisille lapsille murrosikää jarruttavia lääkityksiä. Äärimmäisimmissä esimerkeissä maailmalta alaikäisiin on ulotettu jo kirurgisia transhoitoja, kuten esimerkiksi rintaleikkauksia. Tätä vasten kuullessani eräiden tahojen iskulauseita siitä, miten olemme hyviä sellaisina kuin olemme, miten kukaan ei ole vääränlainen, miten sukupuolta tai seksuaalisuutta ei voida sen enempää rikkoa kuin eheyttäkään, mietin, että päteväthän nämä kaikkiin lapsiin. Päteväthän nämä kaikkiin lapsiin painostajasta, pakottajasta tai rikkojasta riippumatta? Suojellaanhan lapsia, nuoria, osin aikuisiakin vanhoillisimpien uskonnollisten yhteisöjen ylilyöntien lisäksi myös sateenkaariaktivistien ylilyönneiltä? Taataanhan kasvurauha aidosti kaikille?

Mikäli eheytyshoitojen kriminalisointia tullaan täällä eduskunnassa edistämään, tulisi huomioida laajasti niin lasten ja nuorten etu, sananvapauden ja uskonnonvapauden näkökulmat, pakottamisen ja painostuksen vahingollisuus kuin riittävän selkeä lain kirjainkin, jotta oikeus ja kohtuus voivat toteutua.

Lopuksi totean, että en näe asiaa mustavalkoisena. Vaikka yhdet vasemmalla väittäisivät eheytyshoitojen määrittelyn ongelmattomaksi ja yksiselitteisesti väkivallaksi tai toiset oikealla eheytyshoidot luonteeltaan aina vapaaehtoisiksi ja rikosoikeudellisen määrittelyn mahdottomaksi, nämä ovat minusta yksinkertaistuksia. Koska pöydällämme ei edes ole valmista lain muotoilua, kysymys on nyt minusta periaatteellinen: tulisiko tulevaisuudessa pöydällemme tuoda lakiesitys, jolla eheytyshoitoja kriminalisoitaisiin jossakin muodossa? Vasta silloin voisimme asianmukaisemmin arvioida eheytyshoitojen tarkan määrittelyn, vahingollisuuden arvioinnin, kriminologisen rajanvedon, vapaaehtoisuuden ja pakottamisen huomioinnin, oikeusturvan toteutumisen sekä sanan- ja uskonnonvapauden takaamisen.

Koska asia on konkreettisen sijaan periaatteellinen, koska asiasta ei linjata hallitusohjelmassa, koska asiasta ei linjata myöskään puolueohjelmassa, koska asia kuuluu niin sanottuihin omantunnon kysymyksiin ja koska pidän asian rikosoikeudellista selventämistä asian käsittelyssä kuulemani pohjalta perusteltuna, puollan asiassa ehdotusta lainvalmisteluun ryhtymiseksi kaikin edellä esittämini varauksin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Päivi.

16.51 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Mietinnöstä käy ilmi, että naapurimaassamme Ruotsissa on toteutettu laaja selvitys, jossa arvioitiin tarvetta eheytyshoitojen kriminalisointiin. Siellä päädyttiin siihen, että mitään lainsäädäntömuutoksia ei ryhdytä tekemään, ja katsottiin, että kriminalisointi ei ole tehokas keino ei-toivottavan menettelyn torjumiseksi. Korostan edelleen, että on tärkeää, että yhdessä toteamme, että minkäänlainen henkinen väkivalta, painostus ei ole hyväksyttävää. Sitä tulee torjua, mutta sitä pystytään torjumaan jo nykyisen lainsäädännön pohjalta.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Meillä tällä hetkellä on valtavan suuri määrä nuoria ihmisiä, jotka kärsivät sukupuolihämmennyksestä, ja varsinkin tyttöjen määrä on kasvanut. Väittäisin, että ne laajimmat eheytyshoidot, joita tällä hetkellä toteutetaan, kohdistuvat nimenomaan näihin sukupuolihämmentyneisiin nuoriin, joiden kohdalla on kysymys jopa juridisesta sukupuolenvaihdosta ja erilaisista lääketieteellisistä eheytyshoidoista, joita saatetaan myöhemmin katua ja jotka saatetaan kokea myöhemmin väärinä ja omaa identiteettiä ja omaa persoonaa vahingoittavina.

Tässä kansalaisaloitteessa määritellään, että eheytyshoidoilla ja eheytysterapioilla tarkoitetaan seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin muuttamiseen tähtäviä hoitomuotoja. Jos mietitään, mitä nämä hoitomuodot tällä hetkellä ovat, niin ne ovat näitä transhoitoja, joita annetaan aivan ehjänä syntyneille tytöille ja pojille ja joissa pyritään heidän sukupuoli-identiteettinsä muutosta ikään kuin tukemaan. Voidaankin kysyä, onko oikein, että tukea ja apua tässä sukupuolihämmennyksessä tai seksuaalihämmennyksessä olisi saatavilla vain ikään kuin yhteen suuntaan eli vähemmistöidentiteettiä haluaville, kun taas sitten toiseen suuntaan haluavalle, omasta tahdostaan haluavalle, se olisikin kriminalisoitua.

Nostan esiin myös lapsikohtaisen seksuaalisuuden. Ei kai sitä ole kukaan kieltämässä, että tukea annetaan henkilölle, joka haluaa pedofiilisistä taipumuksistaan eroon.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiljunen.

16.54 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Olen kuunnellut erittäin huolella tätä keskustelua näistä eheytyshoidoista, niiden kriminalisoinnista, tästä aloitteesta, mikä on tehty. Itse arvostan näitä kansanedustajien, kollegojen, mielipiteitä ja tätä näkemystenkin kirjoa ja jollain tavalla haluaisin vain sen yleisemmän sävyn tästä ottaa itselleni johtolangaksi. Minä olen pitänyt niistä lauseista, kun kollegat ovat sanoneet, että syntyessäsi lapsena, elämäkkaaresi aikana oleva ihminen, sinussa ei ole mitään vikaa ihmisenä, sellaisena, minä olet syntynyt, [Päivi Räsänen välihuuto] sinussa ei ole mitään väärää, sinussa ei ole korjattavaa, saat olla juuri sellainen kuin olet, miksi identiteettisi koet. Jotensakin kun sen näin muotoilee, niin en voi olla eri mieltä tästä ajatuksesta. Siksi minun on vaikea ymmärtää käsitettäkään, että meillä olisi joku eheyttämisen tarve ihmisessä, eheyttämistarkoitus suuntaan tai toiseen, ja sen takia tämän keskustelun kuuntelu antaa kyllä minulle sen mielikuvan, että kunnioitetaan ihmisyyttä ja ihmistä juuri sellaisena kuin hän on.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen.

16.56 **Oras Tynkkynen vihr:** Arvoisa puhemies! Olen ilahtuneena pannut merkille, että riippumatta siitä, kannattavatko vai vastustavatko kollegat tätä kansalaisaloitetta ja lakivaliokunnan enemmistön kantaa, tuntuu vahvasti siltä, että olemme muutamista perusasioista hyvin samaa mieltä: siitä, että ihmisten identiteettiä pitää kunnioittaa ja pakottamista ja väkivaltaa ei tule hyväksyä. Tämä perusasioista yhden yhteisen linjan löytäminen helpottaa totta kai keskustelua myös sitten yksityiskohdista.

Halusin oikeastaan aloittaa sellaisesta jo vähän ehkä filosofisempaan suuntaan menevästä keskustelun juonteesta, johon ovat kiinnittäneet edellä huomiota muun muassa

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

edustajat Aittakumpu, Lehtinen ja tuoreimpana Räsänen, ja se koskee nimenomaan eheytyshoitojen ja transihmisten sukupuolenkorjaushoitojen yhteyttä tai eroavaisuutta.

Olen itse hahmottanut asian niinkin yksinkertaisesti, että jos kuvitellaan vaikka transihminen, jonka sukupuoli-identiteetti on se, että hän on nainen, niin silloin sukupuolenkorjaushoitojen tehtävä on tukea tätä identiteettiä, kun taas eheytyshoidoissa pyritään muuttamaan ihmisen identiteettiä. Sehän, minkä takia ihmiset eheytyshoitoihin joko itse hakeutuvat tai heidät sinne tuopataan, lähtee liikkeelle siitä, että koetaan ihmisen vallitseva seksuaali- tai sukupuoli-identiteetti ongelmaksi ja sitä sitten näillä niin sanotuilla hoidoilla yritetään muuttaa. Ero on siis siinä, hyväksytäänkö ihmisen identiteetti ja tuetaan sitä vai pyritäänkö sitä eri tavoin muuttamaan.

Edustaja Räsänen pohti myös identiteetin muuttumista, ja se on myös nähdäkseni olennainen näkökulma. Nähdäkseni tässä on tarpeen tehdä ero sen välillä, missä määrin identiteetti voi muuttua ja missä määrin sitä voi tai kannattaa yrittää muuttaa. Jaan edustaja Räsänen näkemyksen siitä, että ihmisen identiteetti voi kehittyä monilla tavoin ihmisen elämänkaaren aikana. Siitä ei kuitenkaan seuraa sitä, että tätä pitäisi joillakin ulkopuolisilla voimilla tai keinoilla yrittää muuttaa, koska tällainen ulkoa tuleva muuttaminen harvemmin näyttää tuottavan haluttua tulosta.

Edustaja Räsänen myös esitti ajatuksen, että pohjimmiltaan kansalaisaloitteessa olisi tavoitteena rajoittaa sanan- ja uskonnonvapautta, ja pidän tätä aika rohkeana tulkintana. Ymmärrän, jos edustaja Räsänen ajattelee, että tämän aloitteen hyväksyminen voisi johtaa sanan- tai uskonnonvapauden rajoittamiseen, mutta se, että edustaja Räsänen aloitteen tekijöitä paremmin tietää, mikä sen tavoite on, edellyttää sellaisia taitoja, joita ainakaan itselläni ei ole, kun en ihmisten ajatuksia osaa lukea ja heidän motivaatiotaan tulkita.

Useassa puheenvuorossa on kosketeltu kysymystä siitä, olisiko meillä jo nykyisessä lainsäädännössä riittävät rangaistusperusteet käytössä. Muun muassa edustaja Vigelius viittasi tähän. Itse ajattelen, että keskustelu tässä on ehkä jossain määrin verrannollinen siihen keskusteluun, jota tässä salissa kävimme, kun halusimme hyvin laajalla yhteisymmärryksellä kriminalisoida naisten ja tyttöjen sukupuolielinten silpomisen. Siinäkin todettiin, että meidän rikoslainsäädäntö tarjosi keinoja puuttua tyttöjen ja naisten sukupuolielinten silpomiseen, mutta me yhdessä hyvin laajalla enemmistöllä päätimme, että on tarpeen selvittää ja tehdä hyvin kirikkaaksi rikoslainsäädännössä, että tämä on sen kaltainen rikos, joka on syytä tunnistaa lainsäädännössä sen vakavuuden takia.

Edustaja Tanus nosti yhtenä ajatuksena esiin, että voisi olla tarpeen yleisemmin kriminalisoida pakottava kontrolli, ja pidän tätä ajatusta hyvin kiinnostavana. En näe kuitenkaan, että se olisi välttämättä mitenkään vaihtoehtoinen nyt eheytyshoitojen kieltämisen kanssa, vaan voimme edetä nyt eheytyshoidot kieltämällä ja sitten palata kysymykseen laajemmasta pakottavan kontrollin kriminalisoinnista.

Samoin edustaja Tanus viittasi vähän ehkä ohimennen siihen, että keskustelussa olisi maalitettu asiantuntijoita, ja pidän itse myös maalittamisen kriminalisointia tärkeänä kysymyksenä. Kovasti toivoisin, että hallitus voisi tuoda sitä koskevan esityksen tänne saliin, ja se varmasti sitten osaltaan auttaisi vastaamaan myös tähän edustaja Tanuksen esiin nostamaan huoleen.

Lopuksi, arvoisa puhemies, palaan aivan keskustelun alkupuolella muun muassa edustaja Päivärinnan esittämään toiveeseen ripeästä lainvalmistelusta. Ensinnäkin toki allekirjoitan tämän toiveen hyvin, mutta nyt kun olen kuunnellut tätä keskustelua ja sitä, miten erilaisia näkökulmia hallituspuolueidenkin sisältä tuntuu aiheesta löytyvän, niin

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

tekisi mieli kysyä hallituspuolueiden edustajilta, onko hallituksella valmiutta vastata eduskunnan enemmistön toiveeseen ripeästä lainvalmistelusta eheytyshoitojen kriminalisoimiseksi. Itse näen, että hallitus ei välttämättä ohjelmassaan ole tähän asiaan osannut ottaa kantaa, mutta meidän demokratiassa eduskunta on se, joka linjaa ja päättää, ja hallituksen tulee tätä eduskunnan enemmistön tahtoa noudattaa. Jos käy, niin kuin itse odotan, että tämä kansalaisaloite ja lakivaliokunnan mietintö hyväksytään, niin toivon todella, että hallitus tässä meidän järjestelmässämme eduskunnan tahtoa kunnioittaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

17.02 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Perustuslain 7 §:ssä turvataan jokaiselle suomalaiselle oikeus vapauteen ja oman henkilökohtaisen vapautensa loukkaamattomuuteen. Itse katson näin — arvostan korkealle suomalaista yhteiskuntaa ja sitä ajatusta, että täällä jokainen saa olla sellainen, miksikä on syntynyt, ja saa olla sellainen kuin itse hyväksi katsoo. Mielestäni tämä on ihan yhteiskuntajärjestyksen peruseriaatteita: ihminen saa olla sellainen kuin hän on, eikä kenelläkään muulla ole oikeutta vasten hänen tahtoaan tai hänelle vahingollisesti yrittää häntä toisenlaiseksi muuttaa.

Tästä syystä olen sitä mieltä, että tämän kansalaisaloitteen pohjalta on syytä edetä tässä asiassa ja tässä valmistelussa. Uskon, että tämän mahdollisen lainvalmistelun aikana sitten pystytään selvittämään nämä näkökohdat, joita tässä tämänkin päivän aikana on esitetty: se, tarvitaanko uusia pykäläiä, miten nykyisen rikoslain pohjalta voitaisiin edetä.

Mutta peruseriaatteena minun mielestäni yhteiskunnassa pitää lähteä siitä, että kaikenlainen väkivalta on rangaistavaa. Seksuaalinen väkivalta on rangaistavaa, fyysinen väkivalta on rangaistavaa, ja vakavan henkisen väkivallan, mitä tällaiset eheytyshoidot ovat, tulee olla rangaistavaa ja kiellettyä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäenpää.

17.03 **Juha Mäenpää ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä täällä kansalaisaloite Rikkomaton — kielletään eheytyshoidot. Minä en itse ole tähän kauheasti perehtynyt, mutta luulen ymmärtäväni, mitä tämä koskee. Lähinnä seksuaalista suuntautumista tässä nyt jollakin lailla halutaan sitten niin, että sitä ei saisi korjata. Meillä on kuitenkin tässä viime vuosina kovasti vaadittu nuorille, joilla on joitakin ongelmia, terapiatakuuta, ja silloinhan mennään terapeutille varmaankin. Tai jos jollakin on posttraumaattinen stressireaktio, niin silloin pyritään järjestämään terveydenhuollon eri asteissa jotakin kuntoutusta. Minun mielestäni nämä ovat kaikki semmoisia, että niihin henkilö itse hakeutuu. Yhtä lailla minä ajattelen tästä asiasta niin, että jos joku hakeutuu eheytyshoitoihin, niin totta kai hänen pitää sinne päästä. Tämähän on ihan mielipuolista, että tämä kiellettäisiin. En ymmärrä tätä ollenkaan. Minulle on ainakin vieras ajatus sellainen, että joku pakotettaisiin eheytyshoitoihin. No, tämä on kansalaisaloite, mutta minä olen ihan täysin tätä vastaan. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

17.05 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Olen tänään kuunnellut tätä keskustelua täällä salissa. Mielenkiintoisista näkökulmista on tätä asiaa lähestytty, ja tämä kansalaisaloite on virittänyt meillä täällä semmoisen keskustelun, jossa katsotaan sitä, mitkä ovat henkilön oikeudet ja minkä näköisiä tilanteita elämässä voi tulla. Tämä kansalaisaloite kokonaisuudessaan käsittelee käytännössä eheytyshoitoja ja siinä yhteydessä koettua henkistä ja fyysistä väkivaltaa, joka on kaikissa tapauksissa tuomittavaa, kaikilla tavoilla. Tämä tilanne pitäisi huomioida tästä näkövinkkelistä. Siinä mielessä tämä asia pitää viedä lainsäädäntövalmisteluun ja saada siitä lainsäädäntöprosessi aikaiseksi ja ratkaista niitä kysymyksiä, joita tässäkin on tullut, lainsäädäntörajoista ja muista. Luulen, että niihin kyllä ratkaisut löytyvät. Ja pitää muistaa, että tässäkin jokaisen ihmisen pitäisi saada olla juuri sellainen kuin itse haluaa. Se peruseriaate pitäisi tässä pystyä aina kaikkien tunnustamaan, ja sitä muutosta ei saisi tehdä väkivalloin tai henkisesti henkilön omaa mieltä vastaan. Siinä mielessä, kun oli edustaja Oras Tynkkysen hyvä yhteenveto tuossa äsken, voin kannattaa kaikkia niitä näkökohtia, mitä hän toi esiin. Tätä lakialoitetta kannattaa viedä lainvalmisteluun asti. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tulotietojärjestelmästä annetun lain ja positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain 22 ja 25 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 216/2024 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 3/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 3/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Strandman.

Keskustelu

17.08 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa rouva puhemies! Esityksellä päivitetään tulotietojärjestelmän ja luottotietorekisterin sääntöjä vastaamaan EU:n tietosuojavaatimuksia. Tulorekisteriyksikkö saa entistä selkeämmän vastuun rekisterin ylläpidosta ja tietojen oikeellisuudesta EU:n tietosuojasetuksen mukaisesti. Aiemmin palkanmaksaja vastasi tietojen korjaamisesta, mutta jatkossa nämä korjauspyynnöt kohdistetaan suoraan Tulorekisteriyksikköön. Verohallinto jatkaa järjestelmän teknistä ylläpitoa yhteisrekisterin pitäjänä.

Tulorekisteriyksikkö voi määrätä uhkasakon, jos joku ei toimita pakollisia tietoja. Sakko voi kohdistua myös työntekijään, jos hän toimii ilmoitusvelvollisen puolesta tai hän ei toimita tietoja lain vaatimalla tavalla.

Lisäksi vaikka henkilö kiistäisi häntä koskevat tiedot, niitä voidaan silti luovuttaa viranomaisille tai luotonantajille, jotta heidän työnsä ei estyisi. Vaikka rekisteröity, esimerkiksi työntekijä, kiistäisi tietojen paikkansapitävyyden, tiedot voidaan silti luovuttaa, jotta viranomaiset ja luotonantajat voivat toimia lakisääteisten tehtäviensä

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

mukaisesti. Jos henkilö on vaatinut tietojensa käsittelyn rajoittamista, siitä kerrotaan luottotietoraportilla luotonantajille.

Tämä laki tulisi voimaan sitten vuoden 2027 alusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

17.09 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Positiiviseen luottorekisteriin on tullut toistasataa yhteydenottoa asiakkailta koskien mahdollisia virheitä. Tässä muutamia esimerkkejä: ”Positiivinen luottorekisteri sisältää vääriä tietoja — Samin lainahakemus hylättiin, tulot oli rekisteröity neljä kertaa todellisuutta pienemmiksi.” ”Pohjanmaalla asuva Laura ja hänen puolisonsa päättivät keväällä uusia omakotitalonsa vuotavan katon. Laura haki reilun 10 000 euron korotusta joustoluottoonsa samana päivänä, kun positiivinen luottorekisteri otettiin käyttöön. ’Sain saman tien automaattisen ilmoituksen, että korotus on evätty positiivisen luottorekisterin merkintöjen perusteella.’” Tämä oli Seura-lehden artikkelista.

Suomen Yrittäjien mukaan epäkohta koskee yli neljännesmiljoonaa yksityistä elinkeinonharjoittajaa. Positiivinen luottorekisteri on aiheuttanut hämmentäviä tilanteita varsinkin kommandiittiyhtiöille ja toiminimiyrittäjille, eli siis sellaisiin yritysmuotoihin, joissa ei varsinaisesti puhuta palkasta vaan yksityisnostoista. Tämä on erittäin valitettava tilanne, ja Suomen Yrittäjät on varoittanut tästä jo lainvalmisteluvaiheessa. Positiivisen luottorekisterin perustuessa tulorekisteriin sen tietopohja on ollut vaillinainen.

No tässä lakiesityksessä nyt päivitetään tulotietojärjestelmän ja luottotietorekisterin sääntöjä vastaamaan EU:n tietosuojavaatimuksia, ja jatkossa tämän tiedon korjaamisesta vastaisi Tulorekisteriyksikkö eikä enää palkanmaksaja, ja tämä toivottavasti vie tilannetta nyt sitten parempaan suuntaan juurikin näitten toiminimiyrittäjien ja kommandiittiyrittäjien osalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

17.11 **Timo Suhonen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tulotietojärjestelmästä annettua lakia ja positiivisesta luottorekisteristä annettua lakia. Laeista kumottaisiin säännökset, jotka koskevat suorituksen maksajien vastuuta tulorekisteriin talletettujen tietojen oikeellisuudesta, tietojen oikaisemista ilman aiheetonta viivytystä sekä tulonsaajan korjausvaatimuksen tekemistä suorituksen maksajalle. Jatkossa näitä koskevat rekisterinpitäjän vastuut määräytyisivät suoraan tietosuojasetuksen perusteella.

Tulonsaajan kiistämän tiedon korjausvaatimus tehtäisiin suorituksen maksajan sijaan Tulorekisteriyksikölle. Korjausvaatimuksia virheellisistä tiedoista on Tulorekisteriyksikölle tullut, ja on tärkeää, että Tulorekisteriyksikön rekisterinpitovastuiden laajentumisen vuoksi Tulorekisteriyksikölle ehdotetaan mahdollisuutta uhkasakon asettamiseen. Tulorekisteriyksikkö voisi velvoittaa ilmoitusvelvollisen täyttämään laiminlyödyn velvollisuutensa sakon uhalla, jos laiminlyönti ei ole vähäinen.

Arvoisa rouva puhemies! Lopuksi on vielä tärkeää huomioida se, mitä mietinnön lopussa todetaan: ”Esityksen mukaan uudistuksen käyttöönotto edellyttää vuodesta 2026 alkaen lisärahoituksen myöntämistä Tulorekisteriyksikölle. Vuoteen 2025 kohdistuvien investointikulujen osuus on tarkoitus rahoittaa Verohallinnon Tulorekisteriyksikön

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

perustoiminnan rahoituksesta. Myös Verohallinnolle tiedon käyttäjänä aiheutuu kustannuksia. Hallituksen esityksessä on arvioitu ehdotettujen muutosten vaikutuksia myös muille tiedon käyttäjille. Asiantuntijakuulemisessa Työllisyysrahasto on tuonut esille, että esityksessä esitetyn arvion sijaan sille aiheutuisi järjestelmämuutoksista kertaluonteisia kustannuksia alustavan arvion mukaan yhteensä noin 150 000 euroa.” — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 216/2024 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisteröinnistä sekä työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 47 §:n ja panostajalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 200/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 2/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 2/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Lyly, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.14 Lauri Lyly sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen nyt valiokunnan varapuheenjohtajana työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön koskien hallituksen esitystä 200/2024 eduskunnalle laiksi työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisteröinnistä sekä työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 47 §:n ja panostajalain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisteröinnistä sekä muutettavaksi työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettua lakia ja panostajalakia. Työsuojeluhenkilöstörekisteristä annettu laki kumottaisiin.

Työsuojelun yhteistoimintahenkilöitä koskevien tietojen rekisteröinti- ja luovutustehtävä siirrettäisiin sosiaali- ja terveysministeriöltä työmarkkinajärjestöjen yhdistykselle Työturvallisuuskeskukselle, koska ministeriö ei ole tarkoituksenmukaisin taho toimivan rekisterin pitäjänä.

Hallituksen esityksellä on pääasiassa säädöshuollolliset tavoitteet. Lisäksi ehdotetun työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisteröinnistä annettavan lain tavoitteena on työsuojelun edistäminen.

Ehdotettavan uuden lain keskeisimpänä sisältönä olisi työnantajan velvollisuus ilmoittaa työpaikan työsuojelun yhteistoimintahenkilöitä koskevia tietoja Työturvallisuuskeskuksen rekisteriin ja ilmoitettujen tietojen luovuttaminen työsuojelua edistäviin

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

tarkoituksiin. Ilmoitusvelvollisuus ei koskisi muun muassa pienten työpaikkojen työnantajia, mutta heilläkin olisi mahdollisuus tehdä ilmoitus.

Panostajalain soveltamisalan rajauksia muutettaisiin. Lain soveltamisalasta poistettaisiin muun muassa Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen virkatehtävät. Lisäksi panostajalain muutoksenhakusäännöstä muutettaisiin uudistuneen yleislainsäädännön vuoksi. Panostajalakiin esitetään myös teknisiä muutoksia.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää esitystä tarkoituksenmukaisena ja puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Esityksen mukaan työnantajan velvollisuus ilmoittaa tietoja edellyttää muun muassa, että työpaikalla on valittu työsuojeluvaltuutettu ja että työnantaja teettää henkilöstöllä työtä työpaikalla yli 50 kalenteripäivänä ja että työpaikan henkilöstöön kuuluu vähintään kymmenen henkilöä. Jos näistä jokin ei täyty, työnantajalla ei ole ilmoitusvelvollisuutta kyseisen työpaikan osalta. Hallituksen esityksen mukaan ilmoitusvelvollisuuden edellytysten tarkoitus on vähentää sekä työnantajan että Työturvallisuuskeskuksen hallinnollista taakkaa. Työturvallisuuskeskukselle ei esitetä tehtävään lisäresursseja. Kalenteripäiviä koskevan rajauksen on lisäksi tarkoitus estää nopeasti vanhenevien työsuojelun yhteistoimintahenkilöitä koskevien tietojen päätyminen rekisteriin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää ehdotettuja ilmoitusvelvollisuuden rajauksia perusteltuina hallituksen esityksessä kuvatuista ja valiokunnan asiantuntijakuulemisissa esiin tulleista syistä. Valiokunta pitää tärkeänä, että ilmoitusvelvollisuuden laajuus ja Työturvallisuuskeskuksen resurssit ovat oikein mitoitettut suhteessa toisiinsa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta korostaa työturvallisuuden ja sitä koskevan tiedon levittämisen tärkeyttä. Valiokunta kannattaa hallituksen esityksessä omaksuttua mahdollistavaa sääntelyratkaisua, jolla velvollisuutta rajataan hallinnollisen taakan vähentämiseksi ja joka myös tarjoaa työnantajille mahdollisuuden tietojen ilmoittamiseen kaikilta työpaikoilta.

Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 200/2024 sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Valiokunnan mietintö oli yksimielinen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset esittelystä. — Ja sitten edustaja Suhonen.

17.19 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että työsuojelun yhteistoimintahenkilöitä koskevien tietojen rekisteröinti- ja luovutustehtävä siirretään sosiaali- ja terveysministeriöltä Työturvallisuuskeskukselle. Tietojen ilmoittamisesta ja luovuttamisesta ehdotetaan säädettävän nykyistä tarkemmin. Esityksen mukaan työnantajan velvollisuus ilmoittaa tietoja edellyttää muun muassa, että työpaikalla on valittu työsuojeluvaltuutettu, että työnantaja teettää henkilöstöllä työtä työpaikalla yli 50 kalenteripäivänä ja että työpaikan henkilöstöön kuuluu vähintään kymmenen henkilöä. Jos näistä jokin ei täyty, työnantajalla ei ole ilmoitusvelvollisuutta kyseisen työpaikan osalta.

Arvoisa puhemies! Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin, että alle kymmenen henkilöä työllistävästä noin 230 000 työnantajasta vain noin kolme prosenttia on nykyisin ilmoittanut tietoja rekisteriin, ja tämä on tietysti huolestuttava tieto.

Uuteen lakiin työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden rekisteröinnistä ehdotetaan myös vapaaehtoista tietojen ilmoittamista koskevaa sääntelyä. Ehdotettujen säännösten mukaan

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

rekisteriin on mahdollista ilmoittaa tietoja myös muilta kuin velvoitteen piirissä olevilta työpaikoilta ja myös muiden työsuojelun yhteistoimintahenkilöiden tietoja kuin mitä velvoite koskee. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta korostaa työturvallisuuden ja sitä koskevan tiedon levittämisen tärkeyttä. On tärkeää tarjota työnantajalle mahdollisuus ilmoittaa tietoja kaikilta työpaikoilta, ja on tietysti kaikkien etu, että näitä tietoja työturvallisuuden osalta olisi laajasti käytettävissä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

17.20 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Hieman täydennystä tuohon mietinnön taustaan.

Meillä oli aika paljon keskustelua siitä, kun tämä kymmenen henkilön raja oli täällä lainsäädännössä otettu käyttöön — tämä on ollut käytäntönä Työturvallisuuskeskukseen tehdyissä ilmoituksissa. Se kymmenen henkilön raja tulee siitä, että sellaisilla työpaikoilla on oikeus valita työsuojeluvaltuutettu ja alle kymmenen henkilön työpaikoissa tämä on mahdollista. Tässä yhteydessä oltaisiin ehkä lähdetty siitä, että kaikkien niiden, joissa työsuojeluvaltuutettu on valittu, olisi hyvä siitä ilmoittaa — mutta nyt se jäi vapaaehtoiseksi alle kymmenen henkilön työpaikoissa — ja toivon, että niin tulee käymään. Myöskään kaikista yli kymmenen henkilön työpaikoista ilmoitusta ei ole kaikista tullut tähänkään asti. Sen takia toivon, että tämä lainsäädäntö nyt, kun tämä selkiytyy tällaiseen tilanteeseen, tuo mukanaan sen, että kaikilta yli kymmenen henkilön työpaikoilta tulee ilmoitukset ja niissä valitaan työsuojeluvaltuutettu, koska nimenomaan nyt tässä on kysymys työsuojelutoiminnan edistämisestä, tiedon levittämisestä työpaikoille, ja niitä työpaikkoja on paljon.

Sitten kun katsotaan tätä kokonaisuutta niissä alle kymmenen henkilön työpaikoissa, niin siellä on semmoiset noin 200 000—300 000 henkilöä, vähän riippuu laskentatavasta, jotka ovat niissä alle kymmenen henkilön työpaikoissa palveluksessa, ja sitten yli kymmenen henkilön työpaikoissa yksityisellä sektorilla on noin 1 200 000. Eli tämä koskee kyllä isoa osaa palkansaajakunnasta tässä mielessä. Sitten oma lukunsa on vielä julkinen puoli. Näitä työpaikkoja, kun näistä määristä puhutaan, on noin 20 000 yritystä, mutta niillä isommilla yrityksillä on useampia työpaikkoja ja toimipisteitä, puhutaan noin 50 000 työpaikan määrästä noin karkeasti ottaen. Eli siis tämä tiedon levittämisen määrä on aika iso.

Kun Työturvallisuuskeskus on työmarkkinajärjestöjen keskinäinen yhdistys, joka edistää työsuojelua, niin nyt heillä on avaimet käsissään, että tämä työsuojelutieto leviäisi hyvin työpaikoille, koska se on kaikkien etu, että me pystytään tätä työsuojelutyötä viemään eteenpäin. Jokainen työsuojeluongelma on huono juttu, erityisesti, jos tapahtuu tällaisia työpaikkaonnettomuuksia ja muita. Kaikki ne ovat meille tärkeitä torjunta-asioita.

Eli tässä ollaan tekemässä hyvää asiaa, ja nyt katsotaan, miten tämä sitten uudessa paikassa tulee toimimaan. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 200/2024 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Elokapina määrättävä lakkauttavaksi

Kansalaisaloite KAA 1/2025 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Edustaja Garedeu.

Keskustelu

17.24 **Kaisa Garedeu ps:** Arvoisa puhemies! Kansalaisaloite Elokapinan kieltämiseksi on erittäin tervetullut avaus. Elokapina on viime vuosina aiheuttanut jos minkälaisia hankaluuksia ja kustannuksia yhteiskunnalle: Mannerheimintien tukkimista, Eduskuntatalon arvokkaiden pylväiden sotkemista, kansalaistotelemattomuutta, oikeuslaitoksen ja poliisin resurssien tuhlaamista sekä liikkeen jäsenten julkisia haaveita lahdata hallitus ja valtiovarainministeri Riikka Purra.

Poliisihallitus on yhdistyslain 43 §:ään vedoten nostanut viime vuosina muutamia kanteita, joissa vaaditaan yhdistystä lakkauttavaksi sen perusteella, että yhdistys on olennaisesti toiminut vastoin lakia tai hyviä tapoja. Viime lokakuussa Poliisihallitus tiedotti harkitsevansa kanteen jättämistä Elokapinan lakkauttamiseksi ja keräävänsä nyt todistusaineistoa kannetta varten. Toivon todella, että Poliisihallitus saa kerättyä riittävän vahvan todistusaineiston tämän järjestön, Elokapinan, lakkauttamiseksi.

Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä aloitteen tekijöiden kanssa siitä, että Elokapina tulisi lakkauttaa. Jos Elokapina todella olisi enemmän kiinnostunut ympäristöstä kuin laittomia toimia sisältävistä spehtaakkeleista, se jättäisi viattomat suomalaiset rauhaan ja keskittäisi voimavaransa niihin maihin, jotka aivan oikeasti tuhoavat luontoa ja joiden saastemäärät ovat aidosti ongelma. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

17.26 **Pekka Aittakumpu ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kansalaisaloitteen tekijät ja sen yli 100 000 allekirjoittajaa ovat oikeassa. Elokapina on lakkautettava, ja rikollisen toiminnan, kuten Elokapinan toiminnan, rahoittamisesta tulisi säätää rangaistavaa. Elokapinahan kannustaa ihmisiä rikkomaan Suomen lakeja. Liike on toiminnallaan aiheuttanut merkittävää haittaa suomalaisille. Maata on rakennettava lailla, ja eduskunta säätää Suomen lait. Suomessa on oikeus puhua ilmastonmuutoksen torjunnasta ja osoittaa mieltään, mutta nämä on tehtävä maan lakien puitteissa.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Elokapina on esimerkiksi pysäyttänyt laittomasti liikenteen usein tuossa vieressä Mannerheimintiellä, ja poliisilla on mennyt tien avaamiseen jopa tunteja, koska kapinalliset on pitänyt kantaa tieltä pois. Ehkä elokapinalliset naureskelevat tälle keskustelulle ja sille, että he voivat kaikessa rauhassa jatkaa rikollista toimintaansa. Ei tällä tavalla voi jatkua. Elokapina siis kutsuu ihmisiä julkisesti, esimerkiksi verkkosivuillaan, rikolliseen toimintaansa ja rikkoo jatkuvasti täysin tahallaan lakia. On aika kieltää Elokapinan toiminta. Nuorten itsensä kannalta on tärkeää, että heitä ei houkutella rikosten poluille. Nuoria tulee kannustaa vaikuttamaan laillisia keinoja käyttämällä. Suomessa jokaisella on vapaus lähteä mukaan vaikkapa poliittiseen toimintaan ja vaikuttaa demokraattisesti.

Arvoisa puhemies! Elokapina aiheuttaa merkittävää haittaa. Esimerkiksi viime kesänä poliisi pidätti Helsingissä Elokapinan mielenilmauksen yhteydessä 137 ihmistä, jotka olivat estäneet liikenteen kulkemisen ja eivät noudattaneet poliisin käskyjä. Elokapina on aiheuttanut häiriötä myös muualla Suomessa. Esimerkiksi Kemissä se pysäytti liikenteen Kemiin juuri avatulle sellutehtaalle syksyllä 2023. Viime lauantaina Elokapina aiheutti häiriötä Nurmossa siipikarjatehtaalla estämällä liikenteen ja tunkeutumalla tehdasalueelle. Elokapina tiedotti samana päivänä, että samanlaista toimintaa ei ollut koskaan ennen tehty Suomessa. Tämä rikollinen toiminta menee siis koko ajan pitemmälle.

Lainsäätäjän, eduskunnan, viime kädessä tulee asettaa rajat sille, mikä on hyväksyttävää ja mikä ei. Suomalaisten perusoikeudet pitää turvata. Elokapina rikkoo toistuvasti suomalaisten perusoikeuksia, esimerkiksi elinkeinovapautta ja liikkumisvapautta, ja vaarantaa monien muiden perusoikeuksien toteutumisen, kun se häiritsee esimerkiksi hälytysajoneuvojen, kuten ambulanssien ja paloautojen, kulkemista.

Elokapina ilmoittaa verkkosivuillaan rikkovansa tarvittaessa joitakin lakeja ja että se on yli kymmenessä kaupungissa toimiva liike, jonka nimissä on toiminut yhteensä tuhansia kapinallisia. Liike kertoo, että sen tavoitteena on luoda massaliike, joka pystyy toiminnallaan häiritsemään tavallista arkea. Elokapina ilmoitti kesäkuussa 24 järjestävänsä Suomen historian suurimman kansalaistottelemattomien mielenosoitusten sarjan, ja Elokapina oli myöhemmin tuona syksynä, viime syksynä, järjestämässä mielenilmausta, jossa tämä Eduskuntatalo töhrittiin punaisella värillä.

Elokapinan toimintaa rahoittava Elonvaalijat kertoo verkkosivuillaan, että se keräsi viime kesä—heinäkuussa rahaa 10 000 euroa pienkeräyksellä Elokapinan syksyn kampanjaa varten. Kerätyt varat yhdistyksen mukaan käytettiin Elokapinan viime syksyn ympäristö- ja ilmastokriisin yhteiskunnallisia vaikutuksia julkiseen keskusteluun nostaneen kampanjan järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten kattamiseen. Elonvaalijat ry kertoo verkkosivuillaan, että se on yksittäisten henkilöiden perustama itsenäinen yhdistys, joka tukee Elokapinan toimintaa muun muassa hallinnoimalla henkilörekisterejä ja mahdollistamalla luvanvaraisen varainkeruun. Miksi tällaisen yhdistyksen annetaan kerätä rahaa toimintaan, joka jatkuvasti häiritsee yhteiskuntarauhaa, tavallisten suomalaisten elämää ja yritysten toimintaa?

Elokapina mainittiin sisäministeriön väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsauksessa 2020. Tuon tilannekatsauksen tavoitteena on antaa tietoa Suomessa toimivista väkivaltaisista ulkoparlamentaarisisista ääriliikkeistä ja muista sellaisista aatteellisista liikkeistä, joihin kansainvälisen kokemuksen, toiminnan luonteen tai viranomaisten havaintojen perusteella liittyy väkivalta, väkivaltaan yllyttäminen tai väkivallan käytön riski.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Kiitän kansalaisaloitteen tekijöitä ja yli 100 000:ta allekirjoittajaa, joiden kanssa olen tosiaan aivan samaa mieltä. Kuten aloitteessa todetaan, Elokapina kuormittaa viranomaisten vähäisiä resursseja laittomalla toiminnallaan. Elokapina on rinnastettavissa järjestäytyneeseen rikollisryhmään, jossa kokoonnutaan yhteen rikosten tekemistä varten. Koska Elokapina häiritsee yhteiskuntarauhaa ja yhteiskunnan vakautta tarkoituksellisella lainvastaisella toiminnalla ja siihen kannustamisella, sen toiminta tulee kieltää kansalaisten, yritysten ja yhteiskunnan toiminnan turvaamiseksi. Samassa yhteydessä tulee tarkastella Elokapinan taustalla toimivan Elonvaalijat ry:n toiminnan kieltämistä ja tarvittaessa kieltää myös sen toiminta.

Arvoisa rouva puhemies! Mielenosoittaminen on perusoikeus, mutta se tulee tehdä Suomen lakien sallimissa rajoissa toisten ihmisten turvallisuutta vaarantamatta ja muiden oikeuksia loukkaamatta. Siksi Elokapina on vihdoinkin ja viimein määrättävä lakkautettavaksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

17.32 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kansalaisaloitteet ovat tärkeä osa demokratiaa. Ne kertovat, että ihmiset välittävät yhteiskunnasta ja haluavat vaikuttaa. Tänäkin käsittelyssä oleva kansalaisaloite nostaa esiin vakavan kysymyksen: voiko rikollista toimintaa rahoittaa ilman seuraamuksia? Vastaus on yksiselitteinen: ei voi eikä saa. Suomalainen yhteiskunta on rakennettu luottamukselle, avoimuudelle ja turvallisuudelle. Tällaiseen yhteiskuntaan ei kuulu toiminta, jossa lain rajoja testataan järjestelmällisesti, eikä varsinkaan se, että tällaista toimintaa rahoitetaan ilman seuraamuksia.

Arvoisa rouva puhemies! Olemme nähneet, kuinka Elokapina-liike toimii tuottamalla järjestyshäiriöitä niin liikenteessä kuin kansalaistemme arjessa. Tämänkaltaiset järjestyshäiriöt, vaikka olisivatkin vain hetkellisiä, rapaattavat kansalaisten turvallisuudentunnetta ja antavat tilaa yhä vakavammille rikkomuksille. Ne murentavat uskoa demokraattiseen päätöksentekoon. Jos me emme itse luota demokratiaan parhaana tapana hoitaa yhteisiä asioita, kuinka voimme odottaa sitä muulta maailmalta?

Arvoisa rouva puhemies! Tämä kansalaisaloite ei ole vain reagointia yhteen liikkeeseen. Se on viesti siitä, että Suomessa haluamme pitää kiinni siitä, että yhteisiä asioita ajetaan laillisesti, avoimesti ja kunnioittaen toinen toisiamme. Pidetään kiinni siitä, että Suomi on turvallinen maa.

Haluan kiittää kansalaisaloitteen laatijoita selkeästä ja tarpeellisesta aloitteesta. Aloitteessa esitetään Elokapina-liikkeen kieltämisen lisäksi, että rikollisen toiminnan rahoittaminen kriminalisoidaan. Tämä on tärkeä täsmennys lainsäädäntöön ja tukee yhteiskunnan vakautta. Meidän on voitava sanoa kirkkaasti, että Suomessa ei tule mahdollistaa rikollisen toiminnan rahoittamista. Tämä on arvo, jota puolustamme.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä aloite kertoo, että suomalaiset haluavat yhteiskunnan, jossa turvallisuutta vaalitaan, sääntöjä noudatetaan ja muutosta haetaan laillisin keinoin. Tämä on Suomen tie, tätä tietä meidän tulee kulkea. Kannatan kansalaisaloitteen sanomaa ja sisältöä. — Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vornanen.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

17.36 **Timo Vornanen tv:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää tämän kansalaisaloitteen tekijöitä ja kaikkia allekirjoittaneita. Tämä on erittäin hyvä ja tarpeellinen aloite, ja se saa eduskuntaryhmä Timo Vornasen kaiken tuen. Kiitoksia aloitteen tekijöille.

Helsingin poliisi tiedotti viime kesänä, että Elokapina vaaransi mielenosoituksessaan mielenosoittajien oman, muiden tienkäyttäjien ja jopa poliisienkin turvallisuuden. Tällaista rettelöintitoimintaa ei voida tietenkään hyväksyä laillisen mielenosoitusoikeuden piiriin.

Vaikka kyseinen mielenosoittamisen oikeus on keskeinen osa demokraattista yhteiskuntaamme, niin siitä oikeudesta kiinni pitäminen ei saa missään tapauksessa johtaa hengen ja terveyden vaarantamiseen. Elokapina pyrkii saamaan toiminnallaan maksimaalista huomiota usein välittämättä siitä, miten heidän valitsemansa keinot vaikuttavat tavallisiin kansalaisiin. Tämä kansalaistottelemattomuuden nimissä harjoitettu toiminta on kohdistunut erityisen voimakkaasti tieliikenteeseen aiheuttaen tarpeettoman suurta haittaa ja vaaraa. Tällainen vaarallinen toiminta voi viivästyttää esimerkiksi kiireellisellä hälytystehtävällä olevan hälytysajoneuvon pääsyä kohteeseen, vaikka Elokapinan mielenosoittajat tätä erittäin vakavaa riskiä mielellään vähättelevätkin.

Viime syksynä Elokapina osallistui myös Eduskuntatalon sotkemiseen. Tämän kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuksen ja suomalaisen demokratian ja parlamentarismien symbolin tahriminen maalilla on täysin tuomittavaa ja osoittaa piittaamattomuutta isänmaatamme sekä yhteistä omaisuuttamme ja arvojamme vastaan. Eduskunnan kansalaisten verorahoin teettämistä mittavista puhdistustoimista huolimatta tätä Elokapinan ruiskuttamaa maalia jäi edelleen näkyviin, erityisesti pylväiden saumoihin, vastoin alun perin Elokapinan esittämiä väitteitä siitä, että maali lähtisi todella helposti pois. Todella törkeää touhua, en voi muuta sanoa.

Yleisellä tasolla Elokapinan mielenosoitukset ovat muutamassa vuodessa johtaneet jo noin tuhanteen rikosilmoitukseen. Vaikka näiden rikosten tutkiminen ja poliisin puuttuminen mielenosoituksiin on tietenkin täysin perusteltua, ne muodostavat kuitenkin merkittävän hallinnollisen taakan poliisille ja meidän oikeusjärjestelmälle. Tällainen toiminta syö poliisin ja oikeuslaitoksen resursseja. Resurssit, jotka voitaisiin käyttää rikosten ennaltaehkäisyyn ja muiden rikosten selvittämiseen, joudutaan nyt kohdentamaan näiden Elokapinan mielenosoitusten aiheuttamien seurausten käsittelyyn. Tämä kuormittaa viranomaisia ja voi pahimmillaan heikentää yhteiskunnan yleistä turvallisuutta. Tällaista Elokapinan toimintaa ei voi pitää millään tavoin yhteiskunnallisesti hyväksyttävänä asiana.

On selvää, että toiminta, joka toistuvasti johtaa näin suureen määrään rikosilmoituksia ja hallinnollista työtä, ei ole kestävä eikä hyväksyttävää. Järjestelmällinen, jatkuva lain rikkominen täytyy saada kuriin, samoin tällaisen toiminnan rahoittaminen.

Se, että mielenosoittajat kokevat ajavansa asian äärimmäisen tärkeäksi, ei riitä oikeuttamaan yhteiskunnan toiminnan jatkuvaa ja tarpeetonta suurta häiritsemistä. Yhteiskuntamme olisi täysin toimintakyvytön, jos jokainen kansalainen tai ryhmä käyttäisi vastaavia keinoja ajaakseen omia tärkeiksi katsomiaan asioita. Kansan tahdon mukaan toimivassa maassamme on olemassa lukuisia muita, vähemmän vaarallisia tapoja tuoda oma mielipiteensä esiin ja osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Kuten jo puheeni alussa totesin, eduskuntaryhmä Timo Vornanen tukee ja kannattaa tätä erittäin hienoa kansalaisaloitetta. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Riipi.

17.41 **Mika Riipi kesk:** Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyyn tuleva kansalaisaloite on varmasti paljon tunteita herättävä ja julkista keskustelua aiheuttava. Itse aloite on kuitenkin sisällöltään sinällään toteuttamiskelvoton. Aloitteen tekijöidenkin mukaan sillä ei ole väliä, jos kansalaisaloitteessa mainitut tavoitteet eivät täyty, tärkeintä aloitteen tekijöiden mukaan on viestin välittäminen ja aloitteen aikaansaama julkinen keskustelu.

Suomen kaltaisessa oikeusvaltiossa eduskunta ei ole se paikka, joka määräisi jonkun yksittäisen järjestön tai toimijan lakkauttavaksi. Meillä on jo yhdistyslakiin kirjatut periaatteet, joiden mukaan toimivaltaiset viranomaiset eli Syyttäjälaitos ja Poliisihallitus tekevät esityksen yhdistyksen lakkauttamisesta ja lopulta tuomioistuimet tekevät päätökset. Molemmat toimivaltaiset viranomaiset eli Syyttäjälaitos ja Poliisihallitus ovat jo linjanneet, etteivät he siihen Elokapinan osalta tällä hetkellä lähde, [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] koska perusteita ei käytännössä tällä hetkellä ole. Arvion mukaan Elokapinan mielenilmausten rikokset ovat olleet lähinnä liikenteen häiritsemistä, niskoittelua poliisia vastaan ja vahingontekoa, eivätkä mielenosoitusten haittavaikutukset ole ylittäneet toistaiseksi oikeutta kokoontumisvapauden suojaa nauttivien mielenosoitusten järjestämiseen.

Arvoisa puhemies! Olen täysin samaa mieltä valtakunnansyyttäjän kanssa siitä, että Suomen täytyy sivistyneenä, länsimaisena, avoimena yhteiskuntana sietää myös tämänkaltaista kansalaistottelemattomuutta melko pitkälle, [Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] kunhan se pysyy väkivallattomana eikä saa vakavia ekoterrorismin muotoja. [Sanna Antikaisen välihuuto]

Erityisesti nuorilla on aito hätä ilmastonmuutoksen ja luontokadon edessä, myös minun lapsillani. Kyse on heidän tulevaisuudestaan, ja minusta heillä on oikeus herätellä myös meitä päättäjiä tämän asian edessä. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Ja koska nämä uhat ovat koko meidän ihmiskunnan kannalta hyvin vakavia ja globaalit toimet ovat tähän saakka olleet täysin riittämättömiä, nämä nuoret ovat päättäneet lähteä väkivallattoman kansalaistottelemattomuuden tielle. [Puhemies koputtaa] Arvoisa puhemies, minä ymmärrän näitä meidän nuoria.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen, vastauspuheenvuoro.

17.44 **Oras Tynkkynen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin edustaja Riipi edellä totesi, oikeusvaltiossa poliitikot eivät todellakaan päästä yksittäisten järjestöjen tai liikkeiden kieltämisestä. Se tehtävä kuuluu viranomaisille ja oikeuslaitokselle, ja jotenkin toivoisin ja odottaisin, että tämä perustyönjako ymmärrettäisiin täällä eduskunnassa.

Elokapina tosiaan on aiheuttanut hankaluuksia, niin kuin edellä kollegat ovat puhuneet. Niin on aiheuttanut moni muukin liike, kuten vaikka Convoy Finland, joka saattaa olla monilla vielä tuoreessa muistissa, enkä ole nähnyt sitä koskevia lakkautusesityksiä täällä salin käsittelyssä. [Sanna Antikainen: Se oli vain yksi kerta, tämä on jatkuvaa, jatkuvaa! — Välihuuto perussuomalaisten ryhmästä] Enkä itsekään... — Saanko, puhemies, puhua täällä ilman, että päälle huudetaan?

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kyllä. — Koetetaan malttaa, vaikka onkin erimielistä keskustelua, siitä huolimatta antaa puhujille rauha puhua.

Enkä tosiaan itsekään pitänyt eduskunnan pylväiden tuhrimisesta, mutta jos lakia rikkoo, niin siitä joutuu vastuuseen jo nykyään, niin kuin nämä useat esimerkit kertovat. Elokapina-aktivistit toimivat avoimesti ja väkivallattomasti, ja jos avoin yhteiskunta lähtee tielle, jossa väkivallatonta ja avointa kansalaistottelemattomuutta harjoittavia liikkeitä aletaan kieltää, niin sillä tiellä haitat, riskit ja ongelmat ovat todennäköisesti merkittävästi suurempia kuin se haitta, mitä Elokapinan tempauksista on aiheutunut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Antikainen, vastauspuheenvuoro.

17.45 Sanna Antikainen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täytyy korjata muutamia faktoja. Ensinnäkin Poliisihallitus kerää tällä hetkellä todistusaineistoa sen vuoksi, että mikäli sitä löytyy tarpeeksi, niin sitten Elokapinan kieltämisprosessi voitaisiin aloittaa.

Äsken edustaja Tynkkynen vertasi Elokapinaa Convoy-mielenosoitukseen. Täytyy sanoa, että Convoy-mielenosoitus järjestettiin kerran — Elokapinalla tämä on jatkuvaa. Nyt on tulossa kesä, ja mistä tietää, että Suomessa tulee kesä? Siitä, että pian Elokapina istuu jälleen kerran tuolla Mannerheimintiellä. Viime mielenosoituksessa otettiin kiinni 137 mielenosoittajaa, tuhat rikosilmoitusta tehty. Tämä ei voi jatkua näin. He aiheuttavat merkittävää haittaa meidän yhteiskunnalle, meidän poliisille ja oikeuslaitokselle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu, vastauspuheenvuoro.

17.46 Pekka Aittakumpu ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä pidän tätä hyvin haitallisena meidän lapsille ja nuorille, jos me eduskunnasta lähetämme sellaisen viestin, että jopa kannustetaan tällaiseen toimintaan. Elokapinassahan on kyse juuri siitä, minkä edustaja Antikainen toi hyvin esille, että toiminta on jatkuvaa, toiminta on hyvin järjestelmällistä. Se on järjestäytynyt rikollisryhmä, joka julkisesti kutsuu ihmisiä toimintaansa ja sanoo, että me haluamme rikkoa lakia, jotta herätelämme tähän ilmastonmuutosasiaan.

Tämä ilmastonmuutoksen torjunta on täysin sallittua, ja siitä saa puhua ja mieltä saa osoittaa, mutta pitäähän meillä jotkut rajat asettaa yhteiskunnassa sille, mikä on sallittua ja mikä ei. Ja kyllähän tämä Elokapinan toiminta varsin väkivaltaista on, kun esimerkiksi häiritään suomalaisia rehellisiä, ahkeria yrittäjiä, niin kuin viime lauantaina, tekemästä omaa työtään. Eihän meidän yhteiskunnassa pidä tällaista sallia. Nuorten huoli on otettava tosissaan, mutta heitä pitää opastaa tekemään nämä asiat ja hoitamaan niitä laillisia teitä pitkin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja nyt varsinainen puheenvuoro, edustaja Strandman.

17.47 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa jokaisella on oikeus ilmaista mielipiteensä ja osoittaa mieltään. Tämä on osa demokraattista yhteiskuntaa, eikä

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

sitä kukaan ole kieltämässä. Mutta järjestäytynyt anarkia, laittomuuden ihannointi ja yhteiskunnan häiritseminen eivät kuulu oikeusvaltioon.

Elokapina on ryhmä, joka ei tyydy lailliseen mielenilmaukseen vaan pyrkii tarkoituksella häiritsemään suomalaisten arkea. He tukkivat teitä, estävät ambulansseja pääsemästä kohteisiinsa ja aiheuttavat haittaa tavallisille ihmisille, jotka yrittävät hoitaa työnsä ja arkensa. Elokapinalliset toimivat jatkuvasti lainvastaisesti, ja heidän viimeinen tempunsa oli Eduskuntatalon tarveleminen, ja se oli törkeyden huippu, jonka hintalappu rahassa on ainakin 15 000 euroa, ja henkisesti tarvelemisen hinta Suomen demokratialle mittaamaton.

Lisäksi Elokapinan omalla viestikanavalla lietsotaan väkivaltaa meitä päättäjiä kohtaan. Tämä ei ole mielipiteen ilmaisua, tämä on järjestelmällistä häiriön aiheuttamista, ja se on laitettava kuriin. Elokapinalliset väittävät omassa toiminnassaan tekevänsä hyvää ilmaston puolesta, mutta kuitenkin he eivät tee omassa toiminnassaan mitään tekoja ilmaston pelastamiseksi.

Arvoisa puhemies! Muualla maailmassa vastaavat liikkeet ovat radikalisoituneet ja aiheuttaneet vakavaa vahinkoa. Meidän ei pidä odottaa, että tilanne karkaa käsistä myös täällä meillä Suomessa. Suomalainen yhteiskunta ei voi hyväksyä sitä, että pieni äänekäs vähemmistö pyrkii pakottamaan omat näkemyksensä muille häiriköinnin ja laittomien toimintatapojen kautta. Siksi on täysin perusteltua, että viranomaiset selvittävät Elokapinan toiminnan ja sen mahdollisen lakkauttamisen. Jos järjestö toimii jatkuvasti lain rajamailla tai sen yli, se ei ansaitse erityiskohtelua. Tällaista toimintaa ei voi myöskään rahoittaa ilman seuraamuksia. Suomessa on vain yksi sääntö kaikille: lait koskevat kaikkia samalla tavalla.

Arvoisa puhemies! Kansalaistottelemattomuus ei voi tarkoittaa sitä, että kuka tahansa voi rikkoa lakia ja aiheuttaa haittaa ilman seuraamuksia. Elokapinan kaltaiset ryhmät eivät rakenna yhteiskuntaa vaan hajottavat sitä. On aika vetää raja ja puolustaa suomalaista järjestystä ja turvallisuutta. Kannatan kansalaisaloitetta yhdessä 100 000 muun allekirjoittajan kanssa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

17.50 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Tämä kansalaisaloite Elokapinan lakkauttamiseksi on enemmän kuin tervetullut asia. On kiistatonta, että tämä ääriivasemmistolainen ja äärivihreä liike [Laura Huhtasaari: Ja äärikeskustalainen!] on toiminnallaan ollut haitaksi yhteiskunnallemme. Teitä on tukittu ja ihmisten liikkumista estetty. Eduskuntatalon pylväitä on töhritty, ja viimeisimpänä tempauksena viime viikon lopulta Elokapina onnistui tunkeutumaan Atrian tehtaalle Nurmoon, istumaan muun muassa kuljetusrekan reitille ja lopulta kiipeämään sen katolle — mitä tahansa, millä huomiota voi saada. Elokapina on hyvä osoitus siitä, mihin ilmastoahdistuksen lietsominen voi pahimmassa tapauksessa johtaa. Moni nuori, joka tietämättömyyttään kuvittelee olevansa oikealla asialla, on agitoitu laittomuuksiin ilmastoideologialla.

Pohditaanpas vähän tätä sanayhdistelmää ”Elokapina”. ”Elo” merkitsee itselleni montaa eri asiaa, mutta tärkeimpänä nousee tietenkin ”elonkorjuu” eli viljelykasvien, kuten viljan, puinti. Lisäksi ”elo” on myös ihan tavallista ihmisen elämää huolineen ja murheineen. Mielestäni kuitenkin ”elo” sanana tuo positiivisen tunteen. Sana ”kapina” tuo mieleen laivalla miehistön keskuudessa nousseen vastarinnan, jolla pyritään saamaan alus

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

komentoon. Kapinaliikkeitä on esiintynyt historian sivu eri maissa, ja näiden liikkeiden pyrkimyksenä on ollut yritys muuttaa epätydyttäväksi koettu tila. Jos tämän järjestön toiminnan tarkoituksena on pyrkimys muuttaa epätydyttäväksi koettua tilaa, konstit siihen ovat kyllä kyseenalaiset.

Arvoisa puhemies! Olen itse lähtöisin maaseudulta, missä ihmisellä on hyvin luonnollinen kosketus luontoon ja ympäristöön. Vuosien saatossa olen ihmetellyt eri ääri-liikkeiden toimintaa estää vaikkapa jonkun länsimaisen kaupallisen toimijan menestymistä ilmastoahdistuksensa vuoksi. Samaan tapaan kuin eräät lahkolaiset, odottavat elokapinallisetkin maailmanlopun tulevan hyvin pian, ja siksi aikaa odottamiselle ei heidän mielestään ole. Suomessa kuitenkin parlamentaarinen vaikuttaminen toimii, joten kannustankin lähtemään rohkeasti mukaan seuraaviin eduskuntavaaleihin. Niin on mahdollista laillisin keinoin saada äänensä kuuluville.

Kysymys ei kuitenkaan taida olla oikeasta asioihin vaikuttamisesta, vaan pikemminkin yleisestä ahdistuksen purkamisesta olemalla viranomaisten riesana milloin missäkin. Elokapinalliset eivät ehkä ole ymmärtäneet, että ilman todellista konkretiaa ja keinoja heidän liikkeensä ei nauti kansan keskuudessa minkäänlaista luottamusta. Ihmiset pikemminkin alkavat karsastaa koko ympäristöliikehdintää, jos se assosioituu ihmisten mielessä Mannerheimintiellä makoileviin ja metsistä puupeltoina puhuviin yksilöihin. Lisäksi yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta piittaamaton liikehdintä ei luo uskottavuutta.

Arvoisa puhemies! Elokapina tulisi mielestäni lakkauttaa, koska se on valmis laittomuuksiin ja on niitä olemassaolonsa aikana jo useasti tehnytkin. Itselleni tämä kapinallisjoukon tulo Etelä-Pohjanmaalle oli viimeinen pisara. Ymmärrän jotenkin täällä Helsingissä joutilaan päivän puistossa mukavassa seurassa, mutta ruokamaakuntaan tunkeutumiseen ja siihen, että siellä aiheutetaan suurta haittaa yritystoiminnalle, ei ymmärrys riitä.

Aloitteessa on myös vaatimus, että rikollisen toiminnan rahoittamisesta pitäisi tulla kriminalisoitavaa. Onkohan tämän ajatuksen taustalla se, että esimerkiksi Koneen Säätöön tiedetään rahoittaneen Elokapinan toimintaa isolla rahalla? Suomessahan jo nykyään rikollisen toiminnan rahoittaminen on huomioitu laissa. Tosin tässä täytyisi tahallisuuden tunnusmerkistön täytyä. Onkin siis aiheellista kysyä, onko Koneen Säätö tiennyt, että Elokapina käyttää juuri heiltä saamiaan rahoja vaikkapa niiden maalien hankkimiseen, joilla Eduskuntatalo töhrittiin, tai 50 hengen matkakustannusten kattamiseen ekskursionseissulle Atrian tehtaalle. Pidän itse moraalisesti hyvin kyseenalaisena sitä, että tämäntyyppistä liikehdintää rahoitetaan säätöiden toimesta, vaikka heillä oikeus siihen onkin.

Mieltä voi ja saa osoittaa maassamme ihan laillisin keinoin. Kannatan tätä kansalaisaloitetta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

17.55 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! ”Kyllä meidän täytyy sivistyneenä länsimaisena yhteiskuntana sietää myös tämän kaltaista kansalaistottelemattomuutta aika pitkälle. Ja jos toiminnassa syyllistytään lakien rikkomiseen, teoista tarvittaessa sakotetaan tai viedään käräjille.” Nämä eivät ole minun sanojani — siihen voi laittaa sitaatit ympärille. Nämä olivat valtakunnansyyttäjän sanat marraskuulta.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Arvoisa puhemies! Tämän käsittelyssä olevan kansalaisaloitteen mukaan Elokapina tulisi määrätä lakkauttavaksi. Tämä ei ole ehdotus lain säätämiseksi, jollaisia kansalaisaloitteella voidaan esittää. Yhdistymisvapaus on turvattu perustuslaissa ja ihmisoikeussopimuksissa, ja kynnys järjestöjen lakkauttamiseen on demokraattisessa maassa korkea. Käräjäoikeus voi syyttäjän tai Poliisihallituksen kanteesta lakkauttaa yhdistyksen, joka toimii olennaisesti vastoin lakia. Sama koskee rekisteröimätöntä yhdistystä. Lakkautettujen rikollisjärjestöjen kohdalla kyse on ollut erittäin vakavasta rikollisuudesta, Pohjoismaisen Vastarintaliikkeen tapauksessa toiminnasta suomalaista yhteiskuntaa vastaan. Sekä Poliisihallitus että valtakunnansyyttäjä ovat vastikään todenneet, ettei lainmukaisia perusteita vaatia Elokapinan lakkauttamista ole. Tällainen vaatimus ei menestyisi tuomioistuimessa. Asian arvioiminen ei myöskään toisaalta kuulu eduskunnalle.

Tämän käsittelyssä olevan aloitteen mukaan Elokapina tulisi määritellä järjestäytyneeksi rikollisryhmäksi. Tämäkään ei ole ehdotus laiksi, eikä asia kuulu eduskunnan vaan tuomioistuinten arvioitavaksi. Järjestäytynyt rikollisryhmä on olemassa tehdäkseen laissa määriteltyjä hyvin vakavia rikoksia. Elokapina ei ole tällainen toimija, ja sen mielenosoituksissa on syyllistytty lähinnä lieväksi katsottaviin sakkorikoksiin. Vaihtoehtoisesti tämä aloite esittää, että rikoslakiin tulisi säätää jokin muu pykälä, joka sopisi Elokapinan tuomitsemiseen. No, epäselväksi jää, millainen toiminta pitäisi kriminalisoida. Demokraattisessa oikeusvaltiossa ei kriminalisoida tiettyä toimijaa vain, koska se ärsyttää osaa kansalaisista.

Tämä aloite esittää vielä rikollisen toiminnan rahoittamisen kriminalisointia. Rikoslaisissa säädetään osallisuudesta ja avunannosta rikokseen. Omana rikoksena on kriminalisoitu vain terrorismin rahoitus. Rahankeräystä ei kuitenkaan saa järjestää lainvastaisen toiminnan rahoittamiseksi.

Arvoisa puhemies! Minusta kansalaisaloite on tärkeä ja arvokas demokratian väline, mutta tätä aloitetta ei kuitenkaan voi tukea.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Antikainen.

17.59 **Sanna Antikainen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme kansalaisaloitetta Elokapina-liikkeen ja sitä rahoittavan Elonvaalijat ry:n lakkauttamisesta. Kun katsoo kaikkea sitä haittaa, häiriötä ja kuluja, joita Elokapina on aiheuttanut erilaisilla laittomuuksillaan suomalaiselle yhteiskunnalle, on tämä aloite selvästikin tarpeen. Voi sanoa, että koska aloite on eduskunnassa nimenomaan kansalaisaloitteen muodossa, on selvää, että todella moni kansalainen on lopen kyllästynyt Elokapinan toimintaan Suomessa. Ei ihme, koska tämä järjestö tunnetaan ja muistetaan lähinnä siitä, että se olevinaan hyvän asian vuoksi järjestää haittaa suomalaiselle yhteiskunnalle ja kuluttaa yhteiskunnan, kuten poliisiin ja oikeuslaitoksen, resursseja turhaan. Lisäksi sen tempaukset liikenteen tukkimiseksi ovat olleet jopa vaarallisia ja estäneet esimerkiksi hälytysajoneuvojen liikkumista. Viime kesänä poliisi pidätti 137 aktivistia yhden mielenosoituksen osana. Yhteensä Elokapinan takia on seurannut ainakin tuhat rikosilmoitusta.

Tämä Elokapina-liike on osa kansainvälistä Extinction Rebellion -liikehdintää, joka on saanut paljon huomiota erityisesti Britanniassa. Liikkeen ydinajatuksena on vaatia päättäjiltä nopeampia toimia ilmastokriisin ratkaisemiseksi. Teoriatasolla hyvä ajatus on

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

johtanut ympäri Eurooppaa lähinnä vain yhteiskunnalliseen haitantekoon ja resurssien tuhlaamiseen.

Arvoisa puhemies! Elokapinan kauniiden ajatusten taustalta kuitenkin paljastuu vähemmän kauniita asioita. Järjestön perustaja Roger Hallam on ehdottanut puheessaan yritysjohtajien ja kansanedustajien ampumista. Hallam on todennut Venäjän valtion operoimassa Russia Today -mediassa, että liike haluaa murskata nykyisen talousjärjestelmän ja edustuksellisen demokratian. Demokratian sijaan Hallam ehdottaa päättäväksi elimiksi neuvostoja. Hallam on peräänkuuluttanut myös sosialismia sekä Nürnberg-tyyppisiä oikeudenkäyntejä. Britanniassa järjestö onkin asetettu paikallisen terrorismipoliisin ääriliikelistalle. Että sellaisia kauniita ajatuksia.

Lisää kauniita ajatuksia on ollut Ruotsissa, jossa Elokapinan johtohahmo Jonathan Pye on muun muassa tuomittu neljän vuoden ehdottomaan vankeustuomioon poliittisista rikoksistaan. Pye on ruotsalaisten tiedotusvälineiden mukaan sanonut, että ainoa syy välttää poliittisten murhien suorittamista on se, ettei murhista ole tarpeeksi suurta strategista hyötyä. Että sellaisia kauniita ajatuksia.

Suomessa Koneen Säätiönkin sponsoroiman Elokapinan taustayhdistyksenä toimivan Elonvaalijat ry:n puheenjohtajana on toiminut henkilö, joka osallistui vuonna 2013 Kiakkovierasjuhlien nimellä tunnettuun mellakkaan, jossa äärivasemmistolaiset riehuivat Tampereella rikkoen paikkoja vähintään kymmenientuhansien eurojen edestä ja vahingoittivat jopa poliisien hevosia. Toiminta ei ole ennenkuulumatonta, olihan tämä kyseinen puheenjohtaja SKP:n aktiivi. [Laura Huhtasaari: Yllätys!]

Kaikista surullisinta kaikessa on, että kun Elokapina järjestää jonkin yhteiskuntaa häiritsevän ja turhaan resursseja vievän tapahtumansa ja jos poliisi joutuu — siis joutuu — käyttämään voimakeinoja niskoittelevien aktivistien poistamiseksi esimerkiksi tiellä, ovat joko vihreät tai vasemmistoliitto paheksumassa poliisien toimintaa mutta eivät itse Elokapinan. [Laura Huhtasaari: Ei tietenkään!] Esimerkiksi kun neljä vuotta sitten poliisi joutui käyttämään pippurisumutetta poistaakseen kadulta mielenosoittajat, jotka tahallaan tukkivat liikennettä, oli vasemmistopoliitikkojen reaktiona syyttää poliisia omien mannekiiniensa sijaan. Tuolloinkin useat vasemmistopoliitikot lähinnä valittelivat ja vaikeroivat äänekkäästi juurikin poliisien voimankäytöstä. Silloinen sisäministeri Maria Ohisalokin vaikenä mielenosoittajien laittomuuksista.

Arvoisa puhemies! Elokapina on käytännön havaintojen perusteella pelkkä äärioikeisto... Äärivasemmistolainen... [Laura Huhtasaari: Hyvä korjaus!] — Kyllä, todellakin. — ...organisaatio, joka ympäristöä hyväksikäyttäen — siis hyväksikäyttäen — ja tekosyynä haluaa aiheuttaa haittaa suomalaiselle yhteiskunnalle. Koska mikään muu ei näytä auttavan lopettamaan tätä jatkuvaa hulluutta, on koko järjestö lakkautettava. Kerrottakoon, että tällä hetkellä Poliisihallitus kerää todistusaineistoa Elokapinan kieltämiseksi.

Lopuksi haluan sanoa, että nykyisin Suomessa kesän merkki on aina se, kun Elokapinan mielenosoittajat tulevat istumaan Mannerheimintielle ja tukkimaan tien, ja silloin tiedossa on jälleen kerran poliisien resurssien tuhlausta. Sanon, että tällaisen on yksinkertaisesti loputtava. Tämä on jatkuvaa yhteiskunnan haittaamista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Mehtälä. Meidän pitäisi vaihtaa tuossa 18.09 sitten seuraavaan, mutta katsotaan, mitenkä Mehtälän puhe kestää. — Olkaapa hyvä.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

18.05 **Timo Mehtälä kesk:** Arvoisa puhemies, ei kestä niin kauan.

Käsitlemme nyt kansalaisaloitetta, jossa esitetään Elokapinan kieltämistä. Ensinnäkin pitää todeta, että Elokapinan kieltäminen ei ole eduskunnan tehtävä, ja tällä hetkellä valtakunnansyyttäjä — nimenomaan tällä hetkellä valtakunnansyyttäjä — ja Poliisihallitus eivät aio esittää Elokapinan lakkauttamista. Mutta kuten kansalaisaloitteen kirjoittajat itsekin toteavat, tärkeämpää on keskustella Elokapinan toiminnan haitallisuudesta, siis Elokapinan toiminnan haitallisuudesta. Suomalaiset ovat viime vuosina joutuneet seuraamaan, miten Elokapinan jäsenet ovat toistuvasti makoilleet Helsingin vilkkaimmalla kadulla Mannerheimintiellä syöden muuten hampurilaisia lihapihvillä varustettuna. [Välihuutoja] Viime syksynä järkytys oli valtava, kun Elokapina törkeällä tavalla töhri Eduskuntatalon pylviä.

Arvoisa puhemies! Kysyn: Mitä hyötyä tällaisesta toiminnasta on ilmastolle? Miten se auttaa meitä? Minä en ainakaan ymmärrä, en sitten millään. Miksi turpeen nostaminen Ruotsissa edellyttää Suomen Eduskuntatalon turmelemista? Tämä jos jokin on käsittämätön asia. Mutta sen tiedän, että rahallisia vahinkoja syntyy ja paljon. Ja jos joku vielä kysyy, miksi tämä on ongelma, vastaan: koska lasku jää meille maksettavaksi. Eduskuntatalon pylväiden siivoamisesta tuli reilun 17 000 euron lasku. Myös tiellä makoilu aiheuttaa merkittäviä kustannuksia, jopa vaaratilanteita, kun esimerkiksi ambulanssit eivät pääse kulkemaan. Mutta kuka maksaa? Eivät ainakaan kansalaistottelemattomuutta harrastavat itse. Ja toiminta näyttää jatkuvan, viimeksi Atrian Nurmon-tehtaalla.

Mieli saattaisi muuttua, jos vahingonkorvausvelvollisuus olisi jokaisella tekijällä itsellään. Minusta näin pitäisi olla. Järjestyneessä yhteiskunnassa vapauten kuuluu myös vastuu. Siksi meidän on syytä varmistaa, että ne, jotka aiheuttavat vahinkoa, myös maksavat siitä. Viranomaisten tehtävä on tutkia tarkoin Elokapinan tekemiset ja rahoitukset ja toimia sen mukaisesti. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ehditään ottaa vielä yksi puheenvuoro. — Edustaja Sillanpää.

18.08 **Pia Sillanpää ps:** Arvoisa puhemies! Kevät tekee vähitellen tuloaan, ja suomalaiset odottavat luonnon heräämistä eloon. Aurinko paistaa päivä päivältä enemmän, linnut laulavat, ja kun sää on tarpeeksi lämmin, kaivautuvat esille myös Elokapinan mielenosoittajat autoteille haittaamaan yhteiskuntaa.

En yllättynyt, kun kuulin ensimmäisen kerran tästä kansalaisaloitteesta, joka vaatii Elokapinaa lakkautettavaksi. Minä, kuten moni muukin, piti tätä aloitetta tervetulleena keskustelunavauksena siitä, mitä kaikkea haluamme ja voimme sallia yhdistysten ja erilaisten liikkeiden harjoittavan jäsentensä voimalla. Tässä tapauksessa kyse on rikollisesta toiminnasta. Elokapina kuvaa itseään osaksi maailmanlaajuista liikettä, joka omien sanojensa mukaan käyttää toiminnassaan väkivallatonta kansalaistottelemattomuutta. Heidän nettisivuillaan kuitenkin lukee näin: ”Tavoitteenamme on luoda massaliike, joka pystyy toiminnallaan häiritsemään tavallista arkea niin, että ilmasto- ja ympäristökriisi ei jää keneltäkään huomaamatta. Rikomme tarvittaessa joitakin lakeja siksi, että välttäisimme pahimpien skenaarioiden toteutumisen.” Eli he kertovat avoimesti rikkovansa tarvittaessa lakeja.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Arvoisa puhemies! Siitä on puoli vuotta aikaa, kun Elokapina yhdessä ruotsalaisen aktivistiryhmän kanssa hyökkäsi demokratiaa vastaan ja turmeli Eduskuntatalon pylväät. Tämän iskun oli tarkoitus vastustaa turpeennostoa. Jokainen sivistynyt, demokratiaa ja vapautta kunnioittava ihminen kykenisi vastustamaan asioita esimerkiksi ilmaisemalla mielipiteensä ja pyrkimällä vaikuttamaan asioihin länsimaissa totutuilla keinoilla. Emme me missään kehitysmaassa ole, emmehän? Eikä tästä iskusta mennyt kauankaan aikaa, kun Elokapinan sisäisessä keskusteluryhmässä kirjoitettiin väkivaltafantasioista, joissa hekumoititiin Eduskuntatalon verisillä pylväillä. [Laura Huhtasaari: Sehän sopii vasemmistolle!] Ei tätä joukkoa voi yksinkertaisesti kutsua miksikään ympäristön puolesta taistelijoiksi. Nämä nuoret elävät jossain toisessa todellisuudessa, jossa he kuvittelevat voivansa tehdä mitä tahansa jonkin aatteen nimissä. He toimivat tietoisesti lainvastaisesti, koska kuvittelevat olevansa lakien yläpuolella.

Arvoisa puhemies! Tämä kansalaisaloite on saanut laajaa tukea suomalaisilta. Suomalaiset ovat kyllästyneet siihen, että tämä joukko toistuvasti vaarantaa yleistä turvallisuutta, estää ihmisten arkea, sitoo poliisin ja pelastusviranomaisten resursseja ja rikkoo lakia, enkä ihmettele yhtään, että suomalaiset ovat saaneet tästä tarpeekseen. Demokratia antaa meille mahdollisuuden vaikuttaa asioihin laillisin keinoin, ja juuri tämä kansalaisaloite on esimerkki siitä, miten kansalaiset voivat ottaa aktiivisesti osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun. Suosittelen Elokapinaa testaamaan tätä tapaa ja katsomaan, saavatko he ajatuksilleen vastinetta.

Haluankin herätellä kaikkia pohtimaan, minkälainen yhteiskunta Suomi olisi, jos yksittäiset ihmiset tai yhdistykset ryhtyisivät ajamaan asioita Elokapinan tavoin. Kuinka usein liikenne olisi pysäytetty, poliisin resurssit viety ja paikat töhritty, koska joidenkin mielestä asiat pitäisi hoitaa juuri heidän tavallaan? [Laura Huhtasaari: Kommunistien unelma!] Mielipiteen ilmaisu ja demokraattinen vaikuttaminen eivät voi perustua laittomuuksiin, liikenteen estämiseen tai häiriökäyttäytymiseen. Se on kaikkea muuta kuin demokratiaa.

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää aloitteen tekijöitä. Olette nostaneet keskusteluun tärkeän aiheen, josta moni suomalainen on samaa mieltä, ja toivottavasti Elokapina lakkautetaan mahdollisimman pian. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, nyt keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.12.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.43.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 8 käsittelyä. — Edustaja Honkonen poissa. — Edustaja Huhtasaari paikalla. Olkaa hyvä.

18.44 **Laura Huhtasaari ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on käsillä kansalaisaloite Elokapinan lakkauttamisesta. On päivänselvää, että tällainen rikollista toimintaa

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

aiheuttava järjestö, joka on aiheuttanut useita poliisioperaatioita — jopa Atria joutuu miettimään turvajärjestelyjä uudestaan, eduskunnan pylväitä sotketaan, Mannerheimintiellä ei liikenne onnistu normaalisti — olisi jo kielletty, mikäli tämä ei olisi keskustasta vasemmalle olevien aatteiden mukainen yhdistys. Toivottavasti tämä tullaan vielä kieltämään, niin että jossain vaiheessa ne todisteet ja yhteiskunnan paine ovat niin suuria, että se kielletään. Mutta valitettavasti tällaiselle toiminnalle ja tällaiselle aatemaailmalle löytyy paljon tukea jopa täältä eduskunnasta asti — tänään olemme tosiaan kuulleet, että keskusta ja muut vasemmistopuolueet ovat suorastaan puolustaneet tätä.

On erikoista, miten meillä on niin paljon puolueita ja nimenomaan puolueita, jotka ovat niin irti todellisuudesta, että esimerkiksi eläin nimeltä lehmä leimataan ilmastopahikseksi. Tästä ei edes ole kauan aikaa, kun 1860-luvulla meillä oli Suomessa nälkävuodet, kuoli 270 000 ihmistä, ja meitä oli noin pari miljoonaa silloin. Kun ei ollut kunnollista ravintoa, niin vielä helpommin tarttuivat nämä kaikki taudit, ja niillä alueilla, missä oli lemmiä, itse asiassa ihmisiä kuoli vähän vähemmän, koska Suomessa ei koskaan ole niin huonoa katovuotta, ettei täällä kasvaisi se, mitä lehmä voi syödä, ja lehmä ihmeellisellä pötsillään muuttaa sen meille ravinnoksi. Eli lehmä on ruokaturvaa, meidän omavaraisuus on ruokaturvaa, liha on terveellistä, ja tietenkin on hyvä, että syömme kaikkea.

Mutta tämä ilmapiiri ja tämä lihan vastustaminen — milloin turpeen, milloin myös lihan vastustaminen, kun viimeksi oli tämä Atriaan oleva hyökkäys: on kyllä erittäin ihmeellistä, miten tällainen on mennyt meidän yhteiskunnassamme läpi, siis sillä tasolla, että kun minun ystäväni, joka ei ole poliittisesti millään tavalla aktiivinen — hän ei itse asiassa lue edes uutisia — oli työpaikallaan normaalisti syömässä, niin siihenkin tuli joku aktivisti häiritsemään hänen ruokailuaan, että tuokin lehmä juoksisi ja kirmaisi vapaana niityllä, jos sinä et olisi niin paha ihminen ja söisi sitä. No, minun ystäväni tietysti siihen sitten reagoi, että ei muuten kirmaisi, että lehmä on tuotantoeläin ja kukaan ei pidä lemmiä lemmikkieläiminä. Tällainen irti todellisuudesta oleva aate ei pelkää ole typerä, vaan se on myös vaarallinen meidän huoltovarmuudelle.

En kyllä ole koskaan nähnyt, että lihansyöjät yrittäisivät jollain tavalla häiritä esimerkiksi kasvisravintoloita tai yrittää estää ihmisiä syömästä kasviksia tai jotain muuta, mutta päinvastaisia tapauksia kyllä näkyy. On kyllä uskomatonta, miten tällainen... Ja miettikää niiden otsikoiden määrää: ne olisivat paljon valtavampia, kaikki A-studiot... Ihan jäätävä keskustelu olisi, jos tämä ei olisi vasemmiston ja keskustan hegemonian aatteen mukainen, joten toivottavasti tämä tullaan jatkossa kieltämään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, Mai, poissa. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

18.48 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme lakialoitetta Elokapinan kieltämisestä. Kiitos aloitteen tekijöille.

Elinkeinojen harjoittamisen estäminen ja häiriköinti on tuomittavaa, mielenosoittaminen taas ei, mutta on todellakin eroa siinä, osoittaako mieltään laillisin keinoin vai harjoittaako rikollisuutta. Jokaisella suomalaisella on mahdollisuus lähteä vaikuttamaan demokraattisilla keinoilla. Kehottaisin kaikkia Elokapinaan osallistuvia asettumaan seuraaviin eduskuntavaaleihin ehdolle.

Elokapinan keinot sotkea, häiriköidä ja estää laillisia elinkeinoja toimimasta kääntyvät heitä itseään vastaan, puhumattakaan hälytysajoneuvojen avun tuomisen estämisestä.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Elokapinan itsekkäät keinot oman agendan ajamiseen ovat erittäin vahingollisia tälle yhteiskunnalle. Elokapina on tunnettu nimenomaan Mannerheimintiellä makaamisesta ja demokratian kehdon, tämän Eduskuntatalon, töhrimisestä. Vasemmistopoliitikot nyökyttelevät hyväksyvästi näille toimintatavoille. Mielestäni tämä on todella häpeällistä.

Elokapina on järjestänyt myös Lapissa useita mielenilmauksia, esimerkiksi Kemissä biotuotetehtaalle, jossa he estivät muun muassa puukuljetukset. Tästä kärsivät etenkin kuljetusyrittäjät. Elokapina on estänyt myös metsien hakkuita ympäri Lappia sitomalla itsensä puihin.

On aika surkuhupaisaa, että mielenilmauksissa puuta ja pahvia käytetään surutta hyväksi muun muassa pystyttämällä teille ja ajoväylille puisia telineitä, joiden päällä kiikutaan ja estetään liikenne, tai että Lapin pakkasissa pysytään lämpiminä nuotien voimalla. Näissä nuotioissa palaa se puu, jota he omien sanojensa mukaan suojelevat. Mistä Elokapina saa vessapaperinsa, jos Suomessa ei saa valmistaa puusta wc-paperia? Onko todella näin, että puun käyttäminen on sallittu vain Elokapinalle? Rikollisen toiminnan ei tule olla sallittua minkään ismin tai aatteen nimissä.

Kannatan tätä lakiesitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

9. Lakialoite laiksi tekijänoikeuslain 17 b §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 2/2025 vp Eeva-Johanna Eloranta sd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Meille tämän esittelee edustaja Eloranta.

Keskustelu

18.12 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän lakialoitteen tavoite on varmistaa, että kirjallisuuden tekijät saisivat kohtuullisen korvauksen myös kaikista Saavutettavuuskirjasto Celian lainoista lainauksen muodosta riippumatta. On kohtuutonta, että vaikka suurin osa Saavutettavuuskirjasto Celian äänikirjoista kulutetaan suoratoistona, jää tekijä tällä hetkellä näistä kokonaan ilman lainauskorvauksia.

Tässä lakialoitteessa tekijänoikeuslain muuttamiseksi on kyse tämän epäkohdan korjaamisesta, jotta kirjailijat ja kääntäjät saavat oikeudenmukaisen korvauksen kaikista lainoista lainauksen muodosta riippumatta. Tällä hetkellä tekijöille maksetaan korvausta

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

vain niistä Celian lainoista, joissa asiakas on ladannut äänikirjatiedoston koneelleen. Korvausoikeus ei myöskään koske e-kirjatiedostoja. Korvattavia lainoja koko vuoden lainoista oli vuonna 2023 yhteensä vain 84 000. Vuoden kokonaislainamäärä oli kuitenkin 1,3 miljoonaa, eli valtaosa lainoista jää korvaamatta kirjailijoille.

Arvoisa puhemies! Tällä lakialoitteella esitetään muutoksen tekemistä tekijänoikeuslain 17 b §:ään, jossa säädetään teosten saattamisesta lukemisesteisten käytettäväksi saavutettavassa muodossa. Pykälän 7 momentissa säädetään korvausoikeudesta tekijän hyväksi, kun pykälässä säädetyn mukaisesti ääntä tallentamalla Suomessa valmistettu teoskappale saatetaan lukemisesteisen käytettäväksi siten, että kappale jää pysyvästi lukemisesteisen haltuun.

Teknologisen kehityksen vuoksi saavutettavia teoskappaleita lukemisesteisten hyväksi voidaan nykyään valmistaa muillakin tavoilla kuin ääntä tallentamalla, eikä lopullinen kulutustapahtuma enää nykyään tarkoita vain fyysistä haltuun jäämistä tai lataustapahtumaa. Myös lukemisesteisten ryhmän laajennuttua koskemaan muitakin kuin näkövammaisia saavutettavien teosten muodot ja niitä käyttävien eturyhmien tarpeet ovat muuttuneet. Nykyisessä pykälässä määritelty korvausoikeus ei enää vastaa teosten tosiasiallista käyttöä eikä saataville saattamisen muotoja. Lakialoitteen mukaan korvausoikeus muutettaisiin teosten tosiasiallista käyttöä vastaavaksi siten, että oikeudenhaltijoiden oikeudet kohtuulliseen korvaukseen varmistetaan teoksen käyttötavasta riippumatta. Tämä tarkoittaa sitä, että valtion kirjastotoiminnassa ja muussa laajamittaisessa teoskappaleiden saataville saattamisessa sekä levitys- ja välitystoiminnassa kaikki digitaalinen kirjallisuuden käyttö otetaan lainaustapahtumien mukaisesti korvauksen piiriin.

Puhemies! Tekijänoikeuslain mukaan lukemisesteisille henkilöille palveluja tarjoavat valtuutetut yhteisöt, kuten Celia, saavat valmistaa teoksista kappaleita saavutettavassa muodossa oikeudenhaltijoiden lupaa kysymättä. Näitä saavutettavia teoksia puolestaan voivat käyttää kaikki, joille tavallisen kirjan lukeminen on lukivaikeuden, sairauden, vamman tai vastaavan syyn vuoksi vaikeaa. Nykyinen tekijänoikeuslain 17 b §:n 7 momentti turvaa tekijöille korvauksen vain niissä tilanteissa, kun lukemisesteiselle jää pysyvästi haltuun ääntä tallentamalla Suomessa valmistettu kappale teoksesta. Korvausoikeuden laajuutta ja siihen sisältyviä ehtoja perusteltiin aikanaan muun muassa sillä, että näin se vastaa lopullista kulutustapahtumaa. Käytännössä tämä on tarkoittanut sitä, että tekijät ovat saaneet korvauksen niissä tilanteissa, kun lukemisesteiselle lähetetään kirjallisesta teoksesta tehty cd-äänikirjaversio kotiin tai kun lukemisesteinen on tallentanut äänikirjan sähköisenä tietokoneelleen tai muuhun tallennuslaitteeseen. Pitkään tämä on vastannutkin sitä käyttöä, jota Saavutettavuuskirjasto Celiasta on pääasiassa tehty.

Nykyinen laki ei kuitenkaan huomioi sitä, että viimeisten vuosien aikana suoratoistolla tarjotut e-kirja- tai e-äänikirjapalvelut ovat yleistyneet yleisimmäksi kirjallisuuden käyttötavaksi Celiassa. Celiassa on jo vuonna 2024 lopetettu cd-äänikirjojen lähettäminen uusille asiakkaille ja heidät on ohjattu ensisijaisesti käyttämään sähköisiä versioita ja suoratoistopalveluita. Syyskuussa 2025 fyysisten cd-äänikirjaversioiden käyttäminen lakkautetaan Celiassa aivan kokonaan. Viimeksi kuluneen kymmenen vuoden aikana Celian raportointien korvattavien lainojen määrä on laskenut 60 prosenttia käytön siirryttyä suoratoistoon ja siten pois korvattavan käytön piiristä. Vuonna 2012 korvattavia lainoja tehtiin Celiasta noin 945 000, mutta vuonna 23 niiden määrä oli enää alle 380 000. Kaiken kaikkiaan lainoja tehtiin kuitenkin kyseisenä vuonna tuo yli 1,3 miljoonaa eli

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

paljon enemmän kuin aikaisempina vuosina. Teosten käyttötavat ovat muuttuneet, ja tällä hetkellä lukemisesteisten yleisin tapa käyttää rajoituksen nojalla valmistettuja kappaleita on tosiaankin suoratoisto selaimen tai sovelluksen kautta.

Ääni- ja e-kirjoja saavutettavassa muodossa lukemisesteisille tuottavan ja tarjoavan Celian noin 1,3 miljoonasta vuosittaisesta äänikirjojen käyttötahtumasta valtaosa on suoratoistoa. Celian valikoimassa on tarjolla noin 55 000 teosta, joita voi lainata rajattomasti verkon kautta, sillä toisin kuin yleisten kirjastojen e-kirjastopalvelussa lisenssiehdot eivät rajoita käyttöä millään tavalla. Siten tekijät eivät myöskään saa näiden teosten käytöstä minkäänlaista korvausta lisenssin kautta.

Arvoisa puhemies! Suomi on pieni kieli- ja kulttuurialue. Tekijöiden tulot koostuvat useista pienistä lähteistä, joten tämä lakimuutos olisi tärkeä askel kohti oikeudenmukaisempaa ansaintamallia. Ei voi olla niin, että kaikkien teosten lainaamista ei korvata tekijöille. On myös hyvä muistaa, että Suomi on jäljessä muista Pohjoismaista. Ruotsissa ja Tanskassa saavutettavat äänikirjat kuuluvat jo nyt korvauksen piiriin. On korkea aika, että Suomi seuraa esimerkkiä ja turvaa kirjallisuuden tekijöiden oikeudenmukaiset tekijänoikeuskorvaukset riippumatta siitä, missä muodossa lainattava teos lainataan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

18.18 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Saavutettavuuskirjasto Celia tuottaa saavutettavaan muotoon yhden kolmasosan suomalaisesta kauno- ja tietokirjallisuudesta. Käyttö on merkittävää pienellä kieli- ja kulttuurialueella. Valtaosa lainoista jää jo nyt korvaamatta. Kirjallisuutta kulutetaan verkon kautta ja suoratoistona. Celian asiakkaista 90 prosenttia lainaa verkon kautta, ja tekijä ei saa mitään korvausta näistä lainoista. Kirjailijoiden ja kääntäjien työn tulosten ilmainen hyödyntäminen ei ole vastuullista tai kestävää toimintaa. EU:n edellyttämä tasapaino edunsaajien saaman edun ja oikeudenhaltijoille aiheutuvan haitan välillä ei toteudu. Vuonna 2025 tilanne huononee entisestään. Celia lopettaa fyysisten äänikirjojen lainaamisen, ja kaikki lainat siirtyvät verkkoon. Korvauksen piiriin jää enää vain noin kuusi prosenttia lainoista, jos lainsäädäntöä ei päivitetä pikaisesti.

Teknologisen kehityksen vuoksi saavutettavia teoskappaleita lukemisesteisten hyväksi voidaan nykyään valmistaa muillakin tavoilla kuin ääntä tallentamalla, eikä lopullinen kulustapahtuma enää nykyään tarkoita vain fyysistä haltuun jäämistä tai lataustapahtumaa. Nykyisessä tekijänoikeuslain pykälässä määritelty korvausoikeus ei vastaa teosten tosiasiallista käyttöä tai saataville saattamisen muotoja. Jatkossa korvausoikeus tulisi muuttaa teosten tosiasiallista käyttöä vastaavaksi siten, että oikeudenhaltijoiden oikeudet kohtuulliseen korvaukseen varmistetaan teoksen käyttötavasta riippumatta. Tämä tarkoittaa sitä, että valtion kirjastotoiminnassa ja muussa laajamittaisessa teoskappaleiden saataville saattamisessa sekä levitys- tai välitystoiminnassa kaikki digitaalisen kirjallisuuden käyttö otetaan lainaustapahtumien mukaisesti korvauksen piiriin.

Pohjoismaisessa vertailussa Suomi jää jälkeen sekä korvaussumman että korvauksen piiriin kuuluvien teosten kattavuuden suhteen. Suomessa muun muassa suoratoiston kautta kuunneltujen teosten käytöstä ei makseta mitään. Suomen korvauskäytäntö täytyy

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

pikaisesti ajantasaistaa vastaamaan nykyisiä kirjallisuuden käytön tapoja. Tehdyn työn hyödyntämisestä pitää saada oikeudenmukainen korvaus. Kaikki Celian äänikirja- ja e-kirjalainat on otettava korvauksen piiriin. Jos tekijänoikeuslain 17 b §:ää ei ajantasaisteta kuluvan vuoden aikana, ensi vuonna Celiasta tehdyistä lainoista jää vuodessa korvaamatta lähes miljoona lainaa eikä teosten tekijä ei saa näiden käytöstä minkäänlaista korvausta.

Näillä perusteilla kannatan Elorannan lakialoitetta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski.

18.21 Pia Lohikoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Allekirjoitin tämän tärkeän lakialoitteen, koska lainsäädäntömme on päivitettävä vastaamaan nykypäivää.

Saavutettavuuskirjasto Celian käyttötavat ovat kehittyneet teknologian kehittyessä. Aikoinaan Sokeain kirjastossa fyysisiä kelanauhoja lähetettiin postitse kotiin — oma mummini käytti sellaisia vanhoilla päivillään — mutta nykyään Celiää käytetään kännykän kautta ja sitä käyttävät muun muassa lapset, jotka tarvitsevat apua esimerkiksi lukivaikeuksien takia.

Nykyinen lainsäädäntö ei tunnista sitä, että valtaosan Celian asiakkaista on täytynyt jo siirtyä käyttämään kirjoja suoratoistona tai kuunteluohjelmien kautta. Tämä ei ole vain tekninen kysymys, tämä on myös oikeudenmukaisuuskysymys. Kirjallisuuden tekijöillä on oikeus saada kohtuullinen korvaus työstään riippumatta siitä, missä muodossa heidän teoksiaan käytetään — fyysinen tai digitaalinen kirja, sillä ei pitäisi olla merkitystä. Siksi meidän on varmistettava, että Celian lainauksista maksettava korvaus vastaa nykyistä käyttötapaa ja kunnioittaa tekijänoikeuksia.

Kiitos aloitteesta edustaja Elorannalle. Olen sen allekirjoittanut ja toivon, että se etenee.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta vielä.

18.23 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Kiitän edustajia osallistumisesta tähän tärkeään keskusteluun ja aloitteen allekirjoittamisesta.

Todellakin kysymys on siitä, että kirjailijat saisivat korvauksen kaikista teostensa lainoista. Ei todellakaan ole oikein, niin kuin tässä edustajatkin totesivat, että satojatuhansia lainoja jää tekijöille korvaamatta. Todellakin toivon, että nyt sitten Suomi vihdoin seuraisi muiden Pohjoismaiden esimerkkiä ja turvaisi kirjallisuuden tekijöiden oikeudenmukaiset korvaukset riippumatta siitä, missä muodossa se lainattava teos lainataan.

Tässä on vielä asia, mikä liittyy tähän Celia-kirjastoon, Saavutettavuuskirjastoon: Meillä esimerkiksi oppimisen tuen ongelmat ovat kasvaneet. Jo neljäsosa perusopetuksen oppilaista saa tehostettua tai erityistä tukea, ja osa näistäkin oppilaista käyttää tätä Celia-kirjastoa. Elikkä voidaan sanoa, että tavallaan Celia-kirjaston käyttäjien määrä kasvaa koko ajan ja sitä myötä myöskin tämä epäoikeudenmukainen tilanne kasvaa, koska yhä useampi voi niitä teoksia sieltä Celian kautta sitten käyttää ja lukea, mikä on tietenkin hyvä asia, mutta on tärkeätä, että kirjailija tai tekijä, mistä teoksesta onkaan kysymys, saa aina sen oikeudenmukaisen korvauksen siitä teoksensa käytöstä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

10. Lakialoite laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 3/2025 vp Pia Lohikoski vas ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Edustaja Lohikoski esittelee. Olkaapa hyvä.

Keskustelu

18.25 **Pia Lohikoski vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on leikannut ammatillisesta koulutuksesta massiiviset 120 miljoonaa euroa, ja me emme vielä edes tiedä, olivatko kaikki leikkaukset tässä. On tiedossa, että OKM:n hallinnonalalle on kaavailtu vielä 75 miljoonan euron leikkauksia, ja niiden kohdentumista meille ei ole kerrottu. Tietysti oppilaitoksissa on pelko siitä, tuleeko sieltä jälleen lisää leikkauksia ammatilliseen koulutukseen. Elämme siis aikaa, jossa tarvitsemme entistä kipeämmin lainsäädäntöä, joka turvaisi riittävän lähiopetuksen määrän ammatillisessa koulutuksessa.

Nyt käsiteltävässä lakialoitteessani riittävä lähiopetuksen määrä ammatillisessa koulutuksessa turvattaisiin lain tasolla. Tällä hetkellä asiasta säädetään asetuksella. Lakialoitteen tavoitteena on nostaa opetuksen ja ohjauksen vähimmäismäärä osaamispistettä kohti 12 tunnista 16 tuntiin, ja tämä opetus tulisi järjestää pääsääntöisesti lähiopetuksena.

Vasemmistoliiton ollessa hallituksessa toteutettiin asetusmuutos, joka vahvisti opiskelijoiden oikeutta saada opetusta ja ohjausta. Aiemmin vastaavanlaisesta vähimmäistuntimäärästä ei ollut säädetty, joten asetus vahvisti opiskelijoiden oikeutta laadukkaaseen opetukseen. OAJ:n alkuvuodesta 2024 julkaiseman jäsenkyselyn mukaan opetuksen ja ohjauksen määrän toimintatavoissa on asetuksesta huolimatta vielä paljon epäselvyyksiä ja käytännöt myös vaihtelevat oppilaitosten välillä. Tämäkin puoltaa lakialoitteeni tavoitetta laintasoisesta säätelystä.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen 120 miljoonan leikkaukset tarkoittavat laskennallisesti 1 600 opettajan vähennystä. Tähän mennessä on ammatillisissa oppilaitoksissa ollut nyt tämän talven tai lukuvuoden aikana ainakin 49 yt- tai muutosneuvottelut. Määrä tarkoittaa yli kolmasosaa kaikista ammatillisista oppilaitoksista, ja OAJ:n luottamusmiehille tekemän aivan tuoreen kyselyn mukaan, joka juuri muutama viikko sitten julkaistiin, irtisanomiset ovat kohdistuneet pääsääntöisesti opettajiin. Työilmapiiri on heikentynyt ja työkuorma kasvanut.

Hallituksen puheet siitä, että se ei kohdistaa näitä säästötoimia perusopetuksen päättäneiden nuorten tai vailla ammatillista perustutkintoa olevien koulutukseen, ovat absurdeja. Se ei pidä paikkaansa. Tosiasiassa näin isoja säästöjä on mahdotonta kohdentaa tutkinnon jo aiemmin suorittaneisiin tai aikuisempiin opiskelijoihin, ja näillä leikkauksilla

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

tulee väistämättä olemaan merkitystä ammatillisen koulutuksen laatuun ja lähiopetuksen määrään. Eikä meillä kyllä olisi varaa leikata alanvaihtajienkaan eli aikuisten koulutuksesta, vaan myös se on lyhytnäköistä ja suorastaan typerää. Lähiopetuksen määrä on jo valmiiksi niin matalalla tasolla, että varsinkin oppimisen tukea ja muunlaista tukea tarvitsevat opiskelijat ovat vaarassa pudota koulupudokkuuteen. Ammatillisen koulutuksen tuen uudistaminen ei onnistu yhdessä näiden tehtyjen leikkausten kanssa, koska lähiopetuksen määrä vähenee niiden vuoksi entisestään. Oppilaitokset ovat tilanteessa, missä hallinnosta ei ole enää mahdollista leikata vaan leikkaukset on ollut pakko toteuttaa suoraan opetuksen järjestämisestä. Oppilaitoksista kuuluu huolta siitä, että ammatillisen koulutuksen leikkausten vuoksi mennään yhä enemmän verkko-opetukseen tai verkkokursseihin, jotka voivat ehkä joillekin olla toimiva vaihtoehto mutta pääsääntöisesti eivät ainakaan oppivelvollisille paras vaihtoehto eivätkä aina välttämättä muillekaan opiskelijoille.

Arvoisa puhemies! Haluan painottaa sitä, että kyseessä on myös toisen asteen koulutuksen yhdenvertaisuus. Oppivelvollisten kohdalla lähiopetuksen riittävä määrä ei voi olla riippuvaista siitä, opiskeleeko nuori ammatillisessa koulutuksessa vai lukiossa. Mielestäni tämä on oikeasti iso epäkohta. Hallituksen leikkaukset osoittavat paitsi suurta välinpitämättömyyttä ammatillista koulutusta kohtaan myös tietämättömyyttä sen merkityksestä. Ammatilliseen koulutukseen panostaminen on aivan olennaista paitsi osaajapulaan puuttumisessa myös siinä, että saavuttaisimme tavoitteen koulutustason nostosta, johon käsittääkseni hallituskin on sitoutunut. Tavoitteena on siis saada nuoresta ikäluokasta 50 prosenttia korkeakoulutetuksi, mutta eihän tämä tavoite toteudu, ellemmme panosta nykyistä vahvemmin myös ammatilliseen koulutukseen. Osa nuorista on siellä, ja heilläkin on oikeus jatkaa. Riittävän lähiopetuksen määrän lisäksi on panostettava yleissivistäviin opintoihin, oppimisen tukeen ja eheisiin koulupäiviin, jotta siirtyminen korkeakoulutukseen koetaan ammatillisesta koulutuksesta mahdolliseksi ja mielekkääksi, ja lisäksi on taattava opintojen riittävä taloudellinen tuki ilman suurta opintolainataakkaa.

Arvoisa puhemies! Sen sijaan, että ammatillisesta koulutuksesta leikataan, meidän on luotava lainsäädännöllä rakenteet, jotka mahdollistavat jokaiselle ammatillisen koulutuksen opiskelijalle oikeuden laadukkaaseen ja riittävään lähiopetukseen ympäri Suomen. Siksi riittävästä lähiopetuksen määrästä on säädettävä laissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina.

18.32 Anna-Kristiina Mikkonen sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen niin sanotussa erityissuojeluksessa oleva koulutus on tällä kaudella joutunut pelkästään ammatillisen koulutuksen osalta 120 miljoonan euron leikkauksien kohteeksi, mikä tarkoittaa laskennallisesti 1 600 opettajan vähennystä. Tähän mennessä on ammatillisissa oppilaitoksissa ollut ainakin 49 yt:t tai muutosneuvottelut, ja lisäsäästöjä on luvassa, kunhan hallitus uskaltaa ne julkaista, ilmeisesti huhtikuun aikana. Jo tehtyjä, näin isoja säästöjä on mahdotonta kohdentaa pelkästään tutkinnon suorittaneisiin tai aikuisempiin opiskelijoihin. Lisäksi säästöillä tulee väistämättä olemaan merkitystä ammatillisen koulutuksen laatuun ja lähiopetuksen määrään, joka on jo valmiiksi niin matalalla tasolla, että varsinkin oppimisen tukea ja muunlaista tukea tarvitsevat opiskelijat ovat koulupudokkuuden vaarassa.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Oppilaitoksista kuuluu huolta siitä, että ammatillisen koulutuksen leikkausten vuoksi mennään yhä enemmän verkko-opetukseen tai verkkokursseihin. OAJ:n alkuvuonna 2024 julkaiseman jäsenkyselyn mukaan opetuksen ja ohjauksen määrän toimintatavoissa on asetuksesta huolimatta paljon epäselvyyksiä ja käytännöt vaihtelevat oppilaitosten välillä. Tämän kyselyn mukaan yli puolet ammatillisen koulutuksen opetushenkilöstöstä on sitä mieltä, että lähiopetuksen lisääminen ja pienemmät ryhmäkoot ovat tärkeimpiä edistettäviä asioita koulutuspolitiikassa. Kyselyn mukaan vastaajista peräti 55 prosenttia kertoi lähiopetuksen toteuttamisen vähentyneen.

Oppivelvollisuuden laajentamisen yhteydessä eduskunta on edellyttänyt lausumalla, että ammatillisessa koulutuksessa tulee vahvistaa opiskelijan oikeutta saada lähiopetusta, että valtioneuvoston asetuksella on säädettävä tarkemmin opetuksen ja ohjauksen määrän arvioinnissa käytettävistä periaatteista ja että toteutuneen lähiopetuksen määrää on seurattava. Asetuksella annettulla joustavalla vähimmäistuntimäärällä pyritään varmistamaan, että jokaisella ammatillisen koulutuksen opiskelijalla on kaikissa tilanteissa oikeus riittävään määrään opetusta.

Asetuksen tavoitteena oli myös yhdenvertaistaa lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valitsevien nuorten välistä asemaa ja toisaalta myös eri ammatillisen koulutuksen järjestäjien oppilaitoksissa opiskelevien asemaa. Yksi ammatillisen koulutuksen erityisistä vahvuuksista on joustavuus ja opiskelijan jo työelämässä hankkiman osaamisen tunnistaminen. On kuitenkin tärkeää varmistaa, että joustavuus ei tarkoita sitä, edes poikkeustilanteissa, että opiskelija jää opinnoissaan yksin.

Tällä Lohikosken lakialoitteella esitetään laintasoista opetuksen määrän sääntelyä ammatillisessa koulutuksessa. Nykyisin asetustasoinen sääntely siis nostettaisiin lain tasolle. Opetuksen ja ohjauksen vähimmäismäärä osaamispistettä kohti nostettaisiin 12 tunnista 16 tuntiin, ja opetus tulisi järjestää pääsääntöisesti lähiopetuksena. Ammatillisen koulutuksen lähiopetuksen riittävä määrä on myös toisen asteen koulutuksen yhdenvertaisuuskysymys. Varsinkin oppivelvollisten kohdalla on painotettava sitä, että lähiopetuksen riittävä määrä ei voi olla riippuvainen siitä, opiskeleeko nuori ammatillisessa koulutuksessa vai lukiokoulutuksessa tai missä oppilaitoksessa tai millä paikkakunnalla nuori opiskelee. Koko Suomen kasvu edellyttää ammatillisen koulutuksen rahoituksen turvaamista riittävän ammattiosaamisen järjestämiseksi.

Lohikosken lakialoite opetuksen ja ohjauksen vähimmäismäärän nostosta ja lähiopetuksesta on kannatettava.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

18.36 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lohikoski esitteli juuri aiemmin varsin tärkeän lakialoitteen, jossa esitetään laintasoista opetuksen määrän sääntelyä ammatillisessa koulutuksessa. Nykyinen asetustasoinen sääntely nostettaisiin lain tasolle. Opetuksen ja ohjauksen vähimmäismäärä osaamispistettä kohti nostettaisiin 12 tunnista 16 tuntiin. Opetus tulisi järjestää pääsääntöisesti lähiopetuksena.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on sanonut, että koulutus on erityissuojeluksessa. Mitä tämä suojelu on käytännössä tarkoittanut? Leikkauksia ammatillisesta koulutuksesta 120 miljoonaa euroa, aikuiskoulutustuki on lakkautettu, lisäleikkauksia tulossa 75 miljoonaa euroa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta. Esimerkiksi Pohjois-Savossa ovat leikkaukset toisesta asteesta tarkoittaneet koulutuksen järjestäjille yt-

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

neuvotteluja, joissa henkilöstöä on irtisanottu. Tämä on käsittämätöntä alueellamme, jossa toisen asteen koulutuksella on voitu kouluttaa myös alanvaihtajia, ja tämä on parantanut työllistymistä.

Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Lohikosken lakialoitteessa todetaan, ammatillisen koulutuksen lähiopetuksen riittävä määrä on myös toisen asteen koulutuksen yhdenvertaisuuskysymys. Varsinkin oppivelvollisten kohdalla on painotettava sitä, että lähiopetuksen riittävä määrä ei voi olla riippuvainen siitä, opiskeleeko nuori ammatillisessa koulutuksessa vai lukiokoulutuksessa tai missä oppilaitoksessa tai millä paikkakunnalla nuori opiskelee. Tämän vuoksi kannatan tätä lakialoitetta, ja olen totta kai kannattanut aloitetta tämän puheenvuoron lisäksi sillä, että olen tämän lakialoitteen allekirjoittanut. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta.

18.38 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Lohikosken lakialoite, jonka tavoitteena on lisätä lähiopetuksen määrää ammatillisessa koulutuksessa, on erittäin tervetullut etenkin tässä tilanteessa, kun hallitus on tehnyt nämä kovin suuret 120 miljoonan euron säästöt ammatilliseen koulutukseen, jolloin huoli lähiopetuksesta tietenkin kasvaa nyt sitten erityisesti. Jo pitkään olemme kantaneet huolta riittämättömästä lähiopetuksen määrästä, ja nyt kun näitä leikkauksia on tehty, on todella suuri huoli siitä, miten nämä leikkaukset vaikuttavat jo valmiiksi niukkaan lähiopetuksen määrään siellä ammatillisessa toisen asteen koulutuksessa.

Kyseessä on myös toisen asteen koulutuksen yhdenvertaisuus ammattikoululaisten ja lukiolaisten välillä. Molemmilla ryhmillä pitäisi olla oikeus riittävään lähiopetukseen, eli yhdenvertaisuusasiasta on ihan selkeästi tässä kysymys myöskin. Oppivelvollisten lähiopetuksen riittävä määrä ei voi olla riippuvaista siitä, opiskeleeko nuori ammatillisessa oppilaitoksessa vai lukiokoulutuksessa.

Lakialoitteessa esitetään laintasoista sääntelyä opetuksen määrästä ammatillisessa koulutuksessa, kun tällä hetkellä asiasta säädetään vain asetustasoisesti. Lakialoitteen tavoitteena on nostaa opetuksen ja ohjauksen vähimmäismäärä osaamispistettä kohti 12 tunnista 16 tuntiin, ja tämä opetus olisi sitten pääsääntöisesti lähiopetusta.

Meidän kansallinen tavoitteemme, johon olemme yhdessä sitoutuneet, on, että meidän pitäisi saada osaamistasomme nousemaan niin, että vähintään puolella olisi korkeakoulututkinto. Yhtenä tärkeänä keinona tämän tavoitteen saavuttamiseksi on se, että yhä useampi ammattitutkinnon suorittanut siirtyisi heti tai vaikka sen jälkeen, kun on työuraa tehnyt jonkun aikaa, korkeakouluun, esimerkiksi ammattikorkeakouluun, ja saisi sitä kautta sitten sitä osaamistasoa vielä nostettua. Tämä ei tietenkään toteudu ilman, että me huolehditään siitä, että se ammatillisen koulutuksen laatu on tarpeeksi korkea, ja lähiopetuksella on siinä tärkeä merkitys. Eli tämän riittävän lähiopetuksen määrän lisäksi pitää panostaa myöskin yleissivistäviin opintoihin, oppimisen tukeen, josta onneksi laki on juuri eduskunnassa hyväksytty, ja tietenkin eheisiin koulupäiviin, jotta se siirtyminen sinne korkeakoulutukseen koetaan siellä ammatillisella puolellakin mielekkääksi.

Tietenkin on tärkeää aina muistaa se opintojen riittävän taloudellisen tuen takaaminen, ettei sitä opintolainaa tarvitsisi ottaa. Tämä on tietenkin kanssa tärkeä asia, mutta toki nyt puhutaan tästä lähiopetuksen määrästä. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski.

18.41 **Pia Lohikoski vas:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitän edustajia tästä keskustelusta lakialoitteeni lähetekeskustelussa. Tosiaan kyseessä on lakialoite lähiopetuksen määrän turvaamisesta ammatillisessa koulutuksessa. Tällä hetkellä kun asiasta säädetään asetuksella, niin siirrettäisiin tämä sääntely lain tasolle.

Ammatillisen koulutuksen leikkaukset, joita tässä viime aikoina on tehty, on kyllä kipeästi koettu monessa paikallisessa ammatillisessa oppilaitoksessa. Myöskin omalla alueellani Keski-Uudellamaalla Keudassa lähes 50 ihmistä valitettavasti tuli yt-prosessissa irtisanotuksi. Onhan se todella suuri määrä ammatillisen koulutuksen ammattilaisia.

Tässä tavoitteessa, että me turvattaisiin lähiopetuksen määrä, on kyseessä, niin kuin aikaisemmassa puheenvuorossani toin esiin, yhdenvertaisuus myöskin sen suhteen, että meidän ammatillisen koulutuksen opiskelijat saisivat yhtä lailla opetusta kuin saavat heidän ikätoverinsa lukion puolella. Ja nyt kun OAJ on esittänyt huolensa siitä, että nämä koulutusleikkaukset, mitä ammatillisessa koulutuksessa on tehty, ovat kohdentuneet jo rajulla tavalla, niin todella toivon, että tässä samalla lähettäessäni terveiset hallitukselle ja opetus- ja kulttuuriministeriöön siellä kuulutaisiin tämä vetoamus, että älkää leikatko enempää ammatillisesta koulutuksesta ja turvatkaa tämä lähiopetus, ottakaa huomioon tämä esitys tästä vähimmäistuntimäärästä, joka lähiopetusta olisi oltava tarjolla. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

11. Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus vuodelta 2023

Kertomus K 15/2024 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 1/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 27.3.2025 pidettävään täysistuntoon.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ystävyyspuistosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 203/2024 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 5/2025 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 27.3.2025 pidettävään täysistuntoon.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 27.3.2025 klo 16.00.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos tästä, ja hyvää illan jatkoa!

Pöytäkirja PTK 30/2025 vp

Täysistunto lopetettiin klo 18.51.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Mikael Koillinen